הלכות אישות פרק ג' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור 3 — הלכות אישות, פרק ג'

הקדמה צום פרק

פרק ג' פון **הלכות אישות** ווערט באשריבן אלס דער פרק וואו **בעצם הלכות קידושין** הייבן זיך אן. די ערשטע צוויי פרקים האבן געגעבן נאר די כללי'דיגע מצוה פון קידושין און די טערמינאלאגיע. פרק ג' ברענגט **אלע עיקר כללי הלכות פון קידושין** — וויאזוי מ'טוט עס בפועל.

סטרוקטור פון דעם פרק: דער פרק ווערט אויפגעטיילט אין עטליכע חלקים: (1) די דריי סארט קידושין — כסף, שטר, ביאה — און וויאזוי מ'טוט יעדע איינע; (2) די לשונות וואס מ'דארף זאגן; (3) ווער מאכט די קידושין — דער טאטע ביי א קטנה, שליחות; (4) דער לכתחילה'דיגער סדר — וואס מ'זאל טאקע טון למעשה; (5) די ברכה אויף קידושין.

חידושים:

1. **אופי פון ספר נשים לעומת ספר אהבה:** ספר אהבה (תפילה, שבת וכדומה) רעדט וועגן וויאזוי אן איד זאל זיך אויפפירן — לכתחילה'דיגע מצוות. ספר נשים אבער **דיעלט מיט מציאות** — מענטשן לעבן, מ'טרעפט ווייבער, זאכן געשעען אויף דער שוק — און די הלכה מוז געבן א סטאטוס צו דער מציאות. דערפאר הייבט דער פרק אן מיט **בדיעבד-שאלות** (צי קידושין זענען חל געווארן אדער נישט), און ערשט ביים **סוף פרק** קומט דער לכתחילה — וויאזוי א גוטער איד וואס פאלגט חכמים זאל טון קידושין, מיט א ברכה, ווי א מצוה.

2. **חילוק צווישן "מקודשת" און "יש לקדש ככה": דאס וואס קידושין "ארבעט" מיינט נאכנישט אז מ'זאל אזוי טון.** קידושי ביאה ארבעט הונדערט פראצענט, אבער ס'איז נישט דער אידישער וועג. עס איז דא א חילוק צווישן דעם דין'ס ווירקזאמקייט (מקודשת) און דעם לכתחילה (יש לקדש ככה).

3. **ספר נשים לעומת ספר קנין:** אין ספר קנין הענגט אלעס אן אין דעת פון די צוויי צדדים, מענטשן קענען אפמאכן וואס זיי ווילן. אבער ביי קידושין **איז עס נישט תלוי נאר אין די צוויי מענטשן** — ס'איז א מצוה מן התורה מיט פעסטע כללים.

4. **פראקטישע רלוונטקייט:** אבן העזר (ספר נשים) איז מאסטלי נוגע פאר **רבנים**, נישט פאר יעדער איד. יעדער איד מאכט קידושין ווי עס שטייט אין סידור, אבער נישט יעדער דארף וויסן אז ס'איז דא דריי סארט קידושין.

הלכה א — קידושי כסף

דער רמב"ם: "אם בכסף הוא מקדש — לא יפחות מפרוטה כסף או שוה פרוטה... ויאמר לה 'הרי את מקודשת לי' או 'הרי את מאורסת לי' או 'הרי את לי לאשה'... ונותנו לה בפני עדים."

פשט: דער מינימום פאר קידושי כסף איז א פרוטה כסף אדער שוה פרוטה (ווי בית הלל, קעגן בית שמאי וואס האלט א העכערע סומע). ער דארף זאגן א לשון פון קידושין און עס טון בפני עדים.

חידושים:

1. **"מקודשת" און "מאורסת" — לשון חכמים ולשון תורה:** "מקודשת" און "מאורסת" זענען לשונות פון חכמים און תורה (ווי שוין באשפראכן אין פרק א'-ב'). "הרי את לי לאשה" איז אנדערש — **עס רעדט נישט וועגן א מעשה קנין, נאר וועגן דעם רעזולטאט** — "מיט דעם זאלסטו זיין מיין ווייב." **נאך מתן תורה איז "הרי את לי לאשה" דער רעזולטאט פון "הרי את מקודשת"** — "קדשנא" איז דער מעשה, "לי לאשה" איז דער רעזולטאט, אבער ס'איז **אלעס די זעלבע זאך**, ווי דער רמב"ם האט שוין פריער געזאגט אז ס'איז נישטא קיין חילוק צווישן די לשונות.

2. **עדים — וואו שטייט עס ביים רמב"ם?** דער רמב"ם האט **נישט אויסגערעכנט עדים** אין פרק א' ווען ער האט געזאגט די עצם מצוה. אבער **יא, עס שטייט** אין פרק א': **"אלא יקנה אותה תחילה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה."**

3. **צי דאס "זאגן" איז מעכב — מחלוקת: שפעטער אין דעם פרק וועט מען זען אז אן זאגן ארבעט אויך אין געוויסע אופנים.** דער **רמ"א** זאגט אז אפילו **בשתיקה**, אויב מ'ווייסט אז זיי האבן געמיינט קידושין, איז עס כשר.

4. **יסוד: דאס "זאגן" איז א גילוי מילתא, נישט א מצוה שבדיבור: די אמירה ביי קידושין איז נישט א מצוה שבדיבור — ס'איז א מצוה שבכוונה.** דאס "זאגן" איז בלויז א **גילוי** אויף וואס ער האט געמיינט. דערפאר, אויב ער זאגט א **ראנגע לשון**, איז דער פשט אז **ער האט געהאט די ראנגע כוונה**, נישט אז ער האט געהאט דעם ראנגן דיבור.

5. **"עוסקים באותו ענין" — וואס העלפט עס?** "עוסקים באותו ענין" (אז מ'איז שוין פארנומען מיט דעם ענין פון קידושין) **העלפט נאר אויף א לשון מסופקת** — א לשון וואס איז נישט קלאר. אבער **עס העלפט נישט אויף א ממש ראנגע לשון** — ווייל א ראנגע לשון מיינט אז ער האט **געמיינט צו טון די ראנגע זאך**.

הלכה ב-ג — דער איש איז דער קונה, און ער איז דער נותן

דער רמב"ם: "והאיש הוא שאומר דברים שממשען... והוא שיתן"

פשט: דער מאן איז דער וואס דארף זאגן די ווערטער פון קידושין, און ער איז דער וואס דארף געבן דעם כסף קידושין.

חידושים:

1. **נישט בלויז צורת הדברים, נאר תוכן הדברים:** דער רמב"ם רעדט דא נישט בלויז וועגן דער **צורת הדברים** (די ווערטער), נאר וועגן דער **תוכן הדברים** — דער אינהאלט מוז אויסדריקן אז **ער איז דער קונה און זי איז דער נקנה**. דאס איז נישט א צוויי-זייטיגער קנין אדער א שותפות, נאר ער איז איר קונה. דאס איז א חלק פון דער **מהות פון קידושין**, נישט בלויז א דין אין כשרות הדיבור.

2. **הקדמה צו הלכה ד:** דאס איז בעיקר אן **הקדמה צו הלכה ד** (נתן הוא ואמר הוא), וואו דער רמב"ם באהאנדלט וואס פאסירט ווען עס גייט פארקערט. אבער עס איז אויך א **חלק פון דער הסבר פון וואס קידושין איז**.

3. **טעקסטואלער חידוש:** דער חלוקה אין סעיפים (הלכה ב' / הלכה ג') איז א **טעות הדפוס**. לויט דעם כלל אין מדויקע רמב"ם-אויסגאבן (ר' שבתי פרענקל, ר' שילת) — צוויי דאטן (נקודות) מיינט א הפסק הלכה, איין דאט מיינט נישט.

הלכה ד — נתנה היא ואמרה היא / נתנה היא ואמר הוא / נתן הוא ואמרה היא

דער רמב"ם: "נתנה היא ואמרה היא... אינה מקודשת. וכן אם נתנה היא לו ואמר הוא... אינה מקודשת. נתן הוא ואמרה היא... הרי זו מקודשת בספק."

פשט: אויב זי האט געגעבן דעם כסף **און** זי האט געזאגט — אינה מקודשת. אויב **זי** האט געגעבן דעם כסף אבער **ער** האט געזאגט — אויך אינה

מקודשת, ווייל ער מוז דער נותן זיין. אבער אויב **ער** האט געגעבן און **זי** האט געזאגט — איז א ספק קידושין.

חידושים:

1. **נתנה היא ואמרה היא:** אפילו זי זאגט "הריני מקודשת לך" — וואס איז אן אמת'ע לשון הקנאה (זי דריקט אויס אז זי ווערט נקנה) — פונדעסטוועגן אינה מקודשת, ווייל **ער** מוז דער נותן זיין.

2. **נתנה היא ואמר הוא:** אפילו ער זאגט די גאנצע ריכטיגע נוסח, אבער אויב **זי** האט געגעבן דעם כסף — אינה מקודשת. דער יסוד: ביי קנין קידושין איז נישט דא אזא מציאות אז דער **מקנה** (זי) זאל געבן געלט — דער **קונה** (ער) מוז געבן.

3. **נתן הוא ואמרה היא — ספק קידושין:** דער ספק איז: מצד אחד, ער האט טאקע געגעבן (די עיקר מעשה קנין איז דא); מצד שני, ער האט נישט געזאגט (ער דארף זאגן). אפשר איז עס ווי ער זאגט "אמן" אויף איר ווערטער, אבער ס'בלייבט א ספק. אויב מ'ווייסט זיכער אז **עסוקין באותו ענין** — ביידע מיינען מקדש צו זיין — דעמאלטס לויט דעם שולחן ערוך איז נישט קיין פראבלעם. דער ספק איז נאר א **חסרון ידיעה.**

4. **חילוק צווישן ראנג נוסח און ראנג פעולה:** ביי ראנג נוסח איז דער ספק צי זיי מיינען בכלל קידושין; ביי נתן הוא ואמרה היא איז דער ספק אז די **פעולה** איז נישט ריכטיג — ער דארף זיין דער מקדש (אקטיוו), נישט בלויז אז זי ווערט מקודשת (פאסיוו).

הלכה ה — קידושי שטר

דער רמב"ם: "ואם קידש בשטר, כותב על הנייר או על כל דבר שירצה, 'הרי את מקודשת לי' או 'מאורסת לי' וכל כיוצא בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים."

פשט: ביי קידושי שטר שרייבט דער מאן אויף נייר (אדער סיי וואס) "הרי את מקודשת לי" און גיט עס איר בפני עדים. ער דארף נישט זאגן — דער שטר אליין זאגט די ווערטער.

חידושים:

1. **ביי קידושי שטר דארף ער נישט זאגן** — דער שטר פארנעמט דעם פלאץ פון דיבור. דער שטר אליין "זאגט" וואס ער וואלט געזאגט.

2. **נישט דא שטרענגע דיני שטר:** דער רמב"ם זאגט "על הנייר או על כל דבר שירצה" — נישט ווי ביי אנדערע שטרות וואו מ'דארף קלף אדער ספעציפישע מאטעריאלן. (ביי גט שטייט יא עפעס וועגן גוטע נייר.)

3. **אמירה בשעת נתינה ביי שטר:** דער בית שמואל זאגט מ'דארף זאגן (אן אמירה) בשעת נתינת השטר. אבער לויט דעם פארשטאנד אז די כתיבה אליין איז שוין אזוי ווי די אמירה, דארף מען נישט נאכאמאל זאגן ווען מ'גיט דעם שטר. דער רמב"ם זאגט נאר "ונותנו לה בפני עדים" — קיין אמירה ווערט נישט דערמאנט ביי דער נתינה.

הלכה ה (המשך) — לשמה

דער רמב"ם: "וצריך שיכתוב אותו לשם האשה המתקדשת כגט."

פשט: דער שטר קידושין דארף געשריבן ווערן לשמה — פאר דער ספעציפישער פרוי וואס ווערט מקודשת, אזוי ווי ביי א גט.

חידושים:

1. **צי דארף מען שרייבן איר נאמען? לשמה מיינט נישט שרייבן דעם נאמען** — עס מיינט אז דער שרייבער דארף **אין זינען האבן** פאר וועלכע פרוי ער שרייבט. ראיה: אפילו ביי גט, וואו דער רמב"ם זאגט מפורש אז שמות איז איינע פון צען מעכב'דיגע זאכן, איז דאס א באזונדערער דין — נישט דאס זעלבע ווי לשמה. אויסערדעם, צוויי פרויען מיט דעם זעלבן נאמען — דער נאמען אליין העלפט נישט.

2. **לשם האיש אויך?** דער רמב"ם שרייבט נאר "לשם האשה". די שאלה צי מ'דארף אויך לשם האיש שרייבן בלייבט אפן.

3. **ווער קען שרייבן?** דער מאן אליין מוז נישט שרייבן — ער קען זאגן פאר א סופר צו שרייבן פאר די ספעציפישע פרוי. דער עיקר איז אז דער **כותב** (ווער עס שרייבט) דארף וויסן פאר וועמען ער שרייבט.

הלכה ו — ואינו כותבו אלא מדעתה

דער רמב"ם: "ואינו כותבו אלא מדעתה."

פשט: מ'טאר נישט שרייבן דעם שטר קידושין אן איר וויסן/הסכמה.

חידושים:

1. **מדעתה = מרצונה** — ווייל "אין אשה מתקדשת אלא מדעתה" (אלגעמיינער כלל אז א פרוי ווערט נאר מקודשת מיט איר רצון).

2. **בשעת הכתיבה דארף שוין זיין איר רצון** — א מאן קען נישט האלטן א פארטיגן שטר אין טאש און וואַרטן אויף א "גוטן מאמענט" עס איר צו געבן. עס דארף זיין א **מעמד** — ער זאגט איר "איך שרייב יעצט פאר דיר", מ'שרייבט לשמה, און עס איז מדעתה. דאס איז **אנדערש ווי גט**, וואו מ'קען שרייבן אן דעם וויסן פון דער פרוי.

הלכה ו (המשך) — כתבו שלא לשמה או שלא מדעתה

דער רמב"ם: "כתבו שלא לשמה או לשמה ושלא מדעתה, אף על פי שנתנו לה מדעתה בפני עדים, אינה מקודשת."

פשט: אויב דער שטר איז נישט געשריבן געווארן לשמה, אדער לשמה אבער נישט מדעתה, אפילו ער גיט עס איר שפעטער מיט איר צושטימונג בפני עדים — איז זי נישט מקודשת, אפילו נישט לחומרא.

חידושים:

1. **"לדעתה" מיינט רצונה, נישט ידיעה:** זי דארף נישט וויסן ווען מ'שרייבט דעם שטר, און זי דארף נישט דארט זיין. "לדעתה" מיינט איר רצון/הסכמה. אבער — איר רצון שפעטער (בשעת נתינה) העלפט נישט; עס דארף זיין איר רצון בשעת'ן שרייבן.

2. **מהות פון קידושי שטר:** קידושי שטר איז נישט בלויז אן ערזאץ פאר כסף (אנשטאט א ווערט-זאך גיט מען א צעטל). עס איז א "סארט צערעמאניע" — מ'זעצט זיך אראפ און מ'שרייבט א שטר. דאס איז דער מין קידושין — דער אקט פון שרייבן אליין איז חלק פון דער קנין.

הלכה ז — קידושי ביאה

דער רמב"ם: "אומר לה 'הרי את מקודשת לי' או 'הרי את מאורסת לי' וכל כיוצא בזה, או 'הרי את לי לאשה' — בבעילה זו, ומתייחד עמה בפני עדים ובועלה."

פשט: ביי קידושי ביאה זאגט ער איר א לשון קידושין מיט "בבעילה זו", גייט זיך מתייחד מיט איר בפני עדים, און בועל זי.

חידושים:

1. **"בזה" vs. "בבעילה זו":** ביי כסף שטייט "בזה" (בזה הכסף/טבעת), און דאס גייט ארויף אויף אלע לשונות. דא ביי ביאה שטייט "בבעילה זו". לכאורה וואלט "בזה" אויך געהאלפן דא. אונז זאגן "בטבעת זו" — אבער דער רמב"ם שרייבט נאר "בזה."

2. **יחוד בפני עדים — דער מעכאניזם:** די ביאה אליין איז נישט בפני עדים, אבער דער יחוד לביאה איז בפני עדים. דאס איז באזירט אויף דער גמרא "הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה" — די עדים דארפן נישט זען די ביאה, ווייל עס איז א חזקה: אז א מענטש זאגט "בבעילה זו" און גייט זיך מתייחד, גלויבן מיר אז ס'איז געווען א ביאה.

3. **דער יחוד שטוב נאך חופה:** דער יחוד שטוב וואס מיר טוען נאך חופה האט גארנישט צו טון מיט קידושי ביאה — עס איז א נושא פון חופה, א באזונדער ענין. "יחוד" דא מיינט מתייחד לבעול.

4. **גמר ביאה קונה:** דער רמב"ם זאגט "דעתו על גמר ביאה." אין דער גמרא איז דא א חקירה צו תחלת ביאה קונה אדער סוף ביאה קונה, און די הכרעה איז אז סתם דעתו על גמר ביאה. פראקטישע נפקא מינה: אויב איינער שיקט ידיו וקיבל קידושין פון א צווייטן מאן אינמיטן ביאה (פאר גמר ביאה), האלטן די צווייטנס קידושין, ווייל דער ערשטער האט נאך נישט קונה געווען. דער מהר"ק זאגט: אויב ער איז מפרש אז ער מיינט תחלת ביאה, ווערט עס נתקדש דורך תחלת ביאה. "דעתו על גמר ביאה" איז נאר בסתם.

5. **שלא כדרכה: "בין שבא עליה כדרכה בין שבא עליה שלא כדרכה הרי זו מקודשת."** דער כלל: בכל התורה כולה, שלא כדרכה האט א דין פון ביאה ("שתי משכבות באשה"). אבער סתם קריבה/נגיעה/חיבוק איז נישט ביאה און העלפט נישט פאר קידושין.

6. **מהות פון קידושי ביאה — פארוואס רב מנגיד:** ביי כסף און שטר גיט דער מאן דער פרוי עפעס — "דו ווערסט מיינס, אבער איך געב דיר יעצט עפעס כאטשיג." ביי ביאה איז פארקערט — "דו ווערסט מיינס, און איך בין דיר שוין יעצט שולדיג, איך גיי יעצט הנאה האבן אויף דיר." עס איז אן אנדערע מין קנין — מער ווי ווייזן בעלות, נישט א געבן. דאס שטימט גוט מיט דעם אז חז"ל האבן עס אסור געמאכט.

7. **חילוק פון פאר מתן תורה:** ביאה איז צו ענליך צו וואס מ'האט געטון פאר מתן תורה (וואו ביאה אליין האט געמאכט א קנין). דער בעיקר חילוק איז די אמירה מיט די עדים — דאס איז בכלל נישט געווען פאר מתן תורה.

סיכום פון דריי סארטן קידושין:

אלע דריי סארטן קידושין האבן צוויי עלעמענטן — אמירה און א מעשה:

- **קידושי כסף** — אמירה + נתינת כסף (ער איז דער זאגער און דער געבער)

- **קידושי שטר** — כתיבה (וואס כולל שוין די אמירה) + נתינה

- **קידושי ביאה** — אמירה + ביאה. דא איז די אמירה דער מערסטע מעכב, ווייל אן דעם איז עס סתם א ביאה.

הלכה ח — נוסח האמירה: דער תוכן מוז זיין "שהוא קנה אשה"

דער רמב"ם: "הדברים שיאמר האיש כשיקדש צריך שיהיה ענינם שהוא קנה אשה, לא שיהיה ענינם שהקנה עצמו לה."

פשט: דער תוכן פון די ווערטער וואס דער מאן זאגט מוז אויסדריקן אז ער קונה זי, נישט אז ער פארקויפט זיך צו איר. ער איז איר בעל, נישט זי איז זיין בעל.

חידוש:

"שהקנה עצמו לה" — נישט נאר אז זי האט געקויפט א מאן, נאר אפילו אז ער האט זיך מקנה געווען צו איר "בתור מענטש" — אויך דאס איז פסול, ווייל דער ריכטונג פון דער קנין מוז זיין אז ער איז קונה זי.

הלכה ח (המשך) — פסולע לשונות: "הקנה עצמו לה"

דער רמב"ם: "כיצד? הרי שאמר לה או כתב בשטר שנתנו לה, 'הריני בעליך', 'הריני ארוסיך', 'הריני אישיך', וכל כיוצא בזה, אין כאן קידושין כלל."

פשט: ווען דער מאן זאגט לשונות וואס מיינען אז ער מאכט זיך אונטערטעניג צו איר, אדער אז ער ווערט דער "חפץ הנקנה" — איז עס נישט קיין קידושין בכלל.

חידושים:

1. **דער יסוד פון "הקנה עצמו לה":** דער פראבלעם מיט לשונות ווי "הריני אישיך" איז א פונדאמענטאלע פראגע פון דער סטרוקטור פון קידושין: **דער מאן מוז זיין דער קונה, און די אשה מוז זיין דער נקנה.** ווען ער זאגט "הריני אישיך" מאכט ער זיך אליין צום חפץ הנקנה, וואס איז פארקערט פון דער תורה'דיגער סטרוקטור. עס ווערט פארגליכן צו א פערד וואס קען גארנישט מאכן ביי א קנין — נאר דא איז דער מאן אליין דער חפץ. "רחמנא מקנה עצמו בתור איש, נישט בתור חפץ."

2. **"הריני בעליך" — פארוואס פסול:** אפילו ער זאגט "איך בין דיין בעל" — וואס קלינגט ווי ער איז דער שולט — איז עס נישט גוט, ווייל דער טייטש איז "איך בין דיינס." די אשה איז קנויה לבעל און איז אסורה לכל העולם, אבער דער בעל איז נישט אסור על כל העולם — ער קען האבן מערערע ווייבער. דעריבער מוז דער לשון אויסדריקן אז **זי באלאנגט פאר אים**, נישט אז **ער באלאנגט פאר איר**.

הלכה ט — כשרע לשונות

דער רמב"ם: "אמר לה או כתב לה, 'הרי את אשתי', 'הרי את זקוקתי', 'הרי את לקוחתי', 'הרי את חרופתי', וכל כיוצא בזה — הרי זו מקודשת."

פשט: לשונות וואס דריקן אויס אז ער איז קונה זי — זענען כשרע לשונות פאר קידושין.

חידושים:

1. **"חרופתי"** ווערט מוסבר פון דעם פסוק "והיא שפחה נחרפת לאיש" (ויקרא יט:כ) — עס מיינט מיוחד לאישות. יהודה פלעגט רופן אן ארוסה "חריפה", ווי עס שטייט אין גמרא קידושין דף י"ד ע"א.

2. **מער ווי בלויז "מיינען דאס ריכטיגע":** די כשרע לשונות זענען נישט בלויז לשונות וואס "מיינען אז ער איז איר קונה" — זיי זענען ממש **שמות נרדפים פאר קידושין**, אלע מיינען דאס זעלבע ווי "מקודשת."

הלכה י — לשונות פון ספק קידושין

דער רמב"ם: "אמר לה 'הרי את מיוחדת לי', 'הרי את מיועדת לי', 'הרי את עזרתי', 'הרי את נגדי', 'הרי את צלעתי', 'הרי את סגורתי', 'הרי את תחתי', 'הרי את אסורתי', 'הרי את תפושתי' — הרי זו מקודשת בספק, והוא שיהיה מדבר עמה על עסקי קידושין."

פשט: לשונות וואס קענען מיינען קידושין אבער קענען אויך מיינען אנדערע זאכן — זענען ספק קידושין, נאר ווען ער רעדט מיט איר שוין וועגן קידושין.

חידושים:

1. **מקורות פון די לשונות:** "עזרתי" און "נגדי" קומען פון "עזר כנגדו" (בראשית ב:יח). "צלעתי" — פון וואס חוה איז געשאפן געווארן פון אדם'ס צלע. "סגורתי" — פון "ויסגור בשר תחתנה" (בראשית ב:כא). אלע זענען רמזים אויף דער ערשטער באשרייבונג פון א פרוי אין דער תורה.

2. **פארוואס נאר ספק:** יעדער לשון קען אויך מיינען עפעס אנדערש — "מיוחדת" קען מיינען א באזונדערע סעקרעטערי אדער תלמיד; "תחתי" קען מיינען אן עבד אדער א קינד; "נגדי" קען מיינען קעגן מיר. דער ספק איז נישט וועגן ווער איז דער קונה — דער ספק איז **צי דער לשון מיינט קידושין אדער בלויז עפעס א קשר/קאנעקשאן**.

3. **דער תנאי פון "מדבר עמה על עסקי קידושין":** אן דעם תנאי איז עס גארנישט — ווי דער משל פון א סעקרעטערי וואס מ'זאגט איר "דו ביסט מיוחדת לי" — קיינער טראכט נישט אויף קידושין. נאר ווען ער רעדט שוין וועגן קידושין, מאכט עס די "טשענסעס" העכער אז ער האט געמיינט קידושין, און דעריבער מוז מען מחמיר זיין.

4. **[דיגרעסיע: פראקטישע נפקא מינה פאר מאדערנע "פראפאזעלס":]** ביי א מאדערנע "פראפאזעל" (ווען א מאן פרעגט "will you marry me" און גיט א רינג) — איז דאס א מצב פון "מדבר עמה על עסקי קידושין." אויב ער זאגט דערביי ווערטער וואס זענען "אפן" (ספק-לשונות), קען מען טאקע חושש זיין פאר ספק קידושין לויט דעם רמב"ם. דער "פראפאזעל" איז הלכתית פיל ערנסטער ווי מענטשן דענקען — עס קען נוגע זיין צו שאלות פון אשת איש, טבילה, א.א.וו. דער עיקר חסרון איז אז דער גאנצער מנהג פון "פראפאזעל" איז נישט אידיש — "דאס איז וואס מאכט עס ממש א הארבע זאך, א דבר מכוער ביותר."

5. **[דיגרעסיע: חילוק צווישן אירוסין און שידוכין:]** וואס מ'רופט היינט "אירוסין" אויף עברית (אדער אין לשון אחרונים) מיינט נישט דאס הלכתישע "אירוסין" (= קידושין), נאר וואס די גמרא רופט "שידוכין" — א בטחה/פראמיס צו חתונה האבן. **קידושין איז נישט קיין פראמיס — קידושין איז א קנין**, א ממשות'דיגע הלכתישע מעשה.

[דיגרעסיע: פארגלייך צווישן אירוסין/שידוכים אמאל און היינט]

1. **די דריי לעוועלס זענען אלעמאל געווען:** עס איז אלעמאל געווען דריי שטאפלען: (א) מ'שמועסט — דאס איז "שידוך" אין גמרא, (ב) מ'איז צוגעזאגט איינער צום צווייטן — "מיוחדת" — דאס איז אירוסין, (ג) "מכניסה לביתו" — נישואין. וואס מיר רופן היינט "שידוכים" (ווי ביי חסידים מיט לחיים, ענגעידזשמענט רינג, א.א.וו.) איז בעצם פונקציאנעל דאס זעלבע ווי אירוסין פון די צייט פון משנה און גמרא. "שידוך" אין גמרא ("מקדש בלא שידוך") מיינט נאר דעם שטאפל פון רעדן/דעיטינג, נישט קיין קנין.

2. **"משדכת" — לשון:** "משדך אחריה" מיינט "ער לויפט איר נאך." שידוך מיינט "צו רעדן, זיך עוסק זיין אין דעם" — געוועגליך צווישן די עלטערן.

3. **ענגעידזשמענט רינג — חשש קידושין:** ביי ליטוואקעס געבט דער חתן אליין די ענגעידזשמענט רינג פאר די כלה — דאס זעט אויס ממש ווי קידושין! פארוואס איז מען נישט חושש? ווייל יעדער עסומ'ט אז מ'גייט נאך מאכן "ריכטיגע" קידושין אונטער דער חופה. אבער דער זעלבער תירוץ גילט אויף פאר "will you marry me." די חומרא ביי "גאר היימישע" אז דער חתן אליין זאל נישט געבן די רינג איז דערפאר באגרינדעט.

4. **ארוסה איז אסור בנגיעה:** אן ארוסה איז אויך אסור בנגיעה — מ'ווינט נאך נישט צוזאמען.

5. **חומרא נישט אפצושטופן א חתונה:** דער מנהג אז מ'שטופט נישט אפ א חתונה. דער אורשפרונג: חסידישע רבי'ס האבן דאס אנגענומען ווייל ווען ס'איז געווען פראבלעמען (קיין געלט, מחותנים צאלן נישט) האט מען געשטופט חתונות, און זיי האבן געזאגט "קודם אויף חתונה." א נייעם פשט: עס איז אויך געווען א קבלה ביי רבנים/פוסקים אז אויב ס'מאכן זיך פראבלעמען צווישן חתן-כלה, זאל מען מאכן די חתונה (נישט מבטל זיין דעם שידוך), ווייל מ'קען דאך נישט מאכן א "גטל אין ספק" — דער סקאנדאל וואלט געווען צו גרויס.

הלכה יא — קידושין בכל לשון; עסוקין באותו ענין

דער רמב"ם: "ויש לאיש לקדש את האשה בכל לשון שהיא מכרת בו. ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנייה כמו שביארנו. היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין, ורצת, ועמד וקידש ולא פירש ולא אמר לה כלום — נתן בידה, או בעל — הואיל והן עסוקין בענין, דיו ואינו צריך לפרש."

פשט: מ'קען מקדש זיין אין סיי וועלכע שפראך וואס זי פארשטייט, אבי דער אינהאלט מיינט "קנין." אויב זיי האבן שוין גערעדט וועגן קידושין און זי האט מסכים געווען, און ער האט מקדש געווען אן צו זאגן ספעציפישע ווערטער — איז גענוג.

חידושים:

1. **"לשון" מיינט צוויי זאכן:** "בכל לשון" מיינט סיי (א) סיי וועלכע שפראך (ענגליש, טשייניז, א.א.וו.), סיי (ב) סיי וועלכע סלענג אדער אויסדרוק. אבער דער רמב"ם שטעלט א תנאי: "שהיא מכרת בו" — זי דארף פארשטיין.

2. **אמירה איז א גילוי מילתא, נישט א חיוב:** פון דעם וואס דער רמב"ם זאגט אז ווען זיי זענען עסוקין באותו ענין דארף ער נישט פירש זיין, זעט מען קלאר אז די אמירה ביי קידושין איז נישט א עצם חיוב, נאר א גילוי מילתא — עס מאכט קלאר וואס ער מיינט מיט דעם מעשה.

3. **"עסוקין באותו ענין" — צוויי פירושים:** וואס מיינט "מדבר עמה על עסקי קידושין"? צוויי מהלכים:

- (א) עס איז שוין א חופה, מחותנים שטייען מיט לעכט, ער קען זיך נישט ארויסברענגען די ווערטער, ער לייגט נאר אריין די רינגל — דאס איז א פשוט'ער פאל.

- (ב) א בחור און א מיידל וואס זענען אין א רילעישאנשיפ, זיי רעדן וועגן חתונה האבן, און ער נעמט ארויס א רינגל אן צו זאגן ווערטער — דאס איז א סאך ווייטערע חומרא.

4. **[דיגרעסיע: פראקטישע נפקא מינה פאר דעיטינג:]** דארף מען ערנסט מורא האבן אז ווען א בחור און א מיידל וואס דעיטן, און ער געבט איר א מתנה, אז דאס זאל זיין קידושין? מ'קען פארענטפערן אז היינט פארשטייט יעדער אז מ'גייט נאך מאכן "ריכטיגע" קידושין אונטער דער חופה, סאו דער רינגל איז בלויז א מתנה. אויסערדעם דארף מען אויך עדים, וואס איז אן אנדערע סיבה פארוואס א סתם מתנה ביים דעיטן איז נישט קידושין.

הלכה יב — עדי קידושין, אין צריך לומר "אתם עדי"

דער רמב"ם: "וכן עדי הקידושין והגירושין אינו צריך לומר להם 'אתם עדי'. כיון שקידש בפניהם או גירש..."

פשט: מ'דארף נישט ספעציפיש זאגן צו די עדים "איר זענט מיינע עדים." אויב ער האט מקדש געווען אדער מגרש געווען אין זייער אנוועזנהייט, איז גענוג.

חידושים:

1. **קאנעקשאן צווישן "עסוקין באותו ענין" און "אין צריך לומר אתם עדי":** ביידע שטאמען פון דעם זעלבן יסוד — עדות ביי קידושין איז א מציאות, נישט א פארמאלע מינוי. ווען ס'איז "עסוקין באותו ענין", ווייסט יעדער וואס שטייט דארט אז דא איז א קידושין, ממילא דארף מען נישט זאגן "אתם עדי".

2. **ייחוד עדים:** מ'דארף נישט מייחד זיין עדים ספעציפיש פאר קידושין. עדים איז א מציאות — יעדער וואס קען מפרסם זיין די זאך איז אן עד. דאס פאסט אויך מיט דעם פאל פון "היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין ורצת" — דאס קען נאר שטימען אויב מ'דארף נישט מייחד עדים, ווייל אויב מ'דארף מייחד עדים, וואלט דאס אליין שוין געווען א גילוי דעת.

3. **עדים — א חלק פון מתן תורה'דיגע קידושין:** דער רמב"ם האט שוין אין ערשטן פרק געזאגט אז נאך מתן תורה זענען דא צוויי חילוקים: (א) קונה זיין (קנין), (ב) מיט עדים. מ'וואלט געמיינט אז מ'דארף מייחד זיין עדים מיט "אתם עדי" — אבער דער רמב"ם זאגט ניין.

הלכה יג — "חציי" און "חציך"

דער רמב"ם: "האומר לאשה התקדשי לחציי — הרי זו מקודשת."

פשט: דאס איז ווי ער זאגט "הרי אשתי את ואחרת" — דו וועסט האבן האלב פון מיר, ווייל א מאן קען על פי הלכה נעמען צוויי ווייבער.

"אבל אם אמר לה חציך מקודש לי — אינה מקודשת, שאין אשה אחת ראויה לשנים."

פשט: א פרוי קען נישט האבן צוויי מענער, ממילא איז "חציך מקודש לי" נישט א ריכטיגע לשון.

"וכן האומר הרי את מקודשת לי ולזה — אינה מקודשת." — די זעלבע סיבה.

"חציך מקודש לי בפרוטה וחציך בפרוטה" אדער "חציך בחצי פרוטה וחציך האחר בחצי פרוטה" — הרי זו מקודשת — ווייל למעשה איז ארויסגעקומען א גאנצע פרוטה מיט א גאנצע מענטש.

הלכה יד — ספק קידושין: אינסטאלמענטס און דאפלטע דיעלס

"חציך מקודש לי בפרוטה היום וחציך בפרוטה למחר" — אדער "שני חצייך בפרוטה" — אדער "שתי בנותיך לשני בני בפרוטה" — אדער "בתך מקודשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה" — "בכל אלו מקודשת בספק".

פשט: דער ספק איז צי "בפרוטה" מיינט איין פרוטה פאר ביידע צוזאמען (וואס וואלט נישט גענוג געווען פאר קידושין) אדער א פרוטה פאר יעדע באזונדער. לחומרא נעמט מען עס אן ווי קידושין.

חידוש:

דער חילוק צווישן "שני חצייך בפרוטה" (ספק) און "חציך בפרוטה וחציך בפרוטה" (כשר) איז אז "שני חצייך" מאכט עס אומקלאר צי ס'איז גענוג פרוטה פאר יעדע האלב.

הלכה טו — האב מקדש את בתו: קטנה און נערה

דער רמב"ם: "האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה וכשהיא נערה... רשותה בידו, שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה, וקידושיה לאביה."

פשט: דער טאטע קען מקדש זיין זיין טאכטער אן איר דעת, סיי ווען זי איז א קטנה, סיי בעת די זעקס חדשים פון נערות, ביז זי ווערט א בוגרת.

חידושים:

1. **דער טאטע'ס סטאטוס — נישט שליח, מער ווי שליח:** ביי רעגולערע קידושין איז דער מאן דער קונה און די פרוי איז דער נקנה (און אויך מקנה — זי איז ביידע). ביי א קטנה ווערט דאס צעטיילט: דער טאטע איז דער מקנה, די טאכטער איז דער נקנה. דער טאטע איז נישט א שליח — ער האט א באזונדערע בעלות אויף זיין טאכטער. אזוי ווי א פרוי איז מסכים מדעתה, אזוי איז דער טאטע מסכים מדעתו — ער שטייט אנשטאט איר דעת.

2. **"לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתיולד עד שתתבגור"** — פון ווען זי ווערט געבוירן. ביי א מענטש וואס איז צו קליין קען מען נישט מקדש זיין, אבער א טאטע קען אפילו א בעיבי, ווייל ס'איז נישט נוגע איר דעת — דער טאטע'ס דעת איז וואס מאכט עס.

3. **"ואפילו היתה חרשת או שוטה... הרי היא אשת איש גמורה"** — אפילו אויב זי וועט קיינמאל נישט האבן דעת (חרשת אדער שוטה), באלאנגט זי אינגאנצן פאר דער טאטע. נארמאלערווייז קען א חרש שוטה וקטן נישט נקנה ווערן ווייל זיי האבן נישט דעת, אבער דא דארף מען נישט זייער דעת — דער טאטע'ס דעת איז גענוג.

4. **הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובכתובתה** — דער טאטע'ס בעלות גייט ווייטער ווי נאר קידושין: ער באקומט אויך איר מציאה, איר פארדינסט, און איר כתובה אויב זי ווערט מגורשת אדער אלמנה פון אירוסין. "קידושין דביאה" מיינט צוויי זאכן: (א) ער קען איר מקדש זיין, (ב) ער באקומט די געלט.

הלכה טז — קידושין דורך ביאה ביי א קטנה

דער רמב"ם: "בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה מדעת אביה. פחות מכאן, אם קידשה אביה בביאה — אינה מקודשת."

פשט: אונטער ד

ריי יאר הייסט נישט קיין מעשה ביאה, ממילא קען אפילו דער טאטע'ס דעת נישט העלפן.

חידוש:

דער חסרון איז **נישט** א ענין פון דעת (הסכמה), נאר פשוט ווייל **עס הייסט נישט קיין מעשה ביאה** — עס איז נישט קיין ביאה בכלל. דאס איז א חילוק: ביי א קטנה שלא לדעת אביה איז דער פראבלעם דעת/רשות; ביי אונטער דריי יאר איז דער פראבלעם אז דער מעשה גופא עקזיסטירט נישט.

הלכה יז — בוגרת: אין לאביה בה רשות

דער רמב"ם: "בגרה הבת אין לאביה בה רשות, והרי היא כשאר כל הנשים שאין אשה מתקדשת אלא לדעתה."

פשט: ווען א מיידל ווערט א בוגרת (נאכדעם וואס נערות איז דורכגעגאנגען מיט די זעקס חדשים), פארלירט דער טאטע זיין רשות, און זי איז ווי אלע אנדערע פרויען וואס קענען נאר מקודשת ווערן מיט זייער אייגענע הסכמה.

חידושים:

1. **דער נארמאלער מצב פון א פרוי:** דער רמב"ם שטעלט אוועק אז דער נארמאלער מצב פון א פרוי איז **"אין אשה מתקדשת אלא לדעתה"** — דאס איז דער כלל. א קטנה/נערה אונטער'ן טאטע'ס רשות איז דער **יוצא מן הכלל**. די רגע וואס זי ווערט א בוגרת, גייט מען צוריק צום נארמאלן כלל.

2. **וואס מיינט "לדעתה" — א חידוש אין פארשטאנד פון קידושין:** "אין אשה מתקדשת אלא לדעתה" מיינט אז **זי האט איר אייגענע רשות, און זי געבט עס אויף פאר דעם מאן.** דער מאן באקומט יעצט די ראל וואס דער טאטע האט ביז יעצט געהאט. ביז יעצט האט זי באלאנגט פאר'ן טאטע; יעצט באלאנגט זי פאר זיך אליין, ביז זי איז מחליט זיך מקדש צו לאזן. קידושין איז א מסירת רשות — זי איז מוסר איר רשות אויף זיך צום מאן.

3. דער מאן איז אויך זכאי במציאתה ובמעשה ידיה (ווי דער טאטע איז געווען), אבער דער עיקר נקודה איז אז **ביז זי איז מחליט, באלאנגט זי פאר זיך אליין** — זי קען מחליט זיין אז זי וויל בכלל נישט מקודשת ווערן.

הלכה יח — קטנה שנישאת ונתאלמנה/נתגרשה: ברשות עצמה

דער רמב"ם: "ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה, הרי היא ברשות עצמה אף על פי שעדיין היא קטנה, אין לאביה בה רשות."

פשט: א קטנה וואס דער טאטע האט איר חתונה געמאכט (נישואין, נישט בלויז אירוסין), און דער מאן איז געשטארבן אדער האט זיך געג'ט — זי איז ברשות עצמה, אפילו זי איז נאך א קטנה. דער טאטע באקומט נישט צוריק זיין רשות.

חידושים:

1. **רשות גייט נישט צוריק (חוזר וניעור):** מ'קען טראכטן אז ווען דער מאן'ס רשות עקספייערט (דורך מיתה אדער גירושין), זאל חוזר וניעור ווערן דער טאטע'ס אלטע רשות. אבער ניין — **איינמאל זי איז געווען ברשות הבעל, האט זי שוין קונה געווען איר אייגענע בעלות**, און ס'גייט נישט צוריק צום טאטע.

2. **קשיא:** אבער זי איז דאך נאך א קטנה! זי האט נישט קיין דעת, זי קען זיך נישט אליין מקדש זיין. אזוי ווי קען מען זאגן אז זי האט "איר אייגענע רשות"? — **"אין לאביה בה רשות"** אבער זי האט אויך נישט קיין פולע רשות אויף זיך אליין, ווייל זי איז נישט בת דעת. (וואס טוט זיך פראקטיש — ווערט שפעטער באהאנדלט.)

הלכה יט — נתקדשה שלא לדעת אביה

דער רמב"ם: "נתקדשה קודם שתבגור שלא לדעת אביה — אינה מקודשת. אפילו נתרצה האב אחר שנתקדשה [אינה מקודשת]. אפילו נתאלמנה או נתגרשה מאותם הקידושין — אינה אסורה על הכהן. בין היא ובין אביה יכולין לעכב."

פשט: א קטנה/נערה וואס האט זיך אליין מקדש געלאזט אן דעם טאטע'ס וויסן — איז נישט מקודשת. אפילו דער טאטע איז נאכדעם מסכים — העלפט נישט. אויב דער "מאן" איז געשטארבן אדער מ'האט א גט געמאכט — איז זי נישט אסורה לכהן, ווייל ס'איז בכלל נישט געווען קיין קידושין.

חידושים:

1. **נתרצה האב אחר שנתקדשה — העלפט נישט:** דער טאטע'ס שפעטערדיגע הסכמה קען נישט מתקן זיין דעם מעשה, ווייל **ס'איז נישט געווען קיין מעשה קנין** — דער טאטע איז דער מקנה, און ער האט נישט מקנה געווען.

2. **נתגרשה — אינטערעסאנטע נקודה:** דער רמב"ם דערמאנט "נתגרשה" — דאס מיינט אז מ'האט פראקטיש א גט געמאכט, אפילו ס'איז נישט געווען קיין אמת'דיגע קידושין. **אפילו אזוי איז זי נישט אסורה לכהן** — דער גט איז גארנישט, ווייל ס'איז נישט געווען קיין קידושין.

3. **"בין היא ובין אביה יכולין לעכב" — א גרויסע שווערע שטעלע:**

- **שטארקע קשיא:** דער רמב"ם האט דאך פסק'נט אז עס העלפט בכלל נישט — אינה מקודשת, אפילו נתרצה האב. אויב אזוי, וואס מיינט "יכולין לעכב"? לעכב וואס, אויב ס'איז סיי ווי נישט גילטיג?

- **מקור:** דער לשון שטאמט פון **גמרא** — "קטנות שנתקדשו שלא לדעת אביהן, בין היא ובין אביה יכולין לעכב."

- **מהרי"ק'ס תירוץ:** דער מהרי"ק וויל לערנען אז אויב דער טאטע שטייט דארטן און **ביידע** זענען מסכים (זי און דער טאטע), קען עס יא ארבעטן ווי קידושין. נאר אויב איינער פון זיי איז מעכב — ארבעט עס נישט. **קשיא אויף דעם:** אבער דער רמב"ם זאגט דאך "את בתי" — דער טאטע איז מקדש, נישט זי! אויב זי באקומט די קידושין (נישט דער טאטע), איז עס בכלל א פראבלעם.

- **מסקנא: "איני יודע"** — דער רמב"ם'ס מיינונג דא איז נישט קלאר. ווי רש"י'ס מנהג: ווען מ'ווייסט נישט, זאגט מען "איני יודע", אנשטאט ארייינצוקראצן א תירוץ. **דער כסף משנה אליין שרייבט "וצריך עיון"** — און אויב דער כסף משנה האט נישט פארשטאנען, דארף מען נישט שעמען זיך. קריטיק אויף "היינטיגע מפרשים" (ארטסקראל, מבוארים) וואס קראצן אריין תירוצים אפילו ווען עפעס שטימט נישט.

4. **דער רמב"ם'ס שיטה אין קאנטעקסט:** דער רמב"ם פסק'נט **לויט א גרויסע שיטה** אז קידושי קטנה שלא לדעת אביה העלפט אינגאנצן נישט — קיין נתרצה, קיין בפניו, גארנישט. אבער **אין גמרא און ראשונים איז דאס נישט אזוי פשוט** — ס'איז דא סברות צו זאגן אנדערש. דער רמב"ם איז מדגיש אלע פרטים (אפילו נתגרשה, אפילו בפניו) כדי אויסצושליסן אלע צדדים.

הלכה כ — ספק בוגרת

דער רמב"ם: "היתה הבת ספק בוגרת — בין שקידשה אביה שלא לדעתה, בין שקידשה היא עצמה שלא לדעת אביה — לפיכך צריכה גט מספק."

פשט: ווען ס'איז א ספק צי זי איז שוין א בוגרת, איז אויף ביידע זייטן א ספק: אויב דער טאטע נעמט קידושין (אפשר האט ער שוין נישט קיין רשות), אדער אויב זי נעמט אליין (אפשר האט זי נאך נישט קיין רשות). דעריבער דארף זי א גט מספק.

חידוש: דער רמב"ם וועט שפעטער אוועקשטעלן א כלל אז אלעמאל ווען ער זאגט "ספק" מיינט ער אז מ'דארף א גט מספק (לחומרא).

הלכה כא — שליחות בקידושין

דער רמב"ם: "יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה — אשה פלונית, אדער איינע פון די פרויען. וכן האשה הגדולה יכולה לעשות שליח לקבל קידושיה — בין מאיש פלוני, בין מאיש משאר האנשים. וכן האב עושה שליח לקבל קידושי בתו כשהיא ברשותו."

פשט: א מאן קען מאכן א שליח צו מקדש זיין א פרוי פאר אים — סיי א ספעציפישע פרוי, סיי ער לאזט דעם שליח אויסקלייבן. אזוי אויך קען א גדולה מאכן א שליח צו מקבל זיין קידושין. אויך דער טאטע קען מאכן א שליח צו מקבל זיין קידושין פאר זיין טאכטער.

חידושים:

1. **צוויי סארטן שליחות:** (א) **שליח להולכה** — דער משלח האט שוין מחליט געווען וועמען, און דער שליח פירט נאר אויס. (ב) **שליח מיט ברייטערע הרשאה** — דער משלח לאזט דעם שליח מחליט זיין ("גיי קלייב אויס א פרוי פאר מיר"). ביי דער צווייטער **געבט ער ממש אויף זיין רשות אויף זיך** — "איך בין מסכים אויף וואס דו גייסט טון." ביי יעדע קנין קען מען אזוי מאכן, נישט נאר ביי קידושין.

2. **שליח לקבלה:** די פרוי'ס שליח הייסט **שליח לקבלה** (ער איז מקבל די קידושין פאר איר), אין אנטקעגן צום מאן'ס שליח וואס הייסט **שליח להולכה.**

3. **"צאי וקבלי קידושיך" — קטנה אלס מקבלת:** דער טאטע קען זאגן צו זיין קטנה טאכטער "צאי וקבלי קידושיך" — זי זאל אליין מקבל זיין. ווי קען א קטנה זיין א שליח, ווען מ'דארף דאך א גדול פאר שליחות? דאס איז נישט ממש א דין שליחות — ווייל די קטנה איז ברשות אביה, איז עס כאילו עס קומט אן גלייך צום טאטן. דאס איז א באזונדער דין פון "יד אביה", נישט דער רעגולערער דין פון שליחות. אין אזא פאל איז דער טאטע דער מקנה, די טאכטער איז סיי דער קנין (אובייעקט) און סיי דער "שליח" (מקבל).

הלכה כב — עדים ביי מינוי שליח: שליח לקבלה vs. שליח להולכה

דער רמב"ם: "כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני שני עדים. אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים, שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר. לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינן צריכין עדים, כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש לו תרומה וכיוצא בהן."

פשט: שליח לקבלה דארף ווערן באשטימט בפני שני עדים. אבער שליח להולכה דארף נישט קיין עדים ביי דער מינוי — נאר להודיע אמיתת הדבר, און אויב ביידע (שליח און משלח) זענען מודה, איז גענוג.

חידושים:

1. **פארוואס דער חילוק?** ביי שליח לקבלה, ווען דער שליח באקומט די קידושין, געשעט דעמאלטס די מעשה קנין — דאס איז דער מאמענט פון חלות קידושין. דערפאר דארף מען עדים ביי דער מינוי, ווייל דער מינוי איז חלק פון דעם קנין-פראצעס. ביי שליח להולכה, דער שליח טוט נאר א מעשה (ער טראגט איבער), און דער קנין געשעט ערשט ווען ער געבט עס פאר די פרוי — דעמאלטס דארף מען אוודאי עדים, אבער נישט ביי דער מינוי אליין. אבער — דער רמב"ם זאגט נישט בפירוש דעם טעם. דער רמב"ם'ס מנהג איז בכלל נישט אויסצוזאגן טעמי ההלכות.

2. **דער ראב"ד חולק:** דער ראב"ד האלט אז ביי ביידע — סיי שליח לקבלה סיי שליח להולכה — דארף מען עדים ביי דער מינוי. זיין סברא: ביי גט איז דא "בפני נכתב ובפני נחתם" (א באזונדערע ראיה), ביי תרומה איז בכלל נישט שייך קיין דין עדים — אבער קידושין, וואו עס איז דא א יסודי'דיגער

דין אז קידושין דארף עדים, דארף סיי שליח להולכה סיי שליח לקבלה עדים.

3. **[דיגרעסיע: מכירת חמץ:]** ביי מכירת חמץ, וואו דער רב איז א שליח, דארף מען נישט קיין פארמעלע שליחות-מעמד — ס'איז גענוג אז ביידע זענען מודה, ווי דער רמב"ם זאגט ביי שליחות בעלמא. מענטשן זענען צוגעוואוינט צו א מעמד פון קנין, אבער מן הדין איז עס נישט נויטיג.

הלכה כג — השליח נעשה עד

דער רמב"ם: "השליח נעשה עד. לפיכך אם עשה שנים שלוחיו לקדש לו אשה והלכו, הן הן שלוחיו והן עדי הקידושין, ואינן צריכין לקדשה לו בפני שנים אחרים."

פשט: א שליח קען אויך דינען אלס עד. אויב מ'מאכט צוויי שלוחים, קענען זיי זיין סיי די שלוחים סיי די עדי קידושין, אן נויטיגקייט פאר אנדערע עדים.

חידוש:

א מענטש אליין קען נישט זיין זיין אייגענער עד, אבער א שליח קען יא זיין אן עד. "שלוחו כמותו" מיינט נאר ביי דער חלות קנין — ער שטייט אין דעם מאן'ס פלאץ פאר דער מעשה — אבער ער ווערט נישט דער משלח אליין, דערפאר קען ער אויך זיין עד.

הלכה כד — ווער איז כשר פאר שליחות

דער רמב"ם: "הכל כשרין לשליחות, חוץ מחרש שוטה וקטן... ונאמר 'כן תרימו גם אתם' — לרבות את השליח, 'ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בן ברית', להוציא את הגוי."

פשט: יעדער איז כשר פאר שליחות, חוץ פון חרש שוטה וקטן (ווייל זיי זענען נישט בני דעת) און א גוי (ווייל ער איז נישט בן ברית).

חידושים:

1. **יעדע פסול האט אן אנדערע סיבה:** חרש שוטה וקטן זענען פסול ווייל זיי זענען נישט בני דעת — דער שליח דארף וויסן וואס ער טוט, ער דארף פארשטיין דעם חלות קידושין. "א חלות קידושין קען נישט מאכן קיין שוטה אדער אביימל אדער א ראבאט."

2. **סברא פון "בני ברית":** קידושין איז אן "אינסיידער" זאך — עס געשעט אינערהאלב דער ברית. עס איז נישט קיין "יוניווערסעלער" קנין, נאר א קנין וואס באלאנגט צו דער ברית. ווער עס איז נישט אין דער ברית, קען נישט פועל'ן קידושין.

3. **חילוק צווישן גוי און עבד:** א גוי קען נישט זיין קיין שליח פאר קיין שום קנין-זאך. אבער אן עבד איז אנדערש — ער איז אריינגעקומען אין דער ברית דורך מילה, ער קען זיין א שליח לדבר שבממון, און "כן תרימו גם אתם" עקסקלודירט אים נישט. זיין פסול איז נאר ספעציפיש פאר קידושין וגיטין — ווייל ער אליין איז נישט "בתורת גיטין וקידושין" (א שפחה איז נישט קיין רעגולערע אשת איש, אן עבד קען נישט אליין מקדש זיין א פרוי).

4. **צוויי שטופן פון "אינסיידער":** ביי א גוי איז דער פסול אז ער האט גארנישט מיט אידן (ערשטע שטוף). ביי אן עבד איז דער פסול אז ער האט גארנישט מיט קידושין (צווייטע שטוף) — "אן אינסיידער אויף אן אינסיידער." דער שליח מוז באלאנגען צו דער ספעציפישער זאך וואס ער טוט. ביי עבד דארף מען נישט קיין פסוק — עס איז א סברא.

הלכה כה — נוסח אמירה ביי שליח האיש

דער רמב"ם: "שליח האיש שקידש אומר לה הרי את מקודשת לפלוני בכסף זה או בשטר זה."

פשט: דער שליח פון דעם מאן זאגט "מקודשת לפלוני" (נישט "לי").

חידושים:

1. **חילוק צווישן כסף און שטר ביי שליחות:** פריער (ביי רעגולערע קידושין) האט דער רמב"ם נישט געזאגט אז מ'דארף זאגן ביי שטר, ווייל ווען דער מאן אליין שרייבט עס לשם האשה ועל דעתה און גיבט עס איר, איז אלעס קלאר. אבער ביי שליחות, וואו דער מאן אליין גיבט עס נישט, דארף מען עס אויסדריקלעך זאגן.

2. **"לפלוני" אנשטאט "לי":** דער שליח קען נישט זאגן "מקודשת לי" — ער מוז זאגן "לפלוני". אויב אויף דער שטר שטייט שוין די נעמען, אפשר דארף דער שליח נישט זאגן "לפלוני" ווייל עס שטייט שוין אין דער שטר.

3. **דער שליח קען אליין שרייבן דעם שטר:** דער שליח דארף נישט ברענגען א שטר פון דעם משלח — ער קען אליין שרייבן דעם שטר, אויב ער שרייבט עס "על דעתה" (מדעת האשה). אויך ווען מ'שיקט דורך א שליח מוז דער שטר זיין על דעת האשה — זי מוז וויסן בשעת מ'שרייבט דעם שטר.

4. **חילוק צווישן כסף און שטר ביי שליחות:** ביי כסף קען דער שליח גיין "טיר צו טיר" און מקדש זיין א פרוי (אויב ער האט רשות). ביי שטר קען ער דאס נישט טון, ווייל דער שטר מוז זיין על דעת האשה.

הלכה כו — נוסח אמירה ביי שליח האשה

דער רמב"ם: "ואם שליח האשה — אומר לו הרי פלונית ששלחה אותך מקודשת לי, והוא אומר לו קידשתיה לך."

פשט: ווען דער שליח פון דער פרוי קומט מקבל זיין קידושין, זאגט דער מאן "הרי פלונית מקודשת לי", און דער שליח ענטפערט "קידשתיה לך".

חידושים:

1. **נייע דין אמירה פון דעם מקבל:** געוויינליך ביי קידושין דארף דער מקבל (די פרוי) נישט זאגן קיין ספעציפישע אמירה. אבער דא, ווען דער שליח איז מקבל, מוז ער זאגן "קידשתיה לך" — כדי עס זאל קלאר זיין אז ער איז אוועיר אז ער טוט עס פאר איר. אויב עס איז קלאר אויף אנדערע וועגן (ווי "עוסקין בענין"), אפשר העלפט עס אויך.

2. **אויב דער שליח זאגט "לי":** אויב דער שליח זאגט "לי" אנשטאט "לך", און די פרוי איז מסכים, וועט ער אליין ווערן מקודש צו איר.

הלכה כז — קידושין על ידי האב

דער רמב"ם: "וכן המקדש על ידי האב — אומר לו הרי בתך פלונית מקודשת לי, והוא אומר לו קידשתיה לך."

פשט: ווען דער מאן מקדש דורך דעם טאטע פון דער פרוי, זאגט דער מאן "הרי בתך מקודשת לי" און דער טאטע ענטפערט "קידשתיה לך".

חידושים:

1. **פארוואס הייסט עס "האב מקדש את בתו":** ווייל ער זאגט "קידשתיה לך" — אזוי ווי יעדער שליח "מקדש". מ'קען זאגן אז א שליח מקדש את האשה.

2. **"ואם אמר האב או השליח הן — דיו":** אויב דער טאטע אדער שליח זאגט נאר "הן" אנשטאט "קידשתיה לך", איז עס גענוג. אפילו **שתיקה** העלפט — א שתיקה וואס איז כהודאה.

3. **עוסקין באותו ענין:** אויב מ'רעדט שוין וועגן דעם ענין, און יעדער ווייסט פארוואס מ'איז דא, און דער מאן גיבט דעם טאטע אדער שליח דאס געלט אן צו זאגן א ווארט — איז עס גענוג. דאס איז פאראלעל צו דעם דין ביי רעגולערע קידושין.

4. **שטר ביי שליח לקבלה:** "ואם קידש בשטר אינו כותבו אלא מדעת האב או מדעת השליח" — אזוי ווי ביי רעגולערע קידושין דארף דער שטר זיין על דעת האשה, אזוי ביי קטנה דארף עס זיין מדעת האב, און ביי שליח — מדעת השליח.

5. **כלל:** "וכן בכל הדברים כולן של קידושין, דין האיש עם האשה כדין שליח עם שליח או עם האב" — אלע דינים פון קידושין זענען גלייך ביי שליח ווי ביי דעם מאן און פרוי אליין.

הלכה כח — מצוה בו יותר מבשלוחו

דער רמב"ם: "מצוה שיקדש אדם אשתו בעצמו יתר מעל ידי שלוחו. וכן מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה יתר מעל ידי שליח."

פשט: עס איז א מצוה אז דער מאן זאל אליין מקדש זיין, און אויך די פרוי זאל אליין מקבל זיין קידושין, נישט דורך א שליח.

חידושים:

1. **מקור פון פירוש המשניות:** דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט אז ווען א מענטש איז זיך אליין מתעסק במצוות האט עס א מער שלימות ווי ווען ער געבט עס פאר א צווייטן.

2. **שייכות צו מצוה שבקידושין:** ביז יעצט האט מען גערעדט וועגן דעם חלק הקנין שבקידושין, אבער דא זעט מען אז קידושין האט אויך א חלק מצוה (ווי שאקלען לולב). ביי לולב דארף מען גיין זוכן א לולב, אבער ביי קידושין איז די מצוה אז ווען מ'וויל טרעפן א ווייב זאל מען עס טון באופן קידושין.

3. **אויך די פרוי האט די מצוה:** דער רמב"ם זאגט אויסדריקלעך אז אויך אויף דער פרוי איז דא די מצוה — "מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה".

הלכה כט — אין ראוי לקדש בתו כשהיא קטנה

דער רמב"ם: "אף על פי שיש רשות לאב לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי שירצה, אין ראוי לעשות כן, אלא מצות חכמים שלא יקדש אדם את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה."

פשט: הגם דער טאטע האט רשות מדאורייתא צו מקדש זיין זיין טאכטער אלס קטנה אדער נערה, זאגן חכמים אז מ'זאל עס נישט טון — מ'זאל ווארטן ביז זי ווערט גרויס און זאגט אליין וועמען זי וויל.

חידושים:

1. **"רשות" vs. "ראוי":** דער טאטע האט "רשות" מדין קנינים/בעלות, אבער עס איז נישט "ראוי" — עס איז נישט וויאזוי א איד זאל זיך אויפפירן.

2. **מצות חכמים, נישט מצוה דאורייתא:** "מצוה בו יותר מבשלוחו" איז א דאורייתא-מצוה, אבער "שלא יקדש בתו כשהיא קטנה" איז נאר א מצות חכמים, א "הידור", נישט אזוי שטארק. ווייל געווענליך פארשטייט א טאטע יא וועמען איז גוט פאר זיין טאכטער — מ'רעדט אפשר פון א "חיה רעה" א טאטע וואס מאכט א שידוך סתם פאר געלט.

3. **[דיגרעסיע: חסידישע מנהגים:]** אלע חסידישע טאטעס היינט פירן זיך אלץ אזוי — זיי פרעגן נישט די טאכטער צו זי איז רוצה. דאס ברענגט ארויס אז די תקנת חכמים נישט צו מקדש זיין קטנות איז נישט אזוי שטארק ווי מצוה בו יותר מבשלוחו.

4. **פארבינדונג צו מצוה בו:** קען א טאכטער זאגן צום טאטע "ווארט ביז איך וועל גרויס זיין, כדי איך זאל האבן די מצוה בו יותר מבשלוחו"? ווי לאנג זי איז א קטנה האט זי נאכנישט די מצוה, ממילא איז נישטא דער ענין פון "מצוה בו". אבער זי קען טענה'ן: שטוף עס אפ ביז איך וועל קענען האבן די מצוה אליין. דער טאטע האט אויך זיין אייגענע "מצוה בו יותר מבשלוחו" — ער איז דער וואס מקדש, ער האט אויך א מצוה.

הלכה כט (המשך) — וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה

דער רמב"ם: "וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה."

פשט: נישט נאר דער טאטע זאל נישט מקדש זיין קטנה טאכטער, נאר אויך דער מאן אליין טאר נישט מקדש זיין א קטנה.

חידוש:

דער איסור איז נישט נאר אויפ'ן טאטע, נאר אויך אויפ'ן מאן/בחור וואס גייט זוכן א מיידל. אפילו אויב דער טאטע איז נישט מקפיד אויף די תקנת חכמים, איז דער מאן אויך מחויב אין דער תקנה פון "עד שתגדיל ותאמר."

הלכה ל — ולא יקדש אשה עד שיראנה

דער רמב"ם: "ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו, שמא לא תמצא חן בעיניו ויגרשנה או שוכב עמה והוא שונאה."

פשט: מ'זאל נישט מקדש זיין א פרוי ביז מ'זעט איר און זי איז כשרה בעיניו — זי געפעלט אים.

חידושים:

1. **"יראנה" מיינט ממש אויסטשעקן** — נישט בלויז "געבן א קוק" (ווי געוויסע חסידים טייטשן), נאר זיכער מאכן אז זי איז נושא חן ביי אים.

2. **"כשרה בעיניו":** דער רמב"ם שרייבט דוקא "בעיניו", נישט סתם "כשרה." דאס מיינט נישט אז זי איז פרום/כשר'ע, נאר אז זי איז מסכים/נושא חן ביי אים, ווי "כשר הדבר לפני המלך."

3. **צוויי שלעכטע תוצאות:** (1) "מגרשה" — ער וועט איר גט'ן, ווייל נישט-נושא-חן-זיין פירט צו גט; (2) "שוכב עמה והוא שונאה" — דאס איז פון "בני תשע מדות" — ביאה מתוך שנאה, וואס איז מדרבנן אסור (נישט איסור תורה).

הלכה לא — מקורות מן התורה פאר די דריי אופנים פון קידושין

דער רמב"ם: "וכן בשטר מתקדשת בו מן התורה, כשם שגומר ומגרש... וכן הכסף... ופירושו מדברי סופרים, שנאמר כי יקח איש אשה, ואמרו חכמים ליקוחין יהיו בכסף, שנאמר נתתי כסף השדה קח ממני."

פשט: שטר ארבעט מן התורה דורך היקש — מקיש הויה ליציאה: אויב שטר ארבעט פאר גירושין, ארבעט עס אויך פאר קידושין. כסף איז אויך דין תורה, אבער "פירושו מדברי סופרים."

חידושים:

1. **גירסא-פראבלעם:** אין איין גירסא שטייט "והכסף מדברי סופרים," אבער דער רמב"ם האט עס צוריקגעטוישט — כסף איז דין תורה, נאר "פירושו מדברי סופרים."

2. **וואס מיינט "פירושו מדברי סופרים"?** דאס מיינט אז די חכמים (סופרים) האבן דעם פירוש מחדש געווען — זיי האבן ארויסגעלערנט פון "כי יקח" אז קיחה מיינט כסף (דורך "נתתי כסף השדה קח ממני"). משה רבינו האט נישט אליין געוואוסט פון קידושי כסף — ערשט די חכמים האבן עס מפרש געווען.

3. **א כללות'דיגער יסוד אין רמב"ם:** ווען חכמים לערנען אויס עפעס פון דער תורה, איז עס "מדברי סופרים" אפילו ווען עס איז דאורייתא אין תוקף. דאס מיינט: ס'איז א תורה'דיגע הלכה וואס ארבעט מן התורה, אבער ווייל די חכמים האבן עס ארויסגעבראכט, קען א נייע בית דין חולק זיין (ווייל "בית דין יכול לחלוק על בית דין חבירו" — נאר אויף תקנות קען מען נישט חולק זיין, אבער אויף פירושי תורה יא). דאס איז דער רמב"ם'ס שיטה אין הלכות ממרים.

הלכה לב — מנהג ישראל: כסף/שוה כסף, שטר יא, ביאה ניין

דער רמב"ם: "אף על פי שעיקר הדברים כן הוא... נהגו כל ישראל בכסף או בשוה כסף, וכן אם רצה לקדש בשטר... אבל אין מקדשין בביאה לכתחילה, והמקדש בביאה מכין אותו מכת מרדות."

פשט: הגם אלע דריי וועגן ארבעטן מן התורה, איז דער מנהג ישראל מקדש זיין מיט כסף/שוה כסף. שטר איז אויך ערלויבט. אבער מקדש זיין בביאה איז אסור לכתחילה, און מ'באקומט מכת מרדות.

חידושים:

1. **צוויי פירושים אויף "מכת מרדות":** (1) "מרדות" איז ארמית פאר "יסר" — פעטש; (2) פון איינע פון די גאונים — ס'איז א הכרזה: "מורד זה בדברי תורה," מ'שלאגט אים פאר זיין מרידה.

2. **דער טעם:** "כדי שלא יהיו ישראל פרוצין בדבר זה" — אויב מ'וועט קענען מקדש זיין בביאה, וועט עס ווערן א הפקר'דיגע זאך.

3. **בדיעבד:** "אם בא עליה לשם קידושין, קידושיו קידושין גמורין" — עס ארבעט, נאר ער באקומט פעטש.

הלכה לג — מקדש בלא שידוך / מקדש בשוק

דער רמב"ם: "וכן המקדש בלא שידוך, או המקדש בשוק, אף על פי שקידושיו קידושין גמורין, מכין אותו מכת מרדות כדי שלא יהיה דבר זה הרגל לזנות."

פשט: מקדש זיין אן א שידוך פארדעם, אדער מקדש זיין אין גאס, ארבעט בדיעבד, אבער מ'באקומט מכת מרדות ווייל עס קען צופירן צו זנות.

חידושים:

1. **וואס מיינט "שידוך"?** דאס איז נישט קלאר. אין די גמרא מיינט "שידוך" עפעס — אפשר רעדן מיט איר טאטע, אפשר "משדך אחריה" (ער גייט איר נאך, ער בעט איר). עס מוז זיין עפעס מער ווי בלויז דעת/הסכמה (ווייל קידושין מוז ממילא זיין מרצונה). עס מוז זיין סטעפס פאר דעם — אפשמועסן אז מ'גייט חתונה האבן.

2. **דער רמב"ם'ס טעם — "וידמה לקדשה שהיתה קודם מתן תורה":** א קדשה פאר מתן תורה האט אויך געהאט א געוויסע פארמאליטי (מ'האט זיך איינגעשריבן, מ'האט באצאלט). אויב קידושין ווערט בלויז א פארמאליטי אן אמת'ע הכנה, איז עס כמעט ווי א קדשה מיט א "הכשר." קידושין איז נישט אויטאמאטיש דער פארקערטער פון קדשה — עס קען זיין א מקדש וואס איז אויך ווי א קדשה, ווען ער טוט עס אן די ריכטיגע הכנה און כבוד.

3. **דער רמב"ם'ס אידעאל:** קידושין דארף האבן א געוויסע אידלקייט — נישט בלויז א טעכנישע מעשה קנין, נאר א פראצעס מיט הקדמה, מפייס זיין, שידוך, זען, און ערשט דערנאך קידושין. קידושי ביאה איז א "מעשה מגונה" ווייל די ערשטע מאל מיט דער פרוי איז די ביאה אליין, אן הקדמה. דאס איז ענליך צום דין פון "מצוה לפייס את אשתו."

הלכה לד — ברכת אירוסין

דער רמב"ם: "כל המקדש אשה בין על ידי עצמו בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקידושין... הוא או שלוחו... ואם קידש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה."

פשט: מ'דארף מאכן א ברכה פאר די קידושין — עובר לעשייתן, אזוי ווי ביי אלע מצוות. אויב מ'האט מקדש געווען אן א ברכה, זאל מען נישט מאכן נאכדעם, ווייל ס'איז א ברכה לבטלה.

חידושים:

1. **מחלוקת רמב"ם–ראב"ד אויף עובר לעשייתן:** דער ראב"ד חולק: **"אין אנו אומרים כך, אלא מקדש ואחר כך מברך."** דער ראב"ד'ס טעם: קידושין איז תלוי בדעת אחרים — די פרוי קען זאגן "ניין, איך וויל נישט." ממילא קען מען נישט מאכן א ברכה פארדעם, ווייל אפשר וועט עס נישט אויסקומען. דער רא"ש שטימט צו מיט דעם ראב"ד.

2. **דער רא"ש'ס יסוד'דיגע טענה — ברכת השבח, נישט ברכת המצוה:** דער רא"ש טענה'ט: ווער האט געזאגט פאר דעם רמב"ם אז ברכת אירוסין איז א ברכת המצוות? מ'זאגט דאך נישט נאר "אשר קדשנו", מ'זאגט נאך זאכן (שבח-ענינים). אפשר איז עס א ברכת השבח. אויב אזוי, פאלט אוועק דער גאנצער דין פון עובר לעשייתן. נאר ווייל ס'שטייט א לשון שבח אין דער ברכה, מיינט נישט אז ס'איז נישט קיין ברכת המצוות — ס'איז דא ברכת המצוות וואס האבן שבח אינעווייניג.

3. **נאך א ראיה פון רא"ש:** מ'זאגט בכלל נישט וועלכע מצוה ס'איז — מ'זאגט נישט "על הקידושין" אזוי ווי מ'זאגט "על השחיטה" אדער "על המילה." דאס איז א גוטע ראיה אז ס'איז נישט א קלאסישע ברכת המצוה.

4. **אונזער מנהג למעשה:** מ'זאגט די ברכה פאר קידושין (ווי דער רמב"ם), און מ'האט נישט מורא פאר דעם ראב"ד'ס חשש, ווייל איינמאל וואס קידושין ווערט געטון בשידוך (נישט בשוק), איז דער חשש אז זי וועט מבטל זיין נישט ריאליסטיש. אבער אויב ס'איז שוין געשען אז מ'האט מקדש געווען אן א ברכה, פסק'נט מען נישט ווי דער רמב"ם אז ס'איז ברכה לבטלה — מ'מאכט נאכדעם.

5. **ווער זאגט די ברכה:** לויט דער רמב"ם, דער מקדש אליין (אדער זיין שליח) דארף זאגן די ברכה. אונזער מנהג איז אז דער בעל מסדר קידושין (דער רב) זאגט די ברכה — כדי נישט פארשעמען חתנים וואס קענען נישט זאגן די ברכה.

נוסח ברכת אירוסין

דער רמב"ם: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו והבדילנו מן העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין. ברוך אתה ה' מקדש ישראל."

פשט: די ברכה דערמאנט אז דער אייבערשטער האט אונז אפגעשיידט פון עריות, פארבאטן ארוסות, און מתיר געווען נשואות דורך חופה וקידושין.

חידושים:

1. **"והבדילנו" vs. "וצונו":** אין אונזער סידור שטייט "וצונו על העריות." דער רמב"ם'ס לשון "והבדילנו" מאכט מער סענס, ווייל ס'איז נישט אז מ'איז מצווה אויף עריות, נאר מ'איז אפגעשיידט פון עריות. דער לשון "הבדלה" האט א מקור אין פסוק ("והבדלתם מכל העמים").

2. **"ואסר לנו את הארוסות" — וועמענס ארוסות?** דער פשוט'ער פשט איז אז "ארוסות" מיינט **יענעם'ס ארוסה** — דער אייבערשטער האט מחדש געווען ביי מתן תורה אז נישט נאר א נשואה איז אסור, נאר אפילו א ארוסה פון א צווייטן איד איז אסור. דאס שטימט מיט וואס דער רמב"ם האט געלערנט אין פרק א' — דער חידוש פון מתן תורה אז קידושין (ארוסין) מאכט שוין א קנין. "לנו" מיינט "אונז אידן" — דער אייבערשטער האט פאר אידן אסור געמאכט ארוסות (פון אנדערע) און מתיר געווען נשואות (אייגענע, דורך חופה וקידושין).

3. **דאורייתא מיט דרבנן אין איין ברכה:** "חופה" אין "על ידי חופה וקידושין" איז אפשר א דרבנן-עלעמענט — דאס איז אינטערעסאנט אז מ'מישט עס אריין אין א ברכה מיט דאורייתא-ענינים. (דאס בלייבט א מחלוקת.)

4. **חתימת הברכה — "מקדש ישראל" vs. "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין":** דער רמב"ם חתמ'ט נאר "מקדש ישראל," אבער אונזער מנהג (לויט רמ"א) איז "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין." דער פשוט'ער פשט פון "מקדש ישראל" איז אזוי ווי "אשר קדשנו במצוותיו" — דער אייבערשטער

ער האט מקדש געווען די אידן דורך מצוות. "מקדש ישראל" איז דער זעלבער ענין.

מנהג כוס של יין

דער רמב"ם: "ונהגו העם להסדיר ברכה זו על כוס של יין או של שיכר. אם יש שם יין מברך על היין תחילה ואחר כך מברך ברכת אירוסין

ואחר כך מקדש. ואם אין שם יין ולא שיכר מברך ברכה זו בפני עצמה."

פשט: ס'איז א מנהג צו זאגן ברכת אירוסין אויף א כוס יין. אויב ס'איז דא יין, מאכט מען ערשט בורא פרי הגפן, דערנאך ברכת אירוסין, דערנאך מקדש. אויב נישטא יין אדער שכר, מאכט מען די ברכה אן דעם.

חידושים:

1. **יין איז נישט מעכב:** דער רמב"ם'ס לשון "ונהגו העם" ווייזט אז ס'איז א מנהג, נישט א חיוב. ממילא איז דער יין נישט מעכב — אן יין מאכט מען די ברכה בפני עצמה.

2. **טרינקען פון דער כוס:** דער רמב"ם שרייבט נישט אז מ'דארף טרינקען פון דער כוס. אונזער מנהג איז אז מ'טרינקט און מ'גיט דעם חתן און כלה צו טרינקען. פאר די כלה פעלט זיכער נישט אויס, אבער פאר דעם חתן — אויב דער בעל מסדר קידושין איז מוציא דעם חתן מיט די ברכה (ווייל דער חתן האט דעם חיוב), אפשר דארף דער חתן טרינקען.

3. **פת אנשטאט יין:** ס'איז געווען א שאלה צי מ'קען מאכן אויף פת. דער מסקנא איז אז ס'איז נישטא אזא זאך פת ביי ברכת אירוסין — נישט אזוי ווי קידוש וואס קומט אריין פת ווייל ס'איז א מקום סעודה.

מנהג טבעת

דער רמ"א זאגט מ'זאל מקדש זיין מיט א טבעת, און ס'איז דא א טעם על פי תיקוני הזוהר (וואס דער רמ"א אליין זאגט נישט, נאר ס'ווערט צוגעלייגט). דער פשוט'ער טעם (ספר החינוך) איז אז מ'האלט די טבעת און מ'געדענקט אז מ'האט חתונה געהאט.

סיום פרק ג'

מיט דעם ווערט פארענדיגט **פרק ג' פון הלכות אישות** פון דעם רמב"ם — דער פרק וואס כולל אלע עיקר כללי הלכות פון קידושין בפועל: די דריי סארטן קידושין (כסף, שטר, ביאה), די לשונות (כשרע, פסולע, ספק), ווער מאכט די קידושין (דער מאן, דער טאטע, שליחות), דער לכתחילה'דיגער סדר (שידוך, זען, נישט בביאה, נישט בשוק), און די ברכה אויף קידושין.

תמלול מלא

שיעור 3 אין הלכות אישות פרק ג' — כיצד האשה מתקדשת

הקדמה צום פרק

ר' יצחק: א גוטן. היינט איז דער דריטער שיעור אין די הייליגע רמב"ם הלכות אישות, פון ספר נשים, הלכות אישות, און אונז האלטן אינמיטן לערנען די מצוה פון חתונה האבן מיט קידושין.

ר' יואל אשר: יא. סאו דער רמב"ם האט אונז שוין געגעבן אפאר וויכטיגע הקדמות. אונז ווייסן שוין אז מ'דארף מקדש זיין, דאס האט ער געזאגט גלייך אנפאנג, נישט אזוי ווי ס'איז געווען פאר מתן תורה, נאר ס'איז דא א מצוה פון קידושין. אונז ווייסן שוין אויך ווער זענען די מענטשן, אונז ווייסן אז ס'דארף זיין א זכר מיט א נקבה, און א גדולה. יעצט גייט מען אריין אין די אלע הלכות.

ר' יצחק: אונז ווייסן נישט עקשלי גארנישט חוץ פון דעם אז ס'איז דא א מצוה פון קידושין. אונז ווייסן די טייטש פון אסאך ווערטער וואס מ'גייט נוצן אין די הלכות. ס'שטייט נישט קיין איין זאך וואס איז דער דין פון די גדולה וקטנה.

ר' יואל אשר: דאס גייט שטיין דא. דאס גייט שטיין אין דעם פרק. נאכדעם וואס מ'האט שוין—

ר' יצחק: מסביר געווען אין די פאריגע פרק, דאס האבן מיר שוין געלערנט, די איבערטייטש פון א באנטש ווערטער וואס מ'גייט נוצן. יא. אונז זאגן א שכוח פאר די בעלי מחברים פון די ספר פרושות הכסף, וואס זיי שיקן די געלט פאר קידושי כסף. קידושי כסף, אקעי, גוט.

און אונז גייען לערנען פרק ג'. סאו דא הייבט זיך אן בעצם הלכות קידושין, כביכול, קען מען אזוי זאגן. דאס הייסט, מ'קען מאכן אזוי ווי חלקים. די ערשטע צוויי פרקים זענען נאר די באופן כללי, די מצוה פון קידושין, אמת, אבער מער אזוי ווי די טייטש פון די ווארט קידושין, די טייטש פון די אלע ווערטער וואס מ'גייט נוצן.

און יעצט זאגן אונז הלכות פון קידושין. און איך מיין אז, איך האב געקוקט די נעקסטע צוויי פרקים נאכדעם ווייטער, אבער איך מיין אז מער ווייניגער, דער פרק איז אלע הלכות עיקריות פון קידושין, אלע עיקר כללי הלכות פון קידושין. דאס הייסט, ס'איז דא א מצוה פון קידושין, אונז ווייסן עס שוין, אבער וואס איז די מצוה? וויאזוי טוט מען עס? האבן מיר, לערנען אונז אלעס אין דעם פרק ג'.

נאכדעם ווייטער די פרקים איז נאר אסאך מער דיטעילס וואס מ'דארף נאך אויספילן, וואס איז עפעס אזוי, וואס איז עפעס אזוי, אזעלכע סארט זאכן. סאו מער ווייניגער, דער פרק, איך האב געשריבן דא, פארשריבן פאר זיך מיינע קעפלעך, איך וועל דארפן טרעפן א וועג עס צו לייגן דא, אבער אונז לערנען די דריי סארט קידושין וואס מיר האבן געלערנט. דאס האבן מיר אויך געלערנט אמת'דיג אין פרק א', רייט? אז ס'איז דא דריי סארט קידושין: קידושי כסף, קידושי שטר, און קידושי ביאה.

אונז ווייסן אבער נאך נישט וואס ער מיינט, וואס טוט מען מיט דעם כסף, וויאזוי ארבעט עס. דאס גייען מיר טון אין דעם פרק. די ערשטע האלב פון דעם פרק איז מסביר די דריי סארט קידושין, וויאזוי מ'טוט זיי, בעיסיקלי וויאזוי מ'טוט עס.

נאכדעם לערנען אונז ווייל ביי די אלע פון זיי מער ווייניגער איז דא לשונות וואס מ'דארף זאגן. אפילו ביי די שטר, מ'שרייבט אריין די לשונות, אבער די אנדערע צוויי דארף מען זיכער זאגן, אדער לכל הפחות די תחילה גייט צו זאגן, אפשר דארף מען קען מען אונז זאגן מיט צען, דארף מען וויסן וועלכע לשונות זענען כשר.

נאכדעם לערנען אונז וועגן דעם אז ווער מאכט די קידושין? געווענליך די פרוי איז נתקדש, אבער אויב זי איז א קטנה, די טאטע קען איר מקדש זיין. דא לערנט די הלכה אז מ'קען מאכן מיט א שליח קידושין, ווי יעדער ווייסט אין צווייטע פרק אין קידושין.

נאכדעם זאגט אונז דער רמב"ם, אז נאכדעם וואס איך האב דיר געזאגט די אלע סארט וועגן וואס מ'קען מאכן קידושין, וועסטו וויסן אז ס'איז דא א לכתחלה'דיגע סדר. ס'איז נישט אויסגעהאלטן צו טון קידושי ביאה למשל, ס'איז נישט אויסגעהאלטן צו טון שליחות, ס'איז נישט אויסגעהאלטן אז די טאטע זאל מקדש זיין די מיידל, וכדומה. ער זאגט דאך הלכה למעשה פראקטיש וויאזוי צו טון. און נאכדעם לייגט ער צו נאך איין זאך, הלכה למעשה, וואס דאס איז די ברכה אויף קידושין, וואס מ'מאכט א ברכה.

דער חילוק צווישן ספר אהבה און ספר נשים

ר' יואל אשר: איך וויל זאגן מיין הקדמה אויב איך מעג. צוויי קליינע הקדמות. אונז גייען פון מדה און אהבה צו אישות, ס'איז זייער אנדערש, און ממילא זעט מען הלכות אנדערש. ווייל ביז יעצט האט מען מער ווייניגער גערעדט וויאזוי דארף זיך א איד אויפפירן, ס'איז טייטש כאילו וויאזוי א איד דאווענט. און מ'זאגט דאך וויאזוי א איד דארף דאווענען.

דא דיעלט מען מיט די אנדערע זאכן, מ'דיעלט מיט די מציאות. מענטשן לעבן, מ'טרעפט ווייבער, און מ'זאגט אזעלכע מיני... און מ'זעט אין אסאך אזעלכע הלכות פון אינטערעסאנטע איכות טומאות, אויב א מענטש האט אזוי און אזוי געזאגט. דאס איז ביי נעיטשער, אויך אין קנין וועט זיין אזוי קנין. מ'דיעלט מיט מענטשן וואס טוען זאכן, און די הלכה טרעפט די סאלושן פאר דעם. ס'איז זייער אנדערש ווי ווען מ'זאגט אזוי און אזוי דאווענען, אדער אזוי און אזוי היט שבת.

די צווייטע זאך איז אז דער רמב"ם ס'איז אויך קאנעקטעד מיט דעם, אז די ערשטע פאר הלכות רעדט פון אויב האט זיך געמאכט א מציאות, וויאזוי איז עס א קידושין אדער איז עס נישט א קידושין? ווייל ס'איז דא דא אן ענין פון קנין. ס'איז דא א מצוה און ס'איז דא א קנין. ס'איז דא צוויי זאכן: ס'איז דא א פראקטישע זאך, צי די קידושין איז יא געלונגען אדער נישט. און זייער אסאך ביי די עבד, ס'איז זייער אסאך זאכן וואס ס'פילט פאני, באט ווייל דאס איז די מציאות.

טאקע סוף פרק גייט דער רמב"ם זאגן, יעצט גיי איך דיר זאגן וויאזוי א גוטער איד וואס וויל פאלגן חכמים טוט, ביי וועלכע עידזש, און וויאזוי איז מען מקדש. דאס איז די לכתחלה. ביי די סוף ענדיגט ער ביי די לכתחלה. דער אנפאנג דיעלט מיט ריעליטי עס איז צו פארענטפערן, מ'זאל וויסן די סטאטוס פון מענטשן, און מ'איז נישט.

ר' יצחק: יא. דאס וואס דו זאגסט איז מער אמת פאר די נעקסטע פרקים, וואס גייט אן אסאך דיטעילס. דאס וואס אונז לערנען דא אז ס'איז דא, למשל, דריי סארט קידושין — כסף, שטר, ביאה — אבער נאר איינע פון זיי איז ממש נישט אויסגעהאלטן, קידושי שטר סתם, נישט דער מנהג, איך ווייס נישט פונקט וואס איז די גדר דערפון. דאס איז נישט ממש די זעלבע זאך. אזויווי דו זאגסט, ס'איז מער אזוי... מ'דארף עס זאגן אביסל אנדערש.

ס'איז דא אופנים מדאורייתא, מעיקר הדין, וואס ארבעט, און ס'איז יא דא אמאל וואס ס'פעלט אויס צו טון אזוי. דאס הייסט, מ'דארף וויסן, איך וואלט געזאגט אזוי, ווייל איך האב געלערנט מיט מיין יונגל קידושין, און גלייך פרעגט מען אזעלכע קשיות. און די סארט הלכות, ביסטו גערעכט, אז ס'איז אנדערש פון, לאמיר זאגן, הלכות ספר אהבה. הלכות שבת איז שוין יא דא אסאך... ספר אהבה קענסטו דאס זאגן. יא.

דאס הייסט, דאס וואס ארבעט מיינט נאכנישט אז מ'זאל טון. ס'איז דא א חילוק פון "מקודשת" און "יש לקדש ככה". קידושי ביאה ארבעט הונדערט פראצענט, אבער ס'מיינט נאכנישט אז ס'איז א אידישע וועג צו טון אזוי.

ר' יואל אשר: וויאזוי ס'זעט דא אויס, אז דער זעלבער מענטש וואס האט געוואלט וויסן וויאזוי מ'היט שבת, קוקט ער אין די ספר, אבער וויאזוי מ'טרעפט א פרוי איז א זאך וואס געשעט אויף די שוק. און ביי די ענד קומט עס שוין צוריק, ווען מ'טוט נישט זאכן אין די שוק, נאר מ'טוט עס שוין יא מיט א לשם יחוד, אז יעצט גייט מען טון קידושין על פי התורה. ווייל ס'איז א מצוה, די זעלבע מצוה ווי עני אנדערע מצוה, מיט א ברכה. אבער די על כל פנים—

ר' יצחק: הלכות קידושין איז דא יא. דאס הייסט, דער רמב"ם, למשל, האט געמאכט א סדר פון זעכציג מצוות וואס מ'דארף טון יעדער איד אלעמאל, און קידושין איז איינע פון זיי, ווייל דאס איז יא. דאס הייסט, וועלכע אמאל, איך ווייס נישט צי ס'איז נישט, אבער דאס אז מ'זאל חתונה האבן, מ'זאל חתונה האבן מיט קידושין, דאס איז יא ממש א מצוה כמעט. ס'שטייט אין סידור, ס'איז איינע פון די זאכן וואס שטייט אין סידור.

דער חילוק צווישן ספר נשים און ספר קנין

ר' יואל אשר: ס'איז אויך זייער אנדערש ווי אלע זאכן אין ספר קנין. אין ספר קנין איז אלעס, אויב ווייסט מען נישט די דעת פון דעם מענטש. מענטשן צווישן זיך קענען אפמאכן אלע מיני ביזנעס שותפות'ן אויב זיי זענען מסכים. די הלכה רעדט נאר פון... דא איז עס נישט תלוי אין די צוויי מענטשן. ס'איז א מצוה, ס'איז נאך אלץ א מצוה.

ר' יצחק: מ'קען זאגן אנדערע זאכן. ס'איז דא הלכות וואס זענען נוגע פאר יעדער איד, ס'איז דא זאכן וואס נאר דער רב דארף וויסן. דאס הייסט, געוועינליך, למשל אבן העזר, מאסטלי נאר רבנים דארפן וויסן דאס. ספר נשים, און וואס קומט נאך נשים אין דער רמב"ם? קדושה. קדושה איז דא יא נוגע פאר יעדער איד, הלכות כשרות. אויך נשים, יעדער איד דארף מאכן קידושין, אבער נישט יעדער איד דארף וויסן אז ס'איז בכלל דא דריי סארט קידושין. דאס איז נאר נוגע פאר די רבנים צו וויסן. יעדער וועט מאכן וואס שטייט אין סידור.

ר' יואל אשר: אבער די תורה זאגט נישט וויאזוי א שותפות זאלן אויסקוקן, די תורה זאגט יא וויאזוי א מאן און א פרוי זאלן האבן א שותפות, אדער ער טוט וויאזוי צו מאכן די קנין. אויף א געוויסע לימיט—

ר' יצחק: ווייל מ'האט געלערנט חתיכות, מ'קען מאכן תנאים, מעשה למשקתות בתורה, דאס איז די נושא דארטן מיט אים. אקעי, עניוועיס, האלטן אונז דא פרק ג', וואס דארט שטייט, הייבט זיך אן די פרק אזוי:

הלכה א — כיצד האשה מתקדשת: קידושי כסף

ר' יואל אשר: ער האט אנגעהויבן אז ס'איז דא א מצוה פון קדושה, און ער האט שוין אויך געזאגט די בעיסיק אז ס'איז דא דריי מיני, און דא גייט ער מסביר זיין אויף זיי די דיטעילס.

איז אם בכסף הוא מקדש, קען עס נישט זיין ווייניגער ווי א פרוטה כסף, אדער א שוה פרוטה, אדער עפעס וואס איז ווערט די אמענט, און מיט דעם פסק'נט ער, די גמרא פסק'נט אז ס'איז דא א מחלוקת בית שמאי און בית הלל, צי ס'דארף זיין דונער אדער פרוטה, און מ'פסק'נט אז די נידריגערע אמענט איז די בית הלל.

און צו דעם דארף ער איר זאגן עפעס. שפעטער גייט נאך זיין זייער אסאך הלכות וועגן דעם זאגן. און ס'וועט זיין אויך מ'וועט זען אז... נישט אייביג דארף מען זאגן, אבער קודם הייבט אן דער רמב"ם מיט די לכתחילה.

אז מ'דארף זאגן, און מ'זאגט **הרי את מקודשת לי,** דו ביסט מקדש צו מיר. **או הרי את מאורסת לי,** מקודשת ומאורתת זענען לשון חכמים ולשון תורה דאכט זיך, יא? די תורה זאגט אייביג... די תורה זאגט מיר... יא? מיר האבן גערעדט וועגן תורה מיט די פריערדיגע פרק.

ר' יצחק: דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז נישט קיין חילוק. אלע באלע...

דיסקוסיע: די לשונות פון קידושין — מקודשת, מאורסת, לי לאשה

ר' יואל אשר: יא. **או הרי את לי לאשה** איז נאך מער, אזוי ווי ס'רעדט נישט וועגן א מעשה וואס געשעט וועגן א קנין, מ'זאגט די פאקט, מיט דעם זאלסטו זיין מיין ווייב. דאס איז די זעלבע זאך—

ר' יצחק: על פי נאכדעם וואס ס'איז געקומען די חידוש פון מתן תורה איז הרי את לי לאשה איז די טייטש, אמאל איז געשען די הרי את מקודשת. קדשנא איז לי לאשה. די רעזולטן איז מער פון די הרי את מקודשת.

ר' יואל אשר: קדשנא איז א מעשה. איך ווייס נישט—

ר' יצחק: ווער האט דאך געזאגט מקודשת און אשתא? די זעלבע זאך. ס'איז נישטא קיין שום חילוק. מ'רופט נישט געוועינליך א פרוי וואס וועט זיין מקודשת.

ר' יואל אשר: מ'זאגט יא, אדער ארייתא זאגט מען יא, אדער ארייתא. אקעי. מען זאגט מקדשת ביי די חפה.

ר' יצחק: מזל טוב הקדשת.

די חיוב פון עדים

ר' יואל אשר: זייער גוט. **ונותנו לה בפני עדים.** מ'דארף עס געבן בפני עדים. דער רמב"ם האט נישט אויסגערעכנט עדים אין ערשטן פרק ווען ער האט געזאגט די עצם מצוה. ער האט יא געזאגט.

ר' יצחק: ער האט נאר געזאגט מ'דארף געבן קדושה.

ר' יואל אשר: אוודאי האט ער געזאגט.

ר' יצחק: גלייך ביי די ערשטע ליין האט ער געזאגט אז מ'דארף אים עדים. אוודאי האט ער געזאגט. ווי—

ר' יואל אשר: ווי, נאכאמאל? פרק א', לקוחין עדים. איך זע נישט קיין "בפני עדים". אוודאי שטייט **"אלא יקנה אותה תחילה בפני—**

ר' יצחק: עדים ואחר כך תהיה לו לאשה".

ר' יואל אשר: אה, אינטערעסאנט. יא—

דיסקוסיע: צי דאס "זאגן" איז מעכב

ר' יצחק: איך האב שוין גערעדט וועגן דעם. איז דאס איז... יא, דאס איז וואס מ'דארף טון, מ'דארף זאגן און מ'דארף זיין עדים. די אלע פרטים, וועלן מיר זען ווייטער. אבער יעצט זאגט דער רמב"ם פשוט... איך זע אז ס'איז טאקע א מחלוקת. הייסט, שפעטער גייט מען זען אז ס'איז דא אופנים וואס אן זאגן ארבעט אויך, שטייט בפירוש.

אבער למעשה איז דא א מחלוקת, און דער רמ"א זאגט בפירוש אז אפילו בשתיקה, אויב מ'ווייסט אז זיי זאגן אז זיי האבן געמיינט קידושין איז עס כשר, און ביי שמואל טייטשט אז ס'איז נישט קלאר, ווייל דו זעסט דאך א גאנצע צייט נארמאל שטייט אז מ'זאגט, ס'איז דא אפילו א סארט זאגן וואס העלפט נישט.

פשטות, געווענליך ביי יעדער קנין זאגט מען למשל געווענליך עפעס, אבער די ווארט וואס מ'זאגט איז א גילוי אז דאס מיינט מען. ס'איז נישט דא קיין הלכות, ס'איז נישט קיין מצוה שבדיבור, ס'איז א מצוה שבכוונה, נאר די אומר איז א גילוי אויף וואס ער האט געמיינט. אויב ער זאגט א ראנג לשון, פשט אז ער האט—

ר' יואל אשר: געהאט די ראנג כוונה, נישט אז ער האט געהאט די ראנג דיבור. וועגן דעם, אז עוסקים באותו ענין, איז אוודאי אז דאס וואס ער זאגט, אפילו אויב ער זאגט עס ארויס גרייזיג, דאס איז וואס ער מיינט. ער מיינט די גוטע פון די...

ר' יצחק: לאמיר זיך געוואלד לערנען. עוסקים באותו ענין העלפט נאר אויף א לשון מסופקת, ער העלפט נישט אויף די ראנגע לשון. יא, אויף די ראנגע לשון.

ר' יואל אשר: ס'איז דא א גרוי דעת אז ער האט א שלעכטע בליק אויף נישואין, ער ווייסט נישט וואס ער טוט דא, אדער וואטעווער, ס'איז נישט קיין גוט ענין.

ר' יצחק: ער האט געמיינט צו טון די ראנגע זאך. על כל פנים, ס'איז דא—

קידושין — הלכות אישות פרק ג: דיני קידושי כסף ושטר

הלכה ג (המשך) — דער איש איז דער קונה, און ער איז דער נותן

ר' יצחק: על כל פנים, יעצט ווייטער, ווער זאגט עס? יא.

ר' יואל אשר: ער זאגט דער רמ"א, **והאיש הוא שאומר דברים**, דער מאן איז דער וואס דארף זאגן דברים שמשמען. ער איז מער מרחיב דא, אויסער די דריי לשונות, זאגט ער, וואס איז די תוכן הדברים? נישט די צורת הדברים, נישט די ווערטער. וואס איז די תוכן הדברים? ס'קען דאך זיין אין סיי וועלכע שפראך, אויביסלי. וואס איז די תוכן הדברים? עפעס וואס איז משמע פון דעם אז ער איז איר קונה פאר אן אשה. אז ער איז די קונה, און זי איז די זאך וואס ווערט נקנה. און אויך **והוא שיתן**, ער איז דער וואס דארף געבן די געלט. מיט די ווארטער מקדש האבן מיר אונז שוין פארשטאנען, אויך פריער האט ער גערופן ער איז קונה, האבן מיר אונז פארשטאנען. אבער דאס ווייל ער אונז זאגן זייער קלאר, אז דאס איז אז דער מאן איז דער וואן וואס איז קונה. ס'איז נישט עפעס א צוויי-זייטיגער קנין, אז ער איז איר קונה און זי איז אים קונה, אדער סתם א שותפות, נאר ער איז איר קונה.

ר' יצחק: דאס איז אן אקדומה פאר די נעקסטע הלכה. די נארמאלע וועג איז נתן הוא ואמר הוא, ער טוט אלע זאכן. דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט. נאכדעם זאגט דער רמב"ם, וואס איז? טאמער ס'גייט פארקערט.

ר' יואל אשר: וואס איך מיין צו זאגן איז אז דאס איז נישט אבאוט די דיבור, ס'איז נישט כדי די דיבור זאל זיין כשר, נאר ס'איז מסביר צו זיין די מהות פון קידושין. ס'איז טייטש אזוי, למשל, דאס וואס דו האסט פריער געזאגט, אז אויב איז איינער געווען שטיל, ס'איז דא א חופה און ער האט נישט געזאגט, וואטעווער, מ'האט אבער געזאגט, ער האט געגעבן די ריק. און ער האט געזאגט, איך געדענק נישט די לשון, יא? עס דארף אבער אויך זיין די געדאנק, ער דארף פארשטיין אז די איש איז קונה די אשה.

ר' יצחק: קען זיין, אבער דאס איז נישט וואס דער...

ר' יואל אשר: דאס איז נישט די דיבור. איך זאג, ס'איז נישט נאר אן הקדמה צו נתן הוא, נאר דער רמב"ם האט עס נאך אריינגעלייגט אין גערעגט סעיף, ווייל ס'איז א חלק פון די הסבר פון וואס קדושה איז.

דיסקוסיע: צי דאס איז אן הקדמה אדער א באזונדערע הלכה?

ר' יצחק: די חלקת אסיפין איז נישט אמת. דא הייבט זיך שוין אן א נייע סעיף, ס'איז א טעות. ס'שטייט נישט דא צוויי דאטס. וואס שטייט נישט צוויי דאטס? לערן איך אויס. כללים פון די... דער דריק האט געמאכט דא א בטעות כשריבן אין סעיף ב', ס'איז נישט ריכטיג. דער כלל פון די מדיקטיגע רמב"ם, סיי אין סאפסי פרענקל, סיי אין ר' שילעט, איז אז דארט ווען ס'איז דא צוויי דאטן, דעמאלטס מיינט עס אז דער רמב"ם האט געמאכט א הפסק הלכה. טאמער ס'איז דא נאר איין דאט, אפילו ס'איז דא א נאמבער, דער דריק האט געמאכט אסאך מאל ראנג נאמבערס. סאו דאס איז זיכער א הקדמה. דאס הייסט, דער רמב"ם האט איבערגעשריבן. די גמרא שטייט נתן הוא ואמר הוא איז אוודאי יא גוט, דער רמב"ם שרייבט עס נאר איבער, אזוי גייט עס ארויס. אמת'דיג. טאמער נישט, הייבט זיך אן שאלות.

הלכה ד — נתנה היא ואמרה היא / נתנה היא ואמר הוא

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך **נתנה היא ואמרה לו הריני מקודשת לך**? האט מען געטון פארקערט.

ר' יצחק: אז זי זאגט, זי געבט פאר אים, און זי זאגט, אפילו זי זאגט ריכטיגע נוסח, כאילו הריני מקודשת.

ר' יואל אשר: זי זאגט אז זי... אפילו די דיבורים איז גוט, זעסט, ער הייבט אן מיט דעם.

ר' יצחק: די דיבורים זענען גוטע דיבורים.

ר' יואל אשר: אבער זי איז דער וואס געבט די געלט. יא, אבער זי שפילט איר ראל גוט, אז זי איז די זאך וואס ווערט מקדש.

ר' יצחק: זי מאכט עס נישט.

ר' יואל אשר: אבער זי מאכט עס.

ר' יצחק: זי טאר נישט מקדשת זיין ברצונה, אבער זי מאכט עס נישט. אויב זי מאכט עס,

ר' יואל אשר: איז זיכער נישט גוט. **וכל לשון הקנאה**, אבער אפילו אפילו אפילו אויב זי האט געזאגט, איך בין נקנה צו דיר, **אינה מקודשת**.

ר' יצחק: איך מיין צו זאגן א גוטע נוסח, וואס איז געווען שפעט,

ר' יואל אשר: שפעט. אבער ער לייגט דא די דיוק אויף הקנאה, אז זי ווערט נקנה, זי זאגט די גוטע זאך, **אינה מקודשת. וכן אם נתנה היא לו ואמר הוא**, אפילו אויב ער האט די גאנצע זאך געזאגט, אבער זי איז דער וואס האט געגעבן, זי האט אים געגעבן געלט, ואמר הוא. ער האט געזאגט הרי את מקודשת לי, **אינה מקודשת**. ער איז דער וואס דארף עס טון.

ר' יצחק: ווייל ער דארף געבן. ס'איז נישט דא אזא זאך אז די קונה, אז די צווייטע, די מקנה, זאל געבן געלט. ער דארף געבן די געלט.

ר' יואל אשר: און זי איז דאך משפיע ומקבל.

ר' יצחק: ווייס איך נישט.

ר' יואל אשר: קונה אין נקנה. יא,

ר' יצחק: ער דארף געבן. דאס איז קלאר. אין אנדערע ווערטער, דאס וואס ער דארף געבן, דאס איז מעכב זיכער. פארקערט, אויב ער הייבט זיך אן א ספק, וואס איז טאמער?

נתן הוא ואמרה היא — ספק קידושין

ר' יואל אשר: נתן הוא ואמרה היא,

ר' יצחק: וואס טוט זיך אז ער האט געגעבן די... אויב ער געבט און זי זאגט, זי זאגט דאך די ריכטיגע נוסח,

ר' יואל אשר: זי זאגט "הריני מקודשת לך".

ר' יצחק: לכאורה. יא, אבער מיר האבן גערעדט אז דער רמ"א זאגט אז ס'איז א גוטע נוסח.

ר' יואל אשר: דעמאלטס איז **"הרי זו מקודשת בספק"**.

דיסקוסיע: פארוואס איז עס א ספק?

ר' יצחק: פארוואס איז א ספק? דאס איז א גמרא, די גמרא זאגט אז ס'איז א ספק. אונז קענען פארשטיין פשוט די ספק, ווייל מצד אחד, ער האט טאקע געגעבן, מצד שני איז... אבער ער דארף זאגן. הגם זי זאגט די ריכטיגע נוסח, אפשר כאילו ער זאגט אמן, מ'ווייסט, אבער ס'בלייבט א ספק. ווייטער אויף דעם רעדן זיי, צו די ספק איז נאר א ספק כאילו חסרון ידיעה, אויב אונז ווייסן זיכער אז זיי זענען "עסוקין באותו ענין",

ר' יואל אשר: אונז ווייסן אז ער איז איר קונה.

ר' יצחק: ניין, די אלע ספיקות דא זענען, אויב דו האסט די ראנג נוסח, איז פשט דו מיינסט נישט מקדש צו זיין, דו מיינסט צו טון עפעס אנדערש. אויב מ'ווייסט זיכער אז זיי ווילן מקדש זיין, קען זיין אז ס'ארבעט, ווייל די ספק איז נאר...

ר' יואל אשר: ער האט געגעבן די געלט, דאס מיינט מקדש זיין, און זי זאגט אויך די ווערטער אז דו ביסט געווען דער וואס האט מיך מקדש געווען. ניין, ווייל "הריני מקודשת לך בטבעת זו שנתת לי",

ר' יצחק: דאס איז די ספק. אויב ס'איז די ראנג פעולה, דאס הייסט אונז ווייסן זי וויל ווערן מקודש פאר אים, אבער ער דארף איר מקדש זיין. די פעולה איז נישט אז זי ווערט מקודש צו אים, די פעולה איז אז ער ווערט איר מקדש. איז עס טאקע א ספק. אבער דער שולחן ערוך שטייט אז טאמער מ'ווייסט זיכער אז זיי מיינען עס, דעמאלטס איז נישט קיין פראבלעם. אבער פשט איז, אפשר מיינען זיי עס נישט, זיי מיינען עפעס אנדערש אלס א זאך, זיי ווילן נישט מקודש זיין. דאס איז די שאלה. אפשר איז עס טאקע א ספק,

ר' יואל אשר: קענסט טראכטן אזוי אדער אזוי. אבער יא. אקעי. דאס איז די הלכה פון קידושי כסף.

הלכה ה — קידושי שטר

ר' יואל אשר: יעצט גייען מיר לערנען וויאזוי מ'טוט קידושי שטר. זאגט דער רמב"ם, **"ואם קידש בשטר"**, אויב ער וויל מקדש זיין בשטר,

ר' יצחק: וואס טוט מען עס? ס'איז אינטערעסאנט זיין לשון, אקעי.

ר' יואל אשר: **"כותב על הנייר"**. אויך דא שטייט "אם בכסף הוא מקדש", איז נישט קיין חילוק. "אם קידש בשטר" איז אזוי: **"כותב על הנייר"**. קודם כל, אויף וואס קען מען שרייבן? דא איז נישט דא קיין שטרענגע דיני שטר אזויווי ביי אנדערע פלעצער, איך ווייס נישט, דא איז נישט דא קיין קלף אדער וואס. איך מיין ביי א גט שטייט יא עפעס אז ס'דארף זיין גוטע נייר, אבער על כל פנים, סיי וואס, נייר, **או על כל דבר שירצה**, סיי וואס, שרייבט ער ארויף **"הרי את מקודשת לי" אדער "מאורסת לי", וכל כיוצא בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים**.

ר' יצחק: דעמאלטס זאגט ער נישט, ביי קידושי שטר שטייט שוין,

ר' יואל אשר: דער שטר אליין זאגט עס, דער שטר זאגט די ווערטער

ר' יצחק: וואס ער וואלט ווען געזאגט.

לשמה — דער שטר דארף געשריבן ווערן פאר די ספעציפישע פרוי

ר' יואל אשר: **וצריך שיכתוב אותו לשם האשה המתקדשת כגט**, ער קען נישט גיין קויפן א שטר וואס שטייט אויף דעם "הרי את מקודשת לי", ער דארף שרייבן, און ווען ער שרייבט עס דארף ער אין זינען האבן פאר די פרוי. ס'שטייט נישט דא צו ס'שטייט עקטשולי די נאמען פון די פרוי. אין אנדערע מקורות זעט אויס אז אין קידושי שטר שרייבט מען די נאמען פון די פרוי. לשם האשה המתקדשת מיינט, קען מען אפלערנען, אזוי האב איך פארשטאנען, לשם האשה המתקדשת קען מען אפלערנען,

ר' יצחק: ניין, וואס עפעס? ביי א גט שרייבט מען נישט די נאמען פון א פרוי, די פוינט איז אז מ'דארף שרייבן און מיינען דעם פרוי, ס'איז נישט קיין דבר כללי, מ'קען נישט קויפן, אזוי ווי א גט, א גט אויכעט, אבער מ'שרייבט נישט אריין די נאמען פון די פרוי, פארוואס וועט מען שרייבן די נאמען? אויכעט די נאמען וועט נישט העלפן. אה, ביי א גט שרייבט מען יא די נעמען? איז סתם ס'זאל זיין א ראיה, ס'איז א תקנת חכמים. ער קען זאגן אז

ר' יואל אשר: דא איז גענוג אז ס'איז דא די עדים.

ר' יצחק: אה, דאס מיינסטו, ביי א גט דארף מען שרייבן, איז דאקע זייער גוט, דער רשב"א האט גע'טענה'ט אז מ'דארף שרייבן די נעמען, נישט קלאר.

ר' יואל אשר: איך מיין אין די לשון הרמב"ם איז גאנץ קלאר לשם האשה המתקדשת, אבער אפשר אין די לשון קען מען אריינלערנען, דארף מען שרייבן לשם, וואס טייטש זאל שרייבן איר נאמען.

ר' יצחק: אקעי. לשמה פון די גט מיינט זיכער נישט. ביי א גט אויכעט דארף מען וויסן צו ס'איז מעכב מדאורייתא, אטליסט די כתיבת השם, ס'קען זיין אז ס'איז נאר א תקנה, דאס הייסט, אטליסט שרייבן די כינויים איז א תקנה, ס'איז נישט קלאר וואס בכלל מ'געדענקט אזעלכעס גט. דארף מען וויסן צו ס'איז שמו ישמע, צו ס'איז ממש מעכב, אדער דער רמב"ן איז נישט דא געזאגט

ר' יואל אשר: צו אים שרייבן צו א שליח קען שרייבן צו ער קען קויפן א געשריבענע. אבער שיכתוב אותו לשם האשה, ס'טייטש אז ער קען נישט. ס'טייטש אז אויב איינער שרייבט, דארף עס אויך זיין דער שליח פון דעם מאן, ווייל ס'דארף זיין לשם די אשה.

ר' יצחק: ניין, נישט קיין חילוק, ער קען זאגן פאר די סופר צו שרייבן פאר די רחל א שטארקע.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם זאגט "הבעל כותב", אבער די לשון "הכותב"...

ר' יצחק: אקעי. "לשמה", יענער וואס שרייבט עס דארף וויסן פאר וועמען ער שרייבט עס. אויב ער שרייבט עס

ר' יואל אשר: לשם האיש אויך מסתמא. ניין. שטייט נישט. לכאורה פאר די זעלבע סיבה דארף מען האבן לשם האיש. אפשר נישט ווייל ער געבט עס איבער? אקעי.

ר' יצחק: יא, וואס האט עס צו טון? ס'דארף זיין פאר די פרוי, אזוי זאגט דער רמב"ם. אפילו ביי א גט זאגט דער רמב"ם מפורש אז ס'דארף זיין שמות, איינע פון די צען זאכן וואס איז מעכב אין א גט ביי דעם רמב"ם. סאו ס'איז נישט, אויב ער האט געדארפט שרייבן דאס, וואלט ער געדארפט דאס שרייבן. ס'שטייט זיכער נישט אז מ'דארף שרייבן איר נאמען. ס'דארף זיין לשמה, ס'איז אן אנדערע זאך. ביי שרייבן די נאמען אויך, אויב צוויי פרויען מיט די זעלבע נאמען העלפט עס נישט, רייט? ס'איז נישט קיין... קוק,

הלכה ו — ואינו כותבו אלא מדעתה

ר' יואל אשר: די נעקסטע הלכה איז אויך, זי זאגט נייע זאכן, **"ואינו כותבו אלא מדעתה"**, אז ווען מ'שרייבט עס דארף זי וויסן אז מען שרייבט עס פאר איר. דאס איז אויך זייער אנדערש ווי א גט אדער ווי עניוועי.

ר' יצחק: ניין, מדעתה מיינט מרצונה, ווייל "אין אישה מתקדשת אלא מדעתה".

ר' יואל אשר: אז בשעת די כתיבה דארף שוין זיין איר רצון. ס'איז טייטש, א מאן קען נישט זיך ארומדרייען האבן ביי זיך אין טאש, איך מיין איינער, פאר די פרוי, אז ווען ס'וועט זיין א גוטע מאמענט גייט ער עס איר געבן.

ס'דארף זיין עפעס א מין מעמד, אז ער זאגט איר, "איך שרייב יעצט פאר דיר", און מ'שרייבט, און ס'איז לשמה, און ס'איז מדעתה.

קידושי שטר וקידושי ביאה: מהות הקנין ודיני האמירה

הלכה ג (המשך) — קידושי שטר: "לדעתה" ואמירה בשעת נתינה

ר' יצחק: זי דארף מסכים זיין.

ר' יואל אשר: יא, יא.

ר' יצחק: **"כתבו שלא לשמה או לשמה ושלא מדעתה, אף על פי שנתנו לה מדעתה בפני עדים, אינה מקודשת".** ס'איז טייטש, אפילו נישט לחומרא.

מהות קידושי שטר — א צערעמאניע, נישט בלויז אן ערזאץ פאר כסף

ר' יואל אשר: ניין, ס'האט מיר געמאכט אביסל קלארער וואס קידושי שטר איז. קידושי שטר איז נישט עפעס א פארעם פון, אנשטאט כסף וואס דארף האבן א געוויסע ווערט, געבט ער איר א צעטל. ס'איז נישט דאס. ס'איז א סארט צערעמאניע, ס'איז עפעס א זאך וואס מ'טוט. מ'זעצט זיך אראפ און מ'שרייבט א שטר. דאס זעט מיר אויס ווי די מין קידושין.

"לדעתה" מיינט רצונה, נישט ידיעה

ר' יצחק: זי מוז נישט וויסן ווען מ'שרייבט די שטר, זי מוז נישט זיין דארט. "לדעתה" מיינט נישט ידיעה, "לדעתה" מיינט רצונה.

ר' יואל אשר: יא, אבער איר רצון שפעטער וועט נישט העלפן. איר רצון בשעת'ן שרייבן.

ר' יצחק: יא, אקעי.

אמירה בשעת נתינת השטר

ר' יצחק: און לכאורה לויט דעם דארף מען נישט זאגן. ער ברענגט אז דער בית שמואל זאגט אז מ'דארף זאגן, אבער ס'איז פארקערט. אויב מ'פארשטייט אז די כתיבה איז שוין אזוי ווי מ'האט געקומען די אמירה, איז דעמאלטס זעט מען —

ר' יואל אשר: נישט אז מ'זאל —

ר' יצחק: דארפן זאגן ווען מ'געבט אים. דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'געבט אים.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם זאגט נאר, "ונותנו לה בפני עדים".

ר' יצחק: אזוי זעט אויס. יא.

הלכה ד — קידושי ביאה

ר' יואל אשר: די נעקסטע מצוה וועט זיין קידושי ביאה. זאגט דער רמב"ם,

ר' יצחק: דאס איז די צווייטע וועג. מ'קען שרייבן מיט א שטר, און מ'רעדט וויאזוי מ'טוט די שטר. און טאמער... קידושי ביאה. וואס טוט ער?

נוסח האמירה ביי קידושי ביאה

ר' יואל אשר: איז אומר לה, אקעי, דא קען איך פארשטיין פארוואס ער זאגט א לשון עבר, ווייל שפעטער גייט ער זאגן עשה אבער דער עבד. אקעי, מ'קען עס זאגן. **אומר לה, הרי את מקודשת לי...** ניין, די רמב"ם האבן געקענט זייער געדיקדוק, איך וואלט געקענט מאכן מער.

ר' יצחק: ס'מיינט נישט אויב ער וויל, אויב ער האט עס מקדש געווען.

ר' יואל אשר: ס'איז מקדש בביאה. אויב די קדושה וואס ער האט געטשוזד איז קדושת בביאה, טוט ער עס אזוי: **אומר לה, הרי את מקודשת לי או הרי את מאורסת לי, וכל כיוצא בזה, או הרי את לי לאשה,**

ר' יצחק: און ער דארף אויך זאגן בבעילה זו. יא.

"בזה" ביי כסף און שטר, "בבעילה זו" ביי ביאה

ר' יואל אשר: ביי די פריערדיגע איז געשטאנען בזה. בזה. בזה. הרי את לי לאשה. אה, בזה איז צוגעלייגט אויף אלע פון זיי. מ'דארף מאכן די ניקוד גוט.

ר' יצחק: יא, יא.

ר' יואל אשר: אקעי, זייער גוט. די בזה גייט ארויף אויף אלע. און דא איז בבעילה זו. לכאורה, בזה וועט אויך העלפן דא. בזה וועט מיינען דא... איך ווייס נישט, מ'דארף ארויסזאגן די ווארט מער ווי בכסף זו, יא? אונז זאגן בטבעזי, אקעי.

ר' יצחק: אונז זאגן בטבעזי. ס'שטייט נישט אין די רמב"ם בטבעזי. בזה.

יחוד בפני עדים — דער מעכאניזם

ר' יואל אשר: אבער דא איז בבעילה זו. **מתייחד עמה בפני עדים. ובועלה,** די מתייחד עמה גייט נאר ארויף אויף די מתייחד עמה. יא, לכאורה, דער רמב"ם זאגט עס נישט קלאר ארויס, אבער לכאורה אזוי פארשטייט מען. און נאכדעם איז בועלה.

ר' יצחק: יא, ס'איז דאך דא א כלל אז...

ר' יואל אשר: ניין, בועלה איז נישט קיין דין אין די יחוד. ס'דארף נישט זיין ביי די זעלבע צייט. דעמאלטס ווען די אײדערן זעען די יחוד איז ער איר בועל.

ר' יצחק: יא, אוודאי דארף עס זיין די זעלבע צייט.

ר' יואל אשר: אה,

ר' יצחק: ווייל דאס איז קדושת ביור. ווען ס'איז קדושת ביור? נאר די ביור טוט ער נישט בפני איידעם, אבער די יחוד לביור איז בפני איידעם.

דיסקוסיע: דער יחוד שטוב נאך חופה

ר' יואל אשר: סאו די יחוד וואס אונז טוען מיר איז זייער אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל די איידיע פון יחוד איז, וואס ס'שטייט דא מתיחד מיט בפני איידעם, און די איידעמ'ס ווייסן אז ס'איז דא א בעילה. ס'איז נאר א וועג איבערצוקומען אז למעשה זענען זיך... אויב די קדושה איז די בעילה, דארף דאך ווען ס'זאל זיין אן איידעם אזוי ווי ביי כתר, ווי ביי שטר. ניין, ניין,

ר' יצחק: ניין, אויף דעם איז דא א הלכה. אויף דעם איז דאס א הלכה?

ר' יואל אשר: אויף דעם איז די הלכה די יחוד. האב איך געזאגט, דער יחוד וואס אונז טוען מיר, דער מנהג וואס אונז טוען מיר נאך חופה, איז זייער אינטערעסאנט, ווייל פון וואו ווייסטו בכלל אז ס'איז דא אזא דין יחוד ווען ס'איז נישט א סימן און א ראיה אויף בעילה?

ר' יצחק: ניין, דער יחוד וואס אונז טוען האט גארנישט צו העלפן.

ר' יואל אשר: ס'איז א מנהג, זאג, ס'ווייזט גארנישט אויף קדושת ביאור.

ר' יצחק: וואס קומט דאס דא אריין?

ר' יואל אשר: ניין, האב איך געזאגט, די ווארט יחוד, וואס טייטשט די ווארט יחוד? סיי דא, סיי איבעראל איז א יחוד שיש בה מצה של בעילה.

ר' יצחק: ניין, נישט ביי די יחוד שטוב.

ר' יואל אשר: איך ווייס, די יחוד שטוב איז א שם המשול. ווייל ס'איז נישט יחוד, ס'שטימט נישט מיט יחוד. פארוואס מ'רעדט, ווען מ'רעדט וועגן הלכות יחוד, אדער יחוד בפני עדים...

ר' יצחק: ס'איז א נושא פון חופה, אן אנדערע נושא, ס'איז נאך נישט געווען צעמישט. ס'איז א נושא פון חופה, ס'האט גארנישט געטון. יחוד דא מיינט מתיחד לבעול, און ס'איז דא א גמרא, הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה. ס'הייסט, די עדים דארפן נישט זען די ביאה, ווייל ס'איז אזוי ווי א חזקה. אז א מענטש זאגט, בביאה זו, און ער גייט זיך מתיחד זיין, איז גענוג די עדים גלייבן אז ס'איז געווען א ביאה. וואס איז אויב ס'קומט און זאגט עס איז נישט געווען? איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: אזוי ווי מ'זאגט די הלכה.

ר' יצחק: יעצט, ס'איז דא נאך אן איינער.

דעתו על גמר ביאה

ר׳ יואל אשר: ביאה איז דאך א זאך וואס קען האבן שלבים, ס׳קען זיין עפעס וואס האט פעדערס. ווען מ׳איז מקדש בביאה, **דעתו על גמר ביאה.**

ר׳ יצחק: איז דאס אין דעם קיין לעוועל. מ׳לערנט דאך,

ר׳ יואל אשר: מ׳וועט זען אז הרעה וקדומה מ׳וועט שטיין שפעטער.

ר׳ יצחק: ווען מ׳איז אנדערש. סאו איינער וואס דארף מען וויסן,

ר׳ יואל אשר: ווען מ׳איז מקדש בביאה, דעתו על גמר ביאה.

ר׳ יצחק: וועלכע פארט פון די ביאה מיינט ער? ס׳איז אינטערעסאנט, ס׳קען זיין אז ער וואלט געקענט מיינען אנדערש. דאס הייסט, אין די גמרא איז דא א חקירה צו תחלת ביאה קונה אדער סוף ביאה קונה, און די הכרעה איז אז ווען א מענטש איז מקדש בביאה מיינט ער די גמר ביאה. איי, וואס קומט דא איינער און זאגט איך מיין עפעס אנדערש? ס׳שטייט נישט. כאילו, וואס וועט זיין די הלכה?

ר׳ יואל אשר: אה, ער זאגט דעתו סתם כאילו ווען ער זאגט נישט.

ר׳ יצחק: א מענטש וואס ער מיינט ביאה, געווענליך די זכור, דאס וואס ער ענדזשויט די מערסטע, וועגן דעם איז מסתמא דעתו על גמר ביאה. יא. אויב ס׳איז נישט געווען קיין גמר, קען זיין אז ס׳איז נישט גוט, ס׳איז נאכנישט נתקדש געווארן. דאס איז די ווארט. די שאלה איז, וועלכע סעקטענד איז געווארן די ביאור? אויב ס׳קומט א צווייטע, פשוט׳ע ידיו וקבלו קדישין, אינמיטן די ביאור, פאר די גמר ביאור, איז איך האלט די צווייטנס קדישין.

ר׳ יואל אשר: איינער וואס איז א מקדש בביאה א מענטש איז אויך איינער וואס איז נישט דא צו משמח זיין אנדערע אידן, ער איז דא על הנאתו.

ר׳ יצחק: אה, איז דער מהר"ק זאגט בפירוש, אויב ער איז מפרש, ער זאגט אז ער רעדט מקדש ליבי תחלת ביאה, ווערט עס נתקדש. דאס ווארט איז מער אז די כוונה פון דעם מענטש. ער זאגט בפירוש, אויב פשוטו ידיו הקיבל קדשין בנעמעלה, איז די צווייטעס קדשין ארבעטן. דער ערשטער, אויב ער איז געווען אזא ביאה, איז ער נישט א באהל אשת תיש.

דיסקוסיע: דער מהות פון קידושי ביאה — פארוואס רב מנגיד

ר׳ יואל אשר: די נלכת יסורי ביאה איז אן אנדערע זאך. דארטן זאגט מען, וואס טייטש ביאה? ביאה קען מיינען אויך טייטשן. אבער דא זאגט מען אז די קנין איז עפעס א געוויסע...

ר׳ יצחק: ער מיינט דאס. אריית באופן כללית מען עובר בהרעה. אבער קידושין איז דעתי הקי מרפיא. וכשיגמור ביאתו.

ר׳ יואל אשר: ניין, איך זאג ממילא שטימט אז אויב מ׳האט זיך אויסגענומען אנדערש איז אויך גוט, ווייל ס׳איז געווען א ביאה. דאס הייסט, ווען ס׳האלט ווען נישט קיין דין ביאה, ס׳העלפט נישט וואס זיי זאגן העלפט נישט. זיי זאגן, איך וויל נישט אריינגיין אין דיטעל, אבער לאמיר זאגן נגיעה, איך וויס, חיבוק וועט זיין... ס׳העלפט נישט, ווייל ס׳איז נישט דא די ווארט ביאה. הייסט שוין ביאה, ממילא קען עס שוין, יא, ס׳איז נאר די ענין פון סתם דעתו.

שלא כדרכה

ר׳ יואל אשר: "ובין שבא עליה כדרכה בין שבא עליה שלא כדרכה הרי זו מקודשת". ביאה קען אויך זיין שלא כדרכה,

ר׳ יצחק: הייסט אויך א ביאה. אזויווי דו זאגסט, סתם עפעס א קריבה הייסט נישט, ווייל דאס איז שלא כדרכה איז א הלכה אז באופן כללי אין כל התורה כולה שלא כדרכה האט א דין פון ביאה. וויאזוי ווייסט מען? אז ס׳שטייט ערגעץ אין די גמרא, יא?

ר׳ יואל אשר: אה, נאך אין איסורי ביאה לערנט מען אזוי.

ר׳ יצחק: יא, שתי משכבות באשה, עפעס אזא לשון. יא, ס׳איז נישט קלאר. יא, על כל פנים.

סיכום: די דריי סארטן קידושין

ר׳ יצחק: ביז אהער האבן מיר געלערנט די דריי סארט קידושין:

קידושי כסף — קידושי כסף קומט מיט אן אמירה און א געבן, ער דארף זיין דער זאגער און דער געבער.

קידושי שטר — אז ער זאל שרייבן און א געבן.

און **קידושי ביאה** — וואס אויך דארף זאגן און א געסטע טון, וואס דעמאלטס איז... מסתמא ביי קידושי ביאה איז די מערסטע מעכב די ווערטער, ווייל אז נישט איז דאך סתם א ביאה, ס׳איז נישטא אזא זאך אז...

פארוואס די אמירה איז מעכב ביי קידושי ביאה

ר׳ יואל אשר: רייט, ווייל ווען נישט וואלט פאר מתן תורה אויך אייביג געווען קידושין.

ר׳ יצחק: ספעציעל אליין אין די —

ר׳ יואל אשר: דרך איז דאך אייביג דא עדים.

ר׳ יצחק: ניין, נישט דא עדים.

ר׳ יואל אשר: איך זאג, אליין אין די דרך איז דאך דא עדים. מ׳דארף דאך נאר זען די יחוד, די אנהייב. מענטשן זעען אז ער גייט אהין און ער... אקעי.

ר׳ יצחק: איך מיין נאר צו זאגן אז ס׳זאל זיין גוט, אבער ביה דעת הקידושין. די אמירה און די עדים, די בײדע זאכן, זיי מאכן עס פאר ביאה, פאר קידושי ביאה, און נישט פאר סתם ביאה. דאס איז לכאורה די ווארט. איך האב געטראכט אויך וועגן דעם, אפשר איז ענליך צו די קידושי שטר, ווייל ס׳איז עפעס די הנאה פון די ביאה, אזוי ווי די דעתא האט גענומען א ביאה. זעסט אז ס׳האט צו טון... איך שטעל זיך פאר אז די ריזיף אויף וואס דעתא...

דיסקוסיע: גמר ביאה מיינט זיין הנאה, נישט איר הנאה

ר׳ יואל אשר: ניין, אבער גמר ביאה מיינט נישט איר הנאה. ס׳טייטשט, בכתר באקומט זי עפעס. פארקערט, ס׳דארף זיין אז ער גיבט איר עפעס, יא, ער איז איר קונה יעצט.

ר׳ יצחק: אפשר באקומט זי אויך עפעס.

ר׳ יואל אשר: סאו, גמר ביאה מיינט נישט... מיינט אז ער האט דאך גארנישט מיט איר, ס׳האט דאך מיט אים.

ר׳ יצחק: וויאזוי ארבעט עס?

ר׳ יואל אשר: דאס איז דאך אויך שלא כדרכה. זיין הנאה איז וואס איז נוגע דא. ס׳איז אינטערעסאנט. ס׳קען זיין אז ס׳איז אן אנדערע מין זאך, ס׳איז ווייזן בעלות, ס׳איז א קנין, אן אנדערע מין זאך. ניין, איך זאג, ס׳שטימט זייער גוט מיט דעם וואס מ׳האט געגעבן רב מנגיד אז ס׳איז א איסור דרבנן.

ר׳ יצחק: ניין, רב מנגיד גייט זאגן בפירוש.

ר׳ יואל אשר: ניין, רב מנגיד זאגט, די איסור דרבנן שטימט זייער גוט, ווייל ס׳איז נישט נאר ווייל דו טוסט א פראסטע זאך, ס׳איז טיפער פון דעם. ווייל ביי די אנדערע קנין איז פשט אזוי: דו ווערסט מיינס, אבער איך געב דיר יעצט עפעס כאטשיג. ווען דו הייבסט אן ווערן מיינס, געב איך דיר עפעס.

ר׳ יצחק: דו ווערסט מיינס,

ר׳ יואל אשר: און איך בין דיר שוין יעצט שולט. איך גיי יעצט הנאה האבן אויף דיר. ס׳איז אן אנדערע מין.

ר׳ יצחק: אקעי. דאס וואס דו זאגסט איז, זאל מען פארשטיין שפעטער.

ר׳ יואל אשר: יא יא,

חילוק פון פאר מתן תורה

ר׳ יצחק: מ׳קומט מלכות. קדושת ביאור איז וועגן דעם. אקעי. דו רעסט מיר, ס׳איז נישט קיין וועג, ווייל ס׳איז צו ענליך צו פאר מתן תורה. אבער איך זאג אז ס׳איז נישט ענליך, ווייל ס׳קומט די אמירה מיט די אידעם. דאס איז בעיקר חילוק. דאס איז בכלל נישט געווען דא. יעצט גייט מען עס לערנען, וואס איז דער נוסח הכשר? ס׳איז דא געווען געלערנט אז מ׳דארף

זאגן, געוועגליך אז איר זאגט מען ווערטער, און מ'דארף לערנען וועלכע נוסח, וואס איז דער כשר'ער נוסח. זאגט דער הלכה ו'.

הלכה ו — נוסח האמירה: ער קונה זי, נישט זי קונה אים

ר' יואל אשר: יא. זאגט דער רמב"ם, **הדברים שיאמר האיש כשיקדש צריך שיהיה ענינם** — די ענין וואס איז די ווערטער מסביר, די מינים, די תוכן הדברים וואס ער זאגט, **שהוא קנה אשה. לא שיהיה ענינם שהקנה עצמו לה,** נישט אז ער, אז די פרוי האט געקויפט א מאן, אז ער האט זיך פארקויפט פאר איר, אדער סיי וואס, און ער האט זיך מכניע געווען צו איר, נאר ער איז איר בעל, נישט זי איז זיין בעל.

ר' יצחק: ניין, אז ער האט זיך מקניב געווען פאר איר, כאילו אפילו בתור מענטש,

קידושין: לשונות פסולות, כשרות, וספק — וחילוק בין אירוסין לשידוכין

הלכה ג (המשך) — לשונות פון "הקנה עצמו לה": פסולע לשונות

ר' יואל אשר: נישט אז די פרוי האט געקויפט א מאן, אז ער האט זיך פארקויפט פאר איר, אדער סיי וואס, אז ער איז זיך מכניע צו איר.

ר' יצחק: ער איז קונה, יא.

ר' יואל אשר: ער איז איר בעלים, נישט זי איז זיין בעלים. ניין.

ר' יצחק: אז ער האט זיך מקריב געווען פאר איר, אפילו בתור מענטש. אפילו ער זאגט "הריני אישיך", וואס "אישיך" מיינט איך בין שולט אויף דיר, איז אויך נישט גוט. פארשטייסט? ס'איז נישט נאר ווער איז די טאפ אין די באטעם, ס'איז מער אז זי דארף...

ר' יואל אשר: ווער טוט די קנין? דאס איז די ווארט.

ר' יצחק: קענסט אזוי זאגן, מ'רעדט נישט ווער טוט. אלעמאל, זאגט ער יעצט, מ'רעדט נישט פון "אמרה היא". מ'רעדט אז וואס ער זאגט, דארף ער זאגן, די מינינג פון דעם וואס ער זאגט דארף זיין אז ער איז קונה יעצט איר, נישט אז ער ווערט...

ר' יואל אשר: זי איז די קנין.

ר' יצחק: ער איז נישט די קנין.

ר' יואל אשר: דא איז ער די קנין, ער מאכט די קנין, אבער ער ווערט די קנין. די קנין קען זיך נישט אליין מאכן אזוי ווי... ניין, געוועגליך די קנין איז א פערד, יא? די פערד קען גארנישט מאכן. דא, זי איז די קנין, ער קען נישט ווערן די קנין. ווען ער זאגט "אני מקנה עצמי לך", יא? ער מאכט די קנין, אבער ער איז די חפץ הנקנה, ווייל ער זאגט "הרי אני נקנה לך".

ר' יצחק: איך האלט אז ס'איז יא וועגן דעם. קענסט טראכטן אז למשל, אויב ס'וואלט געווען אזא זאך אז...

ר' יואל אשר: איך האלט אז ס'איז יא וועגן דעם, ווייל ווען ער איז קונה און זי איז די קנין.

ר' יצחק: ניין, ניין. וואס געשעט דא? אפילו ווען ער איז מקנה עצמו לה, ס'איז נאר אז...

ר' יואל אשר: א מקנה עצמו לה איז דאס, איז דאס דער קנין. ניין.

ר' יצחק: נאר רחמנא, מקנה עצמו בתור איש, נישט בתור חפץ.

ר' יואל אשר: אבער ער איז א... ער מיינט אז זיין איש איז א דבר הנקנה, אבער ער איז א דבר הנקנה, ער איז א שיקנה עצמו.

ר' יצחק: שטימט, שטימט, שטימט, איך וועל דיר זאגן וואס איך מיין.

ר' יואל אשר: וואס דער טייטש הקנה עצמו?

ר' יצחק: הקנה עצמו... אזוי ווי דו גייסט זאגן, "הריני אישיך".

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין קנין. ס'מיינט סך הכל, "הריני אישיך" הייסט נישט יקנה עצמו לה.

דער רמב"ם'ס לשון: "כיצד?"

ר' יצחק: אוודאי. לייען, "כיצד?"

ר' יואל אשר: "הרי שאמר לה או כתב בשטר שנתנו לה, 'הריני בעליך', 'הריני ארוסיך', 'הריני אישיך', וכל כיוצא בזה, אין כאן קידושין כלל." פארוואס?

ר' יצחק: ווייל דאס איז "ענינם שהקנה עצמו לה". פארדעם זאגט ער, די טייטש וואלט געווען... איך בין דיינס, אבער דיין וואס? אפילו דיין בעל, נישט גוט. די טייטש וואלט געווען עפעס אזוי ווי אז אשה איז קוניה לבעל, ס'איז אסור לכל העולם, דער בעל איז אבער נישט אסור על כל העולם, קיינער נישט. דער בעל קען האבן וויפיל ווייבער ער וויל, ס'זאל זי באלאנגען פאר אים.

ר' יואל אשר: און ער באלאנגען נישט פאר איר. אזוי ווי שפעטער גייט מען זען וועגן דעם.

ר' יצחק: שפעטער גייט מען זען וועגן די אנדערע. יא, עקזעקטלי. אבער על כל פנים, דאס איז די סטראקטשער. מ'דארף שוין אריינגיין און זען ווער איז די... ס'האט נישט צו טון מיט ווער איז די קונה און ווער איז די מקנה. ס'איז מער אז די אשה, דאס איז די...

ר' יואל אשר: איין קאנגרעישאן כלל איז זייער גוט.

הלכה ד — לשונות וואס זענען כשר

ר' יצחק: טאמער זאגט ער אבער... דאס איז זיכער נישט בכלל נישט גוט. טאמער, וואס איז יא, נאך לשונות וואס זענען גוט, מ'האט געלערנט קדשת און אזוי ווייטער, אבער ס'איז דא נאך זאכן וואס זענען כשר.

ר' יואל אשר: יא, **"אמר לה, או כתב לה, הרי את אשתי, או הרי את ארוסתי, או הרי את זקוקה לי"**, דו ביסט צוגעבינדן צו מיר, אזוי ווי ביי יומא איז דא די ווארט זקוק אסאך. **"הרי את לקוחתי"**, דו ביסט דאס וואס איך האב געקויפט. אדער **"הרי את חרופתי"**. חריפתי איז א לשון פון... קידושין. אזוי ווי שוויי לשונות זענען... יא, אין די תורה זעט מען אז חריפה מיינט... אבער ס'איז דא וואס זאגן אז חריפה איז א לשון פון... הכנעה?

ר' יצחק: חריפה איז טייטש קידושין. ס'שטייט **"והיא שפחה נחרפת לאיש"**. ס'מיינט סאם האו מיוחד לאישות. ווי יהודה פלעגט מפורש רופן אריסא חריפה. וואס שטייט אין די גמרא אין קידושין דף י"ד ע"א.

ר' יואל אשר: יא. **"וכל כיוצא בזה הרי זו מקודשת"**, ווייל די אלע זאכן מיינען אויך די ריכטיגע זאך, אז דער מאן איז איר קונה און זי איז דיין ווייב.

ר' יצחק: אבער...

ר' יואל אשר: יעצט גייט שטאנען נאך לשונות, **"אמר לה או כתב לה..."**

ר' יצחק: נישט נאר זיי מיינען, איך וויל נאר זאגן נאך מער, די אלע לשונות, נישט נאר זיי מיינען אז ער איז איר קונה, זיי מיינען קידושין. זיי מיינען די קנין, א נקרא קידושין, דאס איז אלעס שמות נרדפים, אלעס מיינט די זעלבע זאך. כאילו. שפעטער וועט מען זען אז ס'איז דא לשונות וואס זיי האבן א ספק צו זיי מיינען קידושין, אפילו אז ער מאכט איר, פארשטייסט? די ספק איז נישט צו וועמען ס'מיינט ס'איז שולדיג. ספק איז, ס'איז דאס וואס מיינט קידושין, אדער אפשר מיינט עס סתם עבודה.

ר' יואל אשר: עפעס א קשר.

ר' יצחק: עפעס א קאנעקשאן וואס איז נישט דאס.

הלכה ה — לשונות פון ספק קידושין

די לשונות און זייערע מקורות

ר' יואל אשר: "אמר לה, או כתב לה, הרי את מיוחדת לי", דו ביסט מיין איינציגסטער, דו ביסט מיוחד פאר מיר. מען קען טראכטן אז דאס וויל מיינען די ווייב, ווייל אזוי ווי דאס מיינט קידושין, אז דו ביסט נאר פאר מיר. אבער ס'איז אבער נישט קלאר. א מענטש קען האבן אן אנדערע מין פארמעטס פון זיין מיוחד, און איך ווייס, דו ביסט מיין איינציגסטע קלייענט, מיין איינציגסטע תלמיד. דאס פעלט נאך. דו ביסט געאייגנט פאר מיר. **"הרי**

את מיועדת לי". דא גייט ער אויסרעכענען דריי זאכן, פיר זאכן. פון די וואכעדיגע פרשה, פון זאכן וואס מ'זעט ווי די תורה דיסקרייבט די ערשטע מאל א קאפל. "**עזרתי**", ס'שטייט "**עזר כנגדו**", "**הרי את עזרתי**" אדער "**הרי את נגדי**". געדענקט די זאך אז א פרוי קען זיין אדער אן עזר אדער א נגד?

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: יא, יא, די לשונות וואס קען מרמז זיין אויף א פרוי. וועגן דעם, די הלכה גייט טאקע זיין אז ס'קען טאקע, ס'בלייבט א ספק. "**הרי את צלעתי**", מ'לערנט אז די חוה איז געווען די צלע, ס'איז געווען א שטיקל פון די גוף פון אדם. "**הרי את סגורתי**", ס'שטייט "**ויסגור בשר תחתנה**". סאו ער געדענקט די לשון הפסוק.

ר' יצחק: זאגט ער "הרי את סגורתי".

ר' יואל אשר: אדער "**הרי את תחתי**", דו ביסט אונטערגעווארפן אונטער מיר, אדער דו ביסט אונטער מיר. "**הרי את אסורתי**", נישט "ארוסתי" נאר "אסורתי", דו ביסט אסור צו מיר, צוגעבינדן צו מיר. "**הרי את תפושתי**", דו ביסט תפוס אונטער מיר, דו ביסט פארכאפט ביי מיר. די אלע לשונות, "**הרי זו מקודשת בספק**", ווייל דאס זענען אפן. מ'קען עס, די אלע קען מען אויך הערן, וועגן דעם איז מען לחומרא דארף מען א גט, ווייל מ'קען אויך הערן אז ס'איז מרמז אויף א פרוי. אפשר מיינען זיי גוט, אפשר פארשטייען זיי וואס זיי רעדן און זיי מיינען גוט, אדער אפשר נישט, ווייל ס'זאגט נישט קלאר אין די ווערטער.

ר' יצחק: אדער אפשר וואס דענקער אונז מיינען?

ר' יואל אשר: אלע מיינען א טאכטער, איך בין נישט אונטערגעווארפן. א מענטש קען אויך האבן אן עבד וואס איז אונטערגעווארפן, אדער א קינד וואס איז אונטערגעווארפן. די אלע קען מען אזוי לערנען. "מיוחדת" קען אויך מיינען נאך מיני וועגן. "מיוחדת" קען מיינען ביסל מיין חברותא פאר "מיוחדת". ס'איז נישט קלאר אז ס'איז א ווייב.

ר' יצחק: אז ס'איז א קידושין. אבער דאס איז א ספק בכלל.

דער תנאי: "והוא שיהיה מדבר עמה על עסקי קידושין"

ר' יואל אשר: דאס איז נאר בתורה. דער רמב"ם, "**והוא שיהיה מדבר עמה על עסקי קידושין**". די זאך אז מ'דארף נאר מחמיר זיין איז ווען מ'רעדט על עסקי קידושין, ממילא שטימט די לשון הרי"ן אז דאס איז וואס מ'האט געמיינט.

ר' יצחק: אבער מיינט מדבר עמה תחילה על עסקי קידושין.

ר' יואל אשר: און די ווערטער זענען דאך ווערטער וואס איז נישט ממש קידושין. ס'איז נאר אפשר האט ער געמיינט, אבער אפשר איז גארנישט, אפשר איז ער געפלויגן מיט די לופט. ווען ס'איז מדבר עמה על עסקי קידושין קען מען זאגן אזוי. האט ער שוין געזאגט אזוי ווי אז ס'איז א רוב אז נישט.

ר' יצחק: און די מדבר עמה על עסקי קידושין מאכט די טשענסעס העכער. "מיוחד" מיינט, איך ווייס נישט, ס'איז ספעשל, וואטעווער, ס'מיינט נישט מיוחד. אויב ער האלט אינמיטן רעדן פון קידושין, קען ער זאגן ער געדענקט דעם פסוק, וואטעווער, לאמיר זאגן צום קידושין. ער געדענקט אז דאס מיינט א ווייב. אויב נישט, קיינער ווייסט וואס ער מיינט. איך מיין אז רש"י האט געזאגט אז ער קען מיינען אויף אנדערע זאכן.

דיסקוסיע: די פראקטישע מציאות פון ספק קידושין

ר' יואל אשר: ס'איז אביסל אינטערעסאנט, ווייל ווען מ'זאגט הרי זו מקודשת בספק, וואלט א מענטש געטראכט, ווייל ס'איז דא אן ערנסטע טשענס אז ער האט געמיינט דעם, ווייל ס'איז דאך מרמז. נאכאמאל, מ'רעדט דאך נישט ווען א מענטש האט א סעקרעטערי און ער זאגט, איך וויל דיר זאלן זיין מיין עצת סעקרעטערי, הייבט עס יעצט אן טראכט, נו, וואס מ'זאגט מיוחדת לי? מ'רעדט דאך, ווען נישט עוסק מדבר עמה על עסקי קידושין, מיינט נאך אלץ ווען ס'איז אפן. יא, ער האט געטראפן א מיידל, און איך ווייס וואס האט ער געזאגט. דעמאלטס איז דא קיין סעקרעטערי. סעקרעטערי, דו ביסט מיוחדת'לי, ווייל דו ביסט מיר די איינציגסטע סעקרעטערי, איז דאך אביסלי מיינט מען גארנישט. מען רעדט דאך יא אין א פאל ווען ס'איז א מאן מיט א פרוי מיט עפעס א סיטועישאן, יא? ער וויל איר זאגן זאכן וואס ער וויל איר מרמז זיין.

ר' יצחק: יא? וואס פאלט דאך אן? וואס פאלט דאך אן?

ר' יואל אשר: דארף מען רעבן אין א סעקרעטערי.

ר' יצחק: דאס איז וואס מ'רעדט. עקזעקטלי דיין פאל, דאס איז די הלכה. דענס איז א סעקרעטערי, דעמאלטס גיי ווייסן וואס ס'מיינט. ס'מיינט עס זיכער נישט. ער איז רוסי, דו העלפסט. ס'איז א גוטע סעקרעטערי. ווען וואס די הלכה רעדט איז עקזעקטלי די הלכה.

ר' יואל אשר: אז ער זוכט א פרוי.

ר' יצחק: עס מוז זיין יא די פרוי וואס ער דעיט. עס מוז זיין אז ער רעדט ווען קידושין. קען זיין אז עס מיינט סתם א פרוי וואס ער דעיט.

ר' יואל אשר: ניין, וועל איך זאג עס מיינט סתם א...

ר' יצחק: פרוי וואס ער דעיט. ניין, וועל איך זאג עס מיינט סתם...

ר' יואל אשר: א פרוי וואס ער דעיט. זיי זענען אויף א דעיט. זיי זענען אויף א דעיט. הייבט זיך אן א שאלה. אז עס איז א סעקרעטער, הייבט זיך נישט אן די שאלה. זעסטו, איך בין געווען גערעכט ווען איך האב מפרסם געווען אז מענטשן זאלן זיין קעירפול מיט זייערע דיבורים. אויב מאכט מען די מאדערנע, פארשטייט זיך אונז, שלמה אמינו ישראל, מען מאכט א לחיים ביי א ווארט, און מען גייט אלעס לפי די מנהג. דא די וואס געבן פלאווערס און מאכן א פראפאזעל און זאגן, וואד יו מערי מי? יא, וואס זאגט מען? עפעס אזוי. איז דאס הייסט מדבר עמה על עסקי קידושין, דארף מען טאקע חושש זיין אפילו אויף ווערטער וואס זענען אפן. האב איך נישט גענומען אז מען זאל עס לכתחילה נישט טון. איך האב נישט געזאגט וואס זיכער, און איך זאג נישט אויף לחומרא. אבער איך זאג בעסער זאל מען נישט נוצן אזעלכע ווערטער, ווייל דאס הייסט א פאל פון מדבר עמה על עסקי קידושין. און אפילו זי געבט אים... ער געבט דאך איר. און ער זאגט ווערטער, וויל יו מערי מיר, דארף מען מורא האבן אז...

ר' יצחק: ס'איז אלעס אויף די הרי זו מקודשת בספק. אקעי, וואס איז א חילוק?

ר' יואל אשר: זאג, ס'איז דא א מקום להחמיר, בעיסד אויף די רמב"ם, ווייל פעלער ווען ס'איז מדבר על עסקי קידושין, ווערטער וואס קענען מיינען דאס אדער דאס...

ר' יצחק: דארף מען מורא האבן קידושין בספק. פארוואס זאל מען נישט טון?

ר' יואל אשר: ווייל... מ'דארף דאך וויסן, קודם כל אפשר איז דא א שאלה פון אשת איש, אפילו זי איז נאר א כלה איז עס נאר א לאו. איך זאג, מ'דארף וויסן אז דו לייגסט זיך אריין אין עפעס. לאמיר זאגן, א מענטש, די פראפאזעל נעמט ער נישט אזוי ערנסט ווי מ'נעמט די קידושין. זאלסטו וויסן אז ס'איז אזוי ערנסט ווי קידושין. ס'איז נוגע פארשידענע זאכן, לגבי טבילה, לגבי...

ר' יצחק: דער עיקר איז ווייל דו האלטסט אז ס'איז נישט אידיש.

ר' יואל אשר: דאס איז דאך פשוט, דאס איז וואס מאכט עס ממש א הארבע זאך, א דבר מכוער ביותר. אבער איך זאג אויך...

ר' יצחק: אפשר איז שוין גענוג ביי די ליטווישע, איך ווייס זיי פירן זיך שוין אזוי לאנג בערך אזוי.

ר' יואל אשר: אפשר ווארטן זיי נישט צו זאגן די ווערטער?

דיסקוסיע: חילוק צווישן אירוסין און שידוכין

ר' יצחק: אקעי, מיר דארפן סתם אזוי פארשטיין, אקעי, ס'איז נישט אונזער שמועס, מיר דארפן סתם אזוי פארשטיין, ס'איז ידוע ביי יעדער איינער אז

היינט וואס אונז רופן אירוסין אויף עברית, אדער אויך אין לשון הקודש מער וויניגער, לשון אחרונים, מיינט נישט אירוסין, נאר וואס מ'רופט שידוכין אין די גמרא. יעצט, ס'איז אבער ביי מיר זייער פאני, ווייל...

ר' יואל אשר: וואס איז שוין א פערטיגע זאך?

ר' יצחק: ס'איז נישט קידושין, אבער וואס דען איז עס נישט קידושין? קידושין איז טייטש א פראמיס אז מ'גייט חתונה האבן. וואס טוט קידושין?

ר' יואל אשר: ס'איז מייחד... ניין, קידושין איז נישט קיין פראמיס, קידושין איז א קנין.

ר' יצחק: נו, ער מאכט א קנין. מ'רופט עס ליטעראלי א קנין.

ר' יואל אשר: מ'רופט עס א שטר, מ'רופט עס א שטר, מ'רופט עס א שטר.

ר' יצחק: וויאזוי ארבעט דאס? ווען למדנות'דיג פרעגסטו מיך, טעמא דקרא, וואטעווער, דו קוקסט אויף די ברייטע בליק, איך...

דיסקוסיע וועגן אירוסין, שידוכים, און קידושין אין היינטיגע צייטן; הלכה ח – קידושין בכל לשון

דיסקוסיע: דער מהות פון שידוכים און אירוסין – אמאל און היינט

ר' יצחק: יעצט, ס'איז אבער ביי מיר זייער פאני.

ר' יואל אשר: ווייל ס'איז שוין א פארטיגע זאך.

ר' יצחק: ס'איז טייטש קידושין. נו, וואס דען איז עס דאך נישט קידושין? קידושין איז טייטש א פראמיס אז מ'גייט חתונה האבן. וואס טוט קידושין?

ר' יואל אשר: ס'איז מייחד... קידושין איז נישט קיין פראמיס, קידושין איז א קנין.

ר' יצחק: נו, מ'מאכט א קנין, מ'רופט עס ליטערעלי א קנין.

ר' יואל אשר: ביי אונז רופט מען עס נישט קיין קנין, מ'מאכט א שטר צווישן צוויי מחותנים.

ר' יצחק: וויאזוי ארבעט דאס? ווען למדנות'דיג פרעגסטו מיר טעמי דקרא, וואטעווער, דו קוקסט אויף די ברייטע בליק, איך זע, מיר זעט דאס אויס... פרעגסט א קשיא. לאמיר פארשטיין, אמאל פלעגט זיין דער מנהג אז מ'מאכט אירוסין א יאר פארדעם, נאכדעם האט מען חתונה געהאט. שפעטער האט מען צוזאמגעלייגט די צוויי זאכן. ס'איז פאני, נאכדעם איז צוגעקומען שידוכים, וואס איז בעיסיקלי די זעלבע זאך. דאס וואס שטייט אין די גמרא "מקדש בלא שידוך" מיינט זיכער א סטעפ פאר די קידושין, פארשטייסט? איך פרעג דיך. וואס אונז טוען קידושין איז בעיסיקלי וואס איז אמאל געווען אירוסין.

ר' יואל אשר: אבער דו זאגסט גוט, אז מ'דארף טאקע נישט א גט, אבער על כל פנים, מ'צוברעכט נישט איזי קיין אירוסין. ס'איז נישט קיין גט, ווייל ס'איז דאך דא...

ר' יצחק: איך גיי נישט אריין אין הלכה, ס'איז אנגענומען אז די הלכה איז אזוי. איך זאג נאר, די איידיע איז, מיר זעט אויס אז די איידיע וואס אונז רופן א כלה, אן ארוסה, איז ליטערעלי די איידיע וואס דעמאלטס איז געווען.

ר' יואל אשר: און שידוך איז דאס וואס מ'וואלט געזאגט אין די תקופה פון דעיטינג, אדער אזוי ווי מיר זאגן.

ר' יצחק: עקזעקטלי, דו זעסט דאך אז ס'איז דא א שידוך פארדעם אויכעט. שידוך אין די גמרא מיינט נישט קנין, ביי אונז שידוך איז שוין א קנין.

ר' יואל אשר: שידוך מיינט "משדך אחריה", איז א לשון פון ער לויפט איר נאך.

ר' יצחק: ניין? איך ווייס נישט, איך געדענק שידוך מיינט... איך געדענק נישט וואס די לשון מיינט, באט איך געדענק אז ס'מיינט צו רעדן, דאס הייסט, זיך עוסק זיין אין דעם. געווענליך איז געווען צווישן די טאטע בכלל, אבער היינט אויך ביי די חסיד'ישע איז דאס צווישן די עלטערן. איך מיין צו זאגן, שידוך מיינט אז מ'שמועסט וועגן דעם צו מ'זאל ווערן אן ארוסה, צו מ'זאל ווערן... אבער "משדכת" איז נישט די זעלבע... אזויווי דו זאגסט, ס'איז דא דעיטינג, ס'איז דא פיאנסעי, וואס מ'רופט אויף ענגליש, וואס דאס איז ארוסה, און נאכדעם איז דא חתונה געהאט.

פאר סאם ריזען, די חכמי הלכה האבן פארשטאנען אז אירוסין איז עפעס אזוי ווי, ווייל די הלכה אז ס'ווערט אן אשת איש, כאילו איז שוין די נעקסטע לעוועל. אבער ס'איז דאך נישט, ס'איז דאך אלעמאל די דריי לעוועלס וואס ס'איז דא: קודם שמועסט מען, נאכדעם איז מען צוגעזאגט איינער צום צווייטן, כאילו "מיוחדת", נאכדעם איז "מכניסה לביתו". דאס איז אלעמאל געווען די דריי לעוועלס.

ר' יואל אשר: דו רעדסט וויאזוי ס'וואלט אפשר געדארפט זיין, נישט וויאזוי ס'איז, ווייל היינט אוודאי, מ'געבט א זייגער, וואטעווער מ'געבט, מ'געבט א שיינע רינגל פאר די כלה, אבער ס'איז על דעת אז מ'גייט נאך מאכן דאס וואס ווערט גערופן קידושין.

ר' יצחק: אבער דאס איז צריך עיון.

ר' יואל אשר: אונז גייען מקפיד זיין אז ס'זאל נישט זיין קיין חופת נדה, און אונז פלאנירן אויס חופה מיט יחוד. ס'איז זייער אוויס על דעת אז מ'גייט נאך טון א מעשה קנין. א מעשה נישואין. א מעשה נישואין.

ר' יצחק: און דאס אז מ'געבט אן ענגעידזשמענט רינגל איז אויך גארנישט אויסגעהאלטן.

ר' יואל אשר: די גאר פרומע מאכן עס נישט.

ר' יצחק: וועגן דעם מאכט מען כאילו. אבער טראכט אריין, מ'געבט אפילו א רינגל, רבונו של עולם, דו ווילסט מיר איינרעדן?

ר' יואל אשר: ס'איז דאך אויך דא שבלונות, וואס דאס איז נאך פאר.

ר' יצחק: ס'איז נאך קידושין, נאכדעם. דאס איז דאך די איידיע. פארדעם וואס גיי לערנען, א משלחתו ולחתו אין חושן, ווייל ס'איז על דעת קידושין, און ראשונים שלח. ס'איז נישט פאר די קידושין. אונז פירן זיך מיט א כלה, ליטערעלי אזוי ווי מ'פלעגט זיך פירן אין די צייט פון די משנה און די גמרא, מיט אריסה.

ר' יואל אשר: און שנה ראשונה האט אויך געמאכט מער סענס אזוי, ווייל שנה ראשונה איז ווי אזוי מ'האט זיך אויפגעפירט מיט א כלה.

ר' יצחק: וואס קומט צו זיין שנה ראשונה? נאכן חתונה. וואס אונז... פראקטיש.

ר' יואל אשר: אונזערע שידוכים קענען זיין א חתונה. ניין, ניין, וואס עפעס? וואס עפעס איז די חלק פון די ראשונה? אויב עפעס די חזון דאלער רעדן. ניין.

ר' יצחק: ניין, וואס עפעס? וואס עפעס איז די ראשונה אינקלאד פון ווען מ'מאכט נסיעה? ניין, ניין, נישט אמת. ס'איז דא א יום, נאר ס'איז דא א יום.

ר' יואל אשר: ניין, וואס עפעס? איך זאג אז דאס וואס אונז פירן זיך פראקטיש סאושעלי, דו פארשטייסט אז דו האלטסט אז צו פועל...

ר' יצחק: זיין יענעמ'ס כלה איז אן עוולה גדולה, אמת? ס'איז ערגער ווי סתם יענעמ'ס גרו-פרענש, און ס'איז ערגער... נישט פונקט ווי אשתיש. כמעט. ביי מענטשן אנגעקוקט ביז די אשתיש.

ר' יואל אשר: אויף דעם דארף מען ניטאמאל ווארענען.

ר' יצחק: ניין, איך ווייז דיר אז דאס וואס דו האסט געכאפט אז די וויל יו מעריע מי סאונדט ווי קידושין, די גאנצע אייטיסטן וואס אונז טוען סאונדט ווי קידושין.

ר' יואל אשר: איך זאג אז וויל יו מעריע מי איז אסאך ערגער, ווייל ס'האט אויך די צערעמאנען און די מעשה. ס'איז אין פובליק, ער געבט איר א רינגל און ער זאגט איר ווערטער.

ר' יצחק: איך פרעג דיר א שאלה, אונז מאכן די צערעמאנען, ליטערעלי.

ר' יואל אשר: אלע מאכן די צערעמאנען. מאכסטו ספד לחיים. ממילא, עני ווערטער איז געגוג. אוודאי. ווייל אויב ער געבט איר א מתנה, אז ער קען

זאגן אפילו אויב די טאטע געבט, די מאמע געבט איר די רינגל, אבער ס'איז אזוי ווי כאילו שליחות.

ר' יצחק: פאר וועם געבט עס?

ר' יואל אשר: די מאמע איז דאך דא נאר ווייל די ווי...

ר' יצחק: ס'איז א ווייכער פאר די קטנים וואס איש מיין האב מקדש את בתיון. איך בין דעם מסביר. ניין, דו פארשטייסט וואס איך זאג, און וואס איך וויל טענה'ן איז כאילו, אז איי, אלא מאי, וואס נעמט מען אן אלע רבנים? איך בין זיכער אז קיין איין רב האט נאך נישט פוסק'נט אז ס'איז א געהער.

ר' יואל אשר: אבער מ'לאזט נישט גרינג אוועקגיין. ס'טייטש, מ'נעמט אויך אן מער ווי כנסת. מען נעמט עס אן אזוי ווי א גט לענין, עס מאכן ארבעטן מיט... סאושעלי. סאו, ס'טייטשט, מען מאכט נישט קיין פארמעל גט, אבער מען פארשטייט אויכעט אז ס'איז נישט אזוי ווי שידוכים אין די גמרא, ס'איז נישט אזוי ווי דעיטינג.

ר' יצחק: רייט. מסכים. אלא מאי. אבער איך זאג דיר, דאס פאר וואס מ'איז נישט חושש לערנען קדישאן איז ווייל יעדער איינער עסומ'ט אז דאס מיינט אז מ'גייט נאך מאכן די קדישאן. אויב אזוי, די זעלבע זאך, וועגן ער זאגט וויל יו מערי מי, ער מיינט צו זאגן, זאגסטו מיר צו אז מארגן גייט מען מאכן איירעסטן. ער מיינט דאך, ער מיינט נישט עפעס אנדערש ווי וואס די חסידים מיינען וועגן זיי מאכן זייער לחיים, אמת? סאו, איי, די לשון איז טאקע אפשר ממש א לשון קדושין.

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט. סוף כל סוף, די זאך אז נישט ער טוט עס, דאס איז אז... לאמיר זאגן מער קלאר, דאס איז אז יעדער איינער ווייסט אז מ'איז שוין מנגיעה, יא? איז אליין א געוויסע זאך, ער ווערט נאך נישט דערמאנט דא.

ר' יצחק: אריתא, אריתא איז אסור בנגיעה, איך פארשטייס נישט דו זאגסט. אריתא איז אויך אסור.

ר' יואל אשר: איך זאג, וועגן ער געבט צו...

ר' יצחק: דאס איז אירוסאן, הדא איז דאך סוף אירוסאן, מ'וווינט נאך נישט אין סוף.

ר' יואל אשר: מ'טאר נישט אפילו.

ר' יצחק: איך פרעג א גוטע קשיא. עס פרעגט די רבנים, וויאזוי ס'קען זיין אז מ'האט מחליט געווען אז מ'טוט נישט קיין איירעסטן? מיר זעט אויס אז אונז רופן שדוכים איז געהעריג איירעסטן פון די גמרא. און דרך אגב, איך מיין אז די חומרא למשל אז דער חתן געבט נישט די ענגעיזשמענט רינג איז ממש נאר ביי די גאר היימישע. איך מיין אז יעדער ליטוואק געבט די רינג דער חתן פאר די כלה. ס'איז מיר זייער טאקע פאנט. מ'זאגט לשלוא לשם קדושין, איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: דו קענסט עס זאגן רבנים? דו ווייסט אז ס'איז געווען א קבלה ביי די רבנים און ביי די פוסקים אז אויב מאכט זיך פראבלעמען ווייל מ'איז חתן כלה, זאל מען מאכן די חתונה.

ר' יצחק: דו ווייסט פון אזא זאך?

ר' יואל אשר: ס'איז זייער א קאנטראווערשעלע זאך. אבער מ'קען פארשטיין פון וואו זיי קומען, ווייל מ'קען דאך נישט מאכן א גטל אין ספק. שטעל פאר די סקאנדאלס וואס זאלן זיין אז ס'איז גטל אין ספק. די גאנצע גאסט וואס שטינקען. אבער זיי האבן אויך עפעס געפילט אז ס'איז נישט פראבלעמען מבטל זיין א שידוך אזוי ווי וועגן שידוך האט געמיינט סתם זיך באקענען אדער דעיטינג.

ר' יצחק: יא, דאס איז עפעס א נייע פשט אויף די חומרא. איך האב געמיינט אז ס'איז א סופערסטישן.

ר' יואל אשר: איך וואלט נישט געזאגט אז סופערסטישן, איך וואלט געזאגט אז אסאך מאל איז עס ווייל דו האסט אנגעהויבן מורא האבן. ווער זאגט ס'איז צו ארבעטן? טריי עס אויס, ס'איז א פוש, טריי עס אויס, ווייל ס'איז אזא קאלטע פיס. קאלטע פיס דארף מען יענעם פושן. דאס איז די תפקיד פון עלטערן איז צו פושן די קינדער.

ר' יצחק: קאלטע פיס אויף דער רב. דאס קען זיין מער א פסיכאלאגישע זאך, קען זיין. אקעי, לאמיר גיין ווייטער. אזוי ווי די הלכה איז אנגענומען אז מען שטופט נישט אפ א חתונה, די ריזען פון די הקפדה איז געקומען ווייל ווען ס'האט געשטופט חתונות, ווען ס'איז נישט דא קיין געלט און די מחותנים האבן נישט געצאלט, האבן די חסידישע רבי'ס געזאגט, "מ'שטופט נישט קיין חתונה, האסט געמאכט א חתונה, קודם אויף חתונה."

ר' יואל אשר: האט זיך שוין אן עצה געגעבן. קידושין קען נישט זיין געוואנדן אין ענקער מאוד, אין ענקער מצב רוח פון היינט נאכמיטאג. שוין.

הלכה ח – קידושין בכל לשון; עסוקין באותו ענין

ר' יצחק: אקעי, נאך א הלכה, ח', יא?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"ויש לאיש לקדש את האשה בכל לשון שהיא מכרת בו"**. ער קען מקדש זיין מיט סיי וועלכע לענגווידזש. ס'דארף נישט זיין א געוויסע שפראך, אדער סיי וועלכע לשון.

ר' יצחק: לשון מיינט לכאורה צוויי זאכן: סיי אז ס'קען זיין ענגליש.

ר' יואל אשר: און אויך לכאורה וועלכע סלענג אדער וואטעווער ס'איז. אבער ס'שטייט דא יא, "שהיא מכרת בו". ער קען למשל, אז ער רעדט טשייניז און זי פארשטייט, יא, זי דארף פארשטיין.

ר' יצחק: מ'דארף פרעגן אויב איינער פארשטייט נישט לשון הקודש צו מ'איז יוצא.

ר' יואל אשר: אקעי, מ'פארשטייט נישט וואס מ'זאגט. יא.

ר' יצחק: **"ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנייה כמו שביארנו"**.

ר' יואל אשר: דאס הייסט, די טייטש דארף זיין אין די לשון וואס מיינט אז ער האט איר געקויפט. זאגט דער רמב"ם, **"היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין, ורצת"** – זי האט מסכים געווען, **"ועמד וקידש"** – ער האט מקדש געווען, **"ולא פירש ולא אמר לה כלום"**. ער האט זיך אויפגעשטעלט און ער האט נאר געטון די מעשה קידושין. **"נתן בידה, או בעל"** – ער האט געטון קידושי ביאה. איז **"הואיל והן עסוקין בענין, דיו ואינו צריך לפרש"**. היות זיי זענען עוסק אין דעם ענין, איז קלאר אז... סאו דא זעסטו קלאר אז די אמירה...

ר' יצחק: איז א גילוי מילתא אז דאס מיינט ער מיט דעם, אז ס'איז נישט קיין חיוב אמירה. איך האב נישט ארומגעמאכט א זאך, נאר ס'איז דא א מחלוקת ווי דו ליינסט די ספר. יא, "וכן... וכן..." איך זע אז ס'איז עפעס א קאנעקשאן מיט די צוויי הלכות, איך ווייס נישט וואס די קאנעקשאן איז.

ר' יואל אשר: נישט קלאר, אבער "הואיל והן עסוקין בענין". אקעי.

ר' יצחק: וואס איז די פראבלעם?

דיסקוסיע: וואס מיינט "עסוקין באותו ענין" – חופה אדער דעיטינג?

ר' יואל אשר: ניין, איך טראכט צו מ'דארף דא אלס די ווערטער פון רמב"ם, אז מ'דארף מורא האבן... "עמד וקידש" מיינט אז ער האט געגעבן עפעס א מתנה, ניין? ווייל ער זאגט דאך נישט גארנישט. סאו דארף מען ערנסט מורא האבן אז ווען מ'געבט א חתן א כלה וואס דעיטן, איך מיין א בחור און א מיידל וואס דעיטן, און ער געבט איר א מתנה, דארף מען מורא האבן אויף קידושין. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך. יא, ווייטער. דו קענסט זאגן אז די דעת געווענליך... דו קענסט זאגן אז אונז פארשטייען מיר אז נישט. אה, דאס איז וואס איך פרעג. אה, עסוקין באותו ענין מיינט זיי רעדן וועגן זייער רילעישאנשיפ, אדער עסוקין באותו ענין מיינט וועגן קידושין, ער זאגט "איך וויל דיך מקדש זיין"? יא.

ר' יצחק: ס'איז דא א חילוק. ס'איז דא א רילעישאנשיפ, און חתונה איז נישט די זעלבע זאך. אירוסין, וואטעווער דעט מינס.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, מ'קען זאגן צוויי סטרימס. מדבר עמה על עסקי קידושין מיינט ס'איז דא א חופה, ס'שטייען מחותנים מיט לעכט, און ער קען זיך נישט ארויסברענגען די ווערטער, ער לייגט די רינגל. אדער ס'קען זיין א בחור און א מיידל וואס זענען בקשר, און מ'רעדט, יא, דו מיינסט אז אונז קענען דאס מאכן ארבעטן, און ער געבט און נעמט אריס א רינגל און ער האט גארנישט געזאגט. ס'איז אסאך א ווייטערע חומרא, איך ווייס נישט פונקט וואס מ'רעדט.

ר' יצחק: ס'איז נישט א חומרא, קולא, וואטעווער דו וואנט קאלסט.

ר' יואל אשר: גוט, אבער אז ס'הייסט א קידושין. ס'קען זיין אז היינטיגע צייטן האט מען נאך אלץ אפילו אין אזא פאל נישט מורא האבן פון דער... איך מיין, מ'וועט קענען פארענטפערן אז מ'וועט נאך אלץ נישט הייסן קידושין, ווייל יעדער איינער פארשטייט אז מ'גייט מאכן די קידושין ביי די חופה. סאו פארשטייט מען אז דער רינגל וואס דו האסט יעצט געגעבן איז א מתנה.

ר' יצחק: אויב מען פארשטייט, פארשטייט מען.

ר' יואל אשר: אבער אויכעט, ס'דארף זיין מיט עדים. סאו דאס, א גאנצע צייט קומט דאך אריין די ווארט פון עדים.

ר' יצחק: יא? גייט מען לערנען.

הלכה ח (המשך) / הלכה ט — עדי קידושין וגירושין, אין צריך לומר "אתם עדי"

ר' יואל אשר: "וכן עדי הקידושין והגירושין אינו צריך לומר להם אתם עדי". אה, וועגן דעם איז עס קאנעקטעד, זייער אויביסלי. זאגט דער רמב"ם אזא הלכה, ס'איז דא דער רמב"ם האט שוין געזאגט אין ערשטע פרק אז רבי יצחק האט מיך מעורר געווען, נישט אזוי ווי איך האב געמיינט, און דא, אז ס'דארף זיין עדי קידושין. ס'איז א חלק פון די... די חילוק צווישן פאר מתן תורה און נאך איז דא צוויי חילוקים: קונה זיין און מיט עדים. עדים איז א וויכטיגע זאך, וועט יעדער איינער טראכטן אז מ'דארף זאגן "אתם עדי", מ'דארף מייחד זיין עדים. אבער זאגט דער רמב"ם ניין, **"כיון שקידש בפניהם או גירש"**, איז געווען דאך...

לשונות קידושין, ייחוד עדים, וקידושין על ידי האב

ייחוד עדים — מ'דארף נישט מייחד זיין עדים

ר' יואל אשר: מ'דארף נישט מייחד זיין עדים. די עדים איז א מציאות. עדים זענען די וואס קענען מפרסם זיין די זאך. ס'גייט מיר נישט אן צו...

ר' יצחק: ווייטער, ווייל ס'איז "עסוקין באותו ענין" און "איסורא", וואטעווער. מיט אנדערע ווערטער,

ר' יואל אשר: די רגע וואס... גענוג אז ער זעט עס.

ר' יצחק: יא, אבער ער דארף זיין אווער אז ער זעט א קידושין. נאר וואס?

ר' יואל אשר: אזויווי איינער וואס איז אן עד ביי אן עקסידענט האט געדארפט האבן געזען די עקסידענט.

ר' יצחק: ניין, אבער ס'איז אנדערש פאלס. ס'איז דא אמאל אן אופן וואס ער גייט, "לא אמר" וכדומה, ער זאגט די ראנג לשון, וואס דעמאלטס ווייסט מען נישט. דער רמב"ם זאגט נאכדעם וואס ער האט שוין געזאגט די ריכטיגע לשון, אדער ס'איז "עסוקין באותו ענין", יעדער איינער וואס שטייט דארט ווייסט אז דא איז דא א קידושין. ממילא דארף מען נישט זאגן "אתם עדי".

ר' יואל אשר: יא, אבער ס'איז זייער אויך וויכטיג קאנעקטעד, ווייל דער פאל וואס ער האט גערעדט "היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין ורצת", דאס איז ווען ס'איז דא דארטן נאך מענטשן וואס זיי קענען זיין עדים. זאגט דער רמב"ם, דאס קען אויך נאר שטימען מיט די הלכה אז מ'דארף נישט מייחד זיין, ווייל אויב מ'דארף נישט מייחד זיין איז עס אויך אבוויעס. אויב א מענטש זאגט, קום צו איר, צוויי עדים, זייטס דא, און ער געבט איר די רינגל, אוודאי איז זי מקודשת, ווייל דאס איז ממש א גילוי דעת נאך מער ווי דאס, ס'איז דאך אויך א גילוי דעת צו מייחד זיין עדים. אויב אזוי ווי מ'דארף נישט מייחד זיין עדים, איז אבער גענוג חושש צו זיין. נישט חושש צו זיין, ס'איז גענוג פאר קידושין.

לשונות קידושין — "חציי" און "חציך"

ר' יצחק: איז יעצט קען מען עס לערנען נאך געוויסע לשונות וואס זענען כשר אדער נישט כשר, בעיסיקלי,

"התקדשי לחציי" — מקודשת

ר' יואל אשר: רייט? יא, **"האומר לאשה התקדשי לחציי"**, **ווער מתקדש צו האלב פון מיר? "הרי זו מקודשת".** האט דער רמב"ם מסביר, פארוואס? **למה זה דומה לאומר לה הרי אשתי את ואחרת?"** האלב פון מיר? דו וועסט זיין האלב מקודש צו האלב פון מיר? ס'איז טייטש איך קען נעמען צוויי ווייבער? האלב וועסטו זיין. דאס איז די משמעות פון וואס ער זאגט. **"שנמצא שאין ליך אלא חצי איש"**, דו וועסט האבן האלב פון מיר, האלב פון מיין צייט, אדער וואטעווער מיין געלט, פון מיך. און מ'קען עס טון, ווייל א מאן על פי הלכה קען נעמען צוויי ווייבער.

"חציך מקודש לי" — אינה מקודשת

"אבל אם אמר לה חציך מקודש לי", האלב פון דיר זאל זיין מיינס, אינה מקודשת, שאין אשה אחת ראויה לשנים. ס'איז דאך נישט שייך אזא זאך אז אן אשת איש זאל האבן מער ווי איין מאן. ממילא, איז "חציך מקודש לי" נישט א ריכטיגע זאך, ס'שטימט נישט, מ'קען נישט. **וכן האומר "הרי את מקודשת לי ולזה"**, אויב ער זאגט "איך נעם דיך מיט נאך א פרוי", דעמאלטס וועט עס ארבעטן, אבער ער זאגט פארקערט, "דו ביסט מקודשת צו מיר און צו וואספארא אנדערע מאן דו ווילסט", **אינה מקודשת**, איז אויך די זעלבע סיבה.

"חציך בפרוטה וחציך בפרוטה" — מקודשת

וואס טוט זיך אז ער האט געזאגט אזוי, **"חציך מקודש לי בפרוטה וחציך בפרוטה"**, אדער ער זאגט, **חציך מקודש לי בחצי פרוטה וחציך האחר בחצי פרוטה", הרי זו מקודשת**, ווייל למעשה איז דאך ארויסגעקומען א גאנצע פרוטה מיט די גאנצע מענטש. א ווירד זאך, באט יא.

ספק קידושין — אינסטאלמענטס און דאפלטע דיעלס

ר' יצחק: ס'איז אלץ לשונות, איינער איז איינגעפאלן,

ר' יואל אשר: סתם רוז'ן האט זיך געמאכט אמאל אזא זאך. **אמר לה, "חציך מקודש לי בפרוטה היום וחציך בפרוטה למחר"**, איך קויף דיך אין אינסטאלמענטס, אדער **"שני חצייך בפרוטה"**, אדער אזא פאל.

ר' יצחק: פארוואס הייסט? וואס איז די פראבלעם פון דאס?

ר' יואל אשר: ווייל עס איז אינסטיילט אין האלב'ס.

ר' יצחק: פריער האט מען געזאגט אז ס'איז גוט. אה, ווייל חצי איש האט מען געזאגט אז מ'קען קויפן. סאו פארוואס שני חצייך בפרוטה איז א פראבלעם?

ר' יואל אשר: שני חצייך, ביז יעצט האט מען נישט געהאט קיין שני חצייך, מ'האט געזאגט א האלב פון דיר.

ר' יצחק: האלב היינט און האלב מארגן פארשטיי איך, אפשר קען מען עס צוטיילן אויף צוויי.

ר' יואל אשר: אבער וואס טייטש האלב? וואס איז די פראבלעם מיט דיינע צוויי האלב?

ר' יצחק: פארוואס ביז יעצט איז עס געווען אקעי?

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט. ס'איז נישט פארוואס... חוץ אייך האב געארבעט, נישט נאר חצוא אייך נישט. יא,

ר' יצחק: ס'מיינט כאילו אז ס'איז נאר דא א האלבע פרוטה פאר איינע פון זיי? ס'איז נישט קלאר וואס געשעט.

ר' יואל אשר: אקעי,

ר' יצחק: לאמיר זען. שני חצייך בפרוטה? נישט קלאר. איך פארשטיי נישט. אקעי. אדער,

"שתי בנותיך לשני בני בפרוטה" — ספק קידושין

ר' יואל אשר: "שתי בנותיך לשני בני בפרוטה", איך האב צוויי זון און דו האסט צוויי טעכטער, לאמיר מאכן א דאבל שידוך בפרוטה. אבער מ'קען נישט מיט איין פרוטה. אפשר איז דאס די שאלה, פרוטה האט ער געמיינט מיט איין פרוטה? אדער פרוטה איטש? אקעי, עד כאן, דאס איז די ספק.

"בתך מקודשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה" — ספק קידושין

"בתך מקודשת לי", אויב ער זאגט אזא פאל, "דיין טאכטער איז מקודש צו מיר", און איך וויל שוין מאכן נאך א דיעל, אז מיר זענען גוטע, מיר זענען גוט אין מאכן דיעלס, לאמיר שוין אויך פארקויפן די קו. ס'איז א גאנץ א אידישע סיטואציע, מ'האט געמאכט א שידוך, לאמיך שוין פארקויפן א קאר. **"ופרתך מכורה לי בפרוטה"** — אדער **"בתך וקרקעך לי בפרוטה"** — איז אויך אפשר די שאלה צו "בפרוטה" גייט ארויף אויף איטש א פרוטה אדער ביידע צוזאמען. ביידע צוזאמען קען נישט, ווייל דו האסט נישט געלאזט א גאנצע פרוטה פאר קידושין. אבער ס'איז נישט זיכער. **"בכל אלו מקודשת בספק",** איז א ספק קידושין. דאס הייסט, לחומרא וועט מען דארפן אננעמען עס ווי קידושין.

ר' יצחק: נישט קלאר. בקיצור, דאס איז די שאלה. די פראבלעם איז די האלבע פרוטה. אקעי, עד כאן. יא, ווער ס'וויל לערנען מער וועגן די ספיקות, למדנים וואס ווילן האבן פאן קענען לערנען אלע מיני חקירות וועגן דעם.

ר' יואל אשר: יא, יונגעלייט זיצן אין ישיבה, אין כולל, מ'לערנט "איש מקדש" בעיון רב, און אזוי ווייטער.

ר' יצחק: און דו ווייסט אפילו זאגן אז טאמער ער זאגט לשון קידושין איז כשר. די אלע שאלות זאגן נישט לשון קידושין, אבער דער רמב"ם זאגט קלאר "מקודשת", אז ס'קען נישט זיין. אקעי.

האב מקדש את בתו — קטנה און נערה

ר' יואל אשר: אקעי, דא גייען מיר אונז לערנען וועגן די הלכה. ביז יעצט האבן מיר גערעדט וועגן א מאן איז מקדש א פרוי. יעצט גייען מיר אונז רעדן וועגן א קטנה, אז דעמאלטס קען דער

ר' יצחק: טאטע מקדש זיין די טאכטער.

רשות האב על בתו הקטנה והנערה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה וכשהיא נערה".** "מקדש" מיינט צו זאגן אז ער באקומט קידושין פאר איר. ס'איז אינטערעסאנט די לשון "מקדש",

ר' יצחק: ווייל נישט ער איז מקדש,

ר' יואל אשר: אבער יענער איז מקדש. ס'טייטש אז זי ווערט מקודש צו יענעם, זי ווערט נישט מקודש צו די טאטע. אבער דער טאטע איז מער ווי א שליח. דער טאטע איז... נישט א שליח. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ווען א פרוי איז מתקדשת, איז פשט אז זי איז די קנין. דער מאן איז די קונה, און זי איז די קנין. ווען דער טאטע באקומט פון די זכר, פון די מאן, א רינגל, ס'איז אבער נישט סתם בתורת... און דער טאטע איז נישט דער קנין, ער איז אזוי ווי א שליח, ער איז אבער נישט א שליח, ס'איז מער ווי א שליח. די קידושין געשעט ווען דער טאטע באקומט עס.

דיסקוסיע: דער טאטע'ס סטאטוס — נישט שליח, מער ווי שליח

ר' יצחק: וואס איז די פראבלעם? דו ווייסט נישט וואס דו רופסט דעם קנין, דו קענסט כביכול רופן דעם חפץ הקנין,

ר' יואל אשר: דער חפץ הנקנה. דער טאטע האט א

ר' יצחק: חפץ און ער פארקויפט עס.

ר' יואל אשר: ניין, דא איז דא א קונה מיט א מקנה. אה, ער איז א מקנה. זי איז נישט קיין מקנה, ווייל זי איז דער קנין.

ר' יצחק: ניין, זי איז ביידע.

ר' יואל אשר: זי איז ביידע, דא איז דער טאטע, דא איז עס צעטיילט. זי איז ביידע, זי איז די מקנה און די קנין.

ר' יצחק: אפשר דארף מען איר דעת, און איר דעת אז זי זאל ווערן נקנה. ביי די טאטע'ס דעת אז זי זאל ווערן נקנה. די זעלבע זאך.

ר' יואל אשר: ניין, א נקנה קען נישט מאכן... אקעי, לאמיר נישט צוריקגיין. א מענטש קען יא. א חפץ קען נישט,

ר' יצחק: א מענטש קען יא.

ר' יואל אשר: א מענטש קען זיך אליינס פארקויפן,

ר' יצחק: טאמער ער וויל.

ר' יואל אשר: רייט, אבער ער קען זיין דער וואס גיבט דיר געלט, אדער ער קען מאכן די מעשה א קנין, אדער דער קונה מאכן די מעשה א קנין, אדער דאס איז נאר א דין אין קדושה.

ר' יצחק: א מענטש קען זיך אליינס פארקויפן, א פרוי קען זיך אליינס מקדש זיין, דאס הייסט זי איז מסכים, ער דארף עס טון, זי איז מסכים, מדעתה. די זעלבע זאך וואס דער טאטע, מדעתו קען דער טאטע אים אננעמען.

ר' יואל אשר: אקעי, און דער טאטע פארקויפט, איז דא א קנין און א מקנה עקסטער. **האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה.** ווי לאנג זי איז א קטנה, ס'קען אפילו זיין שלא לדעתה. ס'איז גענוג זיין דעת, ווייל ער האט די רשות אויף איר.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם, רשותה.

זמן רשות האב — עד שתבגור

ר' יואל אשר: אבער סיי ווען זי איז א קטנה, און אויך די זעקס חדשים נאכדעם ווען זי איז א נערה, פון ווען זי האט געברענגט סימנים איז זי א נערה פאר די זעקס חדשים. אין די צייטן איז **רשותה בידו,** די רשות פון די מיידל איז די טאטע'ס הענט. **שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה,** דאס מיינט ער קען געבן די טאכטער, **וקידושיה לאביה,** און די קדושין גייט צו די טאטע, די טאטע באקומט עס.

ר' יצחק: און אז דער רמב"ם רעדט,

זכויות האב — מציאה, מעשה ידיה, כתובה

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל מיר האבן נאך נישט געהאט ווייל מיר זאלן רעדן וועגן נאך מיני די זכאי במציאתה. אבער היות, אונז האבן יעצט אראפגעלייגט די הלכה אז דער טאטע איז דער בעל הבית אויף זיין טאכטער לענין קידושין, זאגט ער אויך לענין נאך ענינים.

ר' יצחק: איך מיין אז ס'מיינט דא צוויי זאכן. ס'איז דא דאס וואס ער קען איר מקדש זיין,

ר' יואל אשר: און דאס אז די געלט גייט איר.

ר' יצחק: קידושין דביא מיינט אז ער באקומט נאך די געלט אויך. די זעלבע זאך, ס'וועט געקענט זיין אז מ'געט איר, אבער ער דארף דיסיידן אויף אזא זאך.

ר' יואל אשר: וכן הוא זכאי במציאתה. ער איז זכאי וואס זי טרעפט, די מציאה, **ובמעשה ידיה,** די וואס זי פארדינט פון איר מעשה ידיה. וואס נאך? **ובכתובתה אם נתגרשה או נתאלמנה מן האירוסין.** אויב איינער האט איר מקדש געווען, אבער זי איז נאכנישט געווען, ס'איז נאכנישט געווען נשיאין. און ער שטארבט אדער ער גט זיך, וואס געשעט דעמאלטס? זי גייט צוריק צו די טאטע אזוי ווי פארדעם, ווייל זי איז נאך אלץ א קטנה, און און דעמאלטס איז די טאטע אויך קונה די געלט פון די כתובה. **"הוא זכאי בכל עד שתבגור",** ביז זי ווערט א בוגרת, ביז זי ווערט צוואנציק, יא? ניין, בוגרת איז ווען זי באקומט סימנים, יא, יא, אנטשולדיגט. ווען זי ווערט דרייצן און א האלב, צוועלף און א האלב. ביז דעמאלטס איז די טאטע בעלות אויף איר.

מיום שתיולד עד שתבגור

שפעטער גייט דער רמב"ם זאגן אז לכתחילה זאל מען עס נישט טון, אבער דער רמב"ם זאגט דא וואס דער עיקר דין תורה איז אז ער האט די רעכט. **"לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתיולד עד שתבגור"**, פון ווען זי ווערט געבוירן עד שתבגור, ביז זי ווערט א בוגרת.

ר' יצחק: דאס הייסט, די מדה כאפט א זאך, מ'מוז אפילו נישט זיין קיין אין איר דעת. ביי א מענטש, זיין צו קליין למשל קען מען נישט. א טאטע קען אפילו א בעיבי, ווייל ס'איז נישט נוגע ווער,

ר' יואל אשר: ווייל דער טאטע'ס דעת איז יעצט וואס מאכט עס.

ר' יצחק: אפילו, און נישט נאר דעם,

ואפילו היתה חרשת או שוטה

ר' יואל אשר: "ואפילו היתה חרשת או שוטה", אפילו אויב זי וועט נישט האבן קיין דעת פערמענענטלי, זי גייט נישט באקומען קיין דעת, זי איז א חרשת אדער א שוטה, באלאנגט זי אינגאנצן פאר דער טאטע. זי האט טאקע נישט דעת צו ווערן נקנה,

ר' יצחק: אזוי ווי מיר האבן געלערנט א חרש שוטה וקטן,

ר' יואל אשר: אבער ווען מ'דארף נישט זייער דעת, מ'דארף דער טאטע'ס דעת, איז דער טאטע'ס דעת גוט. **"וקידשה האב הרי היא אשת איש גמורה"**, איז זי אשת איש גמורה ווייל ס'איז געווען א געהעריגע קידושין.

קידושין דורך ביאה ביי א קטנה

ר' יצחק: דאס איז לגבי קידושין,

ר' יואל אשר: דאס איז לגבי ביאה, דאס איז שטארק. ביאה איז דאך אן אנדערע מין זאך. איז פון ווען הייסט עס א מעשה ביאה? פון ווען הייסט עס א ביאה? אונטער דריי יאר הייסט נישט קיין ביאה, ס'איז נישט קיין מעשה ביאה. **"בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה מדעת אביה"**, הייסט עס שוין ביאה.

ר' יצחק: "פחות מכאן",

ר' יואל אשר: וויניגער פון דעם, **"אם קידשה אביה בביאה אינה מקודשת"**, דער טאטע האט איר מקדש געווען דורך דעם וואס ער האט געמאכט אז יענער זאל טון אויף איר ביאה, איז זי נישט מקודשת ווייל ס'הייסט נישט קיין ביאה. פארשטייט זיך די אלע זאכן אז דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישט קיין זאך וואס איז,

ר' יצחק: דאס האט נישט מדעת, דאס איז די ווארט.

רמב"ם הלכות אישות: קידושי ביאה, בוגרת, שליחות בקידושין

הלכה ב: בת שלש שנים ויום אחד — קידושי ביאה

ר' יואל אשר: פון ווען הייסט עס א ביאה? אונטער דריי יאר הייסט נישט קיין ביאה, ס'איז נישט קיין מעשה ביאה. **"ומוסיף בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה מדעת אביה"**, הייסט עס שוין ביאה. **"פחות מכאן"**, וויניגער פון דעם, **"אם קידשה אביה בביאה"**, דער טאטע האט איר מקדש געווען דורך דעם וואס ער האט געמאכט אז זיין זאך זאל טון אויף איר ביאה, **"אינה מקודשת"**, ווייל ס'הייסט נישט קיין ביאה. ס'שטייט דאך די אלע זאכן אז דער רמב"ם זאגט, ס'איז נישט קיין זאך וואס איז...

ר' יצחק: דאס האט נישט מיט דעת, דאס איז די ווארט. ביאה, נישט וועגן זי האט נישט קיין דעת, נאר פשוט ווייל ס'איז נישט קיין ביאה.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין מעשה ביאה.

הלכה ג: בוגרת — אין לאביה בה רשות

ר' יואל אשר: "בגרה הבת אין לאביה בה רשות". איינמאל זי איז געווארן א בוגרת, זי האט געברענגט סימני גדלות,

ר' יצחק: האט דער טאטע מער נישט קיין רשות.

ר' יואל אשר: נאכדעם וואס ס'איז דורכגעגאנגען נערות, איז זי שוין געווארן א גדולה דורך די סימנים, און ס'איז דורכגעגאנגען די זעקס חדשים וואס מ'האט צוגעלייגט, **"אין לאביה בה רשות"**, האט ער מער נישט קיין רשות אויף איר, ס'האט עקספייערט. ווענעמס רשות איז זי יעצט? איר אייגענע רשות. **"והרי היא כשאר כל הנשים"**. ווערט זי יעצט אזוי ווי אלע אנדערע נשים וואס האבן זייער אייגענע רשות. ממילא קענען זיי ווערן נתקדש, טייטש ווען זיי געבן זיך איבער פאר א נייעם מאן זאל ווערן זייער... **"שאין אשה מתקדשת אלא לדעתה"**. דאס הייסט, פון יעצט קען דער טאטע מער נישט מקבל זיין קידושין אויף איר.

דיסקוסיע: דער נארמאלער מצב פון א פרוי — "אין אשה מתקדשת אלא לדעתה"

ר' יצחק: דער רמב"ם לייגט אראפ כאילו א נארמאלע פרוי איז "אין אשה מתקדשת אלא לדעתה", אזוויוי ער האט שוין גזאגט אז ער גייט זאגן אין די נעקסטע פרק. ס'איז דא אזוויוי א יוצא מן הכלל פון א קטנה אדער א נערה, און די רגע וואס זי ווערט א בוגרת גייט מען צוריק צו די נארמאלע.

ר' יואל אשר: און דא פארשטייען מיר אויך וואס דאס מיינט "אין אשה מתקדשת אלא לדעתה": אז זי האט איר אייגענע רשות, און זי געבט עס אויף פאר דעם מאן. טייטש, דער מאן גייט יעצט האבן די ראל וואס דער טאטע האט ביז יעצט געהאט אויף א טאכטער.

ר' יצחק: ס'מיינט אז זי געבט אים עס אויף. גראדע איז אמת אז ער איז אויך זכאי במציאתה ובמעשה ידיה,

ר' יואל אשר: אבער... ניין, ביז יעצט האט זי באלאנגט פאר דעם טאטן. יעצט באלאנגט זי פאר זיך ווי לאנג זי איז מחליט. זי קען מחליט זיין אז זי וויל נישט קיינעם ווערן נתקדש, ביז זי געבט אויף איר רשות צו אים.

ר' יצחק: יא, באט ס'איז גראדע אזוי.

ר' יואל אשר: ס'איז שטארק נישט קיין ראשון, ס'איז דא איינס לעבן די אנדערע, יא? "אין לאביה בה רשות".

ר' יצחק: ס'איז true, ס'איז true, באט דאס איז נאט...

ר' יואל אשר: דער רמב"ם וויל אונז געבן די פיקטשער.

הלכה ד: קטנה שנישאת ונתאלמנה או נתגרשה — ברשות עצמה

ר' יצחק: און ס'איז נאך א וועג וויאזוי זי קען ארויסגיין פון רשות אביה אפילו פאר זי איז געווארן א בוגרת. וואס איז די טריק? די טריק איז אזוי:

ר' יואל אשר: מיר האבן פריער געלערנט אז א קטנה קען דער טאטע חתונה מאכן. וואס טוט זיך אויב זי איז געשטארבן... איי עם סארי, דער מאן איז געשטארבן אדער גע'גט? פריער האבן מיר געלערנט אויב ס'איז נאר געווען אירוסין. אבער אויב ס'איז געווען פול חתונה, זי איז שוין געווארן א פרוי, זי איז שוין אריינגעגאנגען ברשות הבעל, און נאכדעם **"ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה"**, זי איז געווארן נאכדעם אן אלמנה אדער א גרושה, **"הרי היא ברשות עצמה"**, איז זי ברשות עצמה, **"אף על פי שעדיין היא קטנה"**, אפילו זי איז נאך א קטנה. ס'גייט נישט צוריק. איינמאל זי איז געווען ברשות הבעל, און ווען ער איז געשטארבן אדער ער האט זיך גע'גט,

ר' יצחק: האט זי באקומען איר אייגענע רשות.

ר' יואל אשר: "אין לאביה בה רשות", האט מער נישט דער טאטע'ס רשות. אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל מ'קען טראכטן אז דער מאנ'ס רשות האט עקספייערט, און יעצט חוזר וניעור די אלטע רשות פון די טאטע. אבער ניין,

ר' יצחק: ס'גייט נישט אזוי.

ר' יואל אשר: זי האט שוין קונה געווען איר אייגענע בעלות.

דיסקוסיע: קען א קטנה האבן איר אייגענע בעלות?

ר' יצחק: זי האט נישט איר אייגענע בעלות, ווייל זי איז א קטנה, זי קען זיך נישט מקדש זיין אליינס. זי האט נישט איר אייגענע.

ר' יואל אשר: מקדש זיין קען זי נישט. דער מאן האט עס נישט,

ר' יצחק: אבער זי איז נאך א קטנה. "אין לאביה בה רשות".

ר' יואל אשר: באלד וועט מען זען וואס געשעט. זי האט נישט קיין רשות.

ר' יצחק: ס'איז נישט דא קיין בר דעת. קענסט נישט זאגן אז זי האט רשות, ווייל זי האט נישט קיין

ר' יואל אשר: וועג מסכים צו זיין.

הלכה ה: נתקדשה קודם שתבגור שלא לדעת אביה

ר' יואל אשר: "נתקדשה קודם שתבגור שלא לדעת אביה"

ר' יצחק: מיר האבן יעצט

ר' יואל אשר: געלערנט ביז די פרוי, די אלמנה,

ר' יצחק: די יונגע אלמנה נעבעך. ניין, ניין, די נארמאלע קידושין.

ר' יואל אשר: שפעטער גייט ער אן די אלמנה נאכאמאל,

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך א פרוי וואס איז נתקדש געווארן אלס קטנה, אבער שלא לדעת אביה? זי פאללאוט נישט די הלכות וואס דער רמב"ם זאגט אז ווי לאנג זי איז א קטנה איז זי אין די טאטע'ס רשות, און זי מיינט אז זי איז אליין. **"אינה מקודשת"** — ס'העלפט נישט. זי מיינט אז זי האט איר אייגענע רשות, זי האט עס אבער נישט. **"אפילו נתרצה האב אחר שנתקדשה"**, אפילו דער טאטע האט מסכים געווען, אבער ס'העלפט נישט, ווייל ס'איז נישט געווען קיין מעשה קנין. נאר דער טאטע קען עס קונה זיין פאר איר.

זאגט ער, אפילו נתאלמנה או נתגרשה מאותם הקידושין, וואס טוט זיך? זי איז געווארן א קטנה. אלס קטנה האט זי אליין גענומען קידושין, נישט דער טאטע האט. און דער מענטש וואס זי האט זיך איינגערעדט אז ער איז הלכה'דיג דער מאן איז געשטארבן, אדער נתגרשה. ס'איז אינטערעסאנט, נתגרשה מיינט, ס'איז נישט געווען א רב וואס האט געזאגט מ'דארף א גירושין,

ר' יצחק: נאר מ'האט געמאכט גירושין. יא, יא, פיניש, פיניש די הלכה.

ר' יואל אשר: די חידוש איז... אינה אסורה על הכהן, איז זי נישט אסור אויף קיין כהן. זי הייסט נישט קיין אלמנה אדער א גרושה וואס איז אסור אויף א כהן גדול אדער אויף יעדער כהן. און אויך, בין היא ובין אביה יכולין לעכב אויב זי טרייט צו באקומען קידושין.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בין היא ובין אביה יכולין לעכב"?

ר' יצחק: וואס טייטש? בין היא? ווערט געפרעגט.

ר' יואל אשר: זי? נאכדעם,

ר' יצחק: דער היא גייט ארויף אויף די נתאלמנה? וואס איז די טייטש?

ר' יואל אשר: אונז קוקן נישט אן ווי ס'איז געווען אן אמת'דיגע קידושין. דער טאטע קען מעכב זיין. ס'טייטש, דער טאטע זעט אז איינער געבט קידושין פאר זיין טאכטער, קען ער מעכב זיין, ער קען אים אוועקשיקן. ס'איז גארנישט געשען דא. ער איז מעכב.

ר' יצחק: נישט קלאר וואס טייטש ווייטער ווייטער יכולין לעכב. ס'איז זייער א פראבלעם ווייטער שוין ליינען דער רמב"ם.

ר' יואל אשר: אפשר גייט עס ארויף נאר אויף נתאלמנה און נתגרשה.

ר' יצחק: נאכדעם פארוואס? סאו וואט? דער רמב"ם זאגט אז ס'קען נישט גארנישט. זייער נישט קלאר. ס'איז א לשון הגמרא, אבער וואס דער רמב"ם מיינט דא איז עס זייער נישט קלאר געמאכט. אין די גמרא שטייט קטנות שנתקשו שלא לדעתו שלא לדעת אביה, בין הוא ובין אביה, יכול לעכב. אבער וואס איז די טייטש בין ובין אביה יכולין לעכב? ס'מיינט כאילו אויב די טאטע איז מסכים, אויב ער זאגט אויב זי איז מסכים. ס'איז זייער נישט קלאר וואס די הלכה מיינט. אויב איינער וועט האבן צוויי שעה, קען ער טריי אויסצופיגערן. איך ווייס נישט וואס דער רמב"ם מיינט דא. ס'איז מיר זייער מאדנע. די מפרשי הרמב"ם מאכן גאנצע כסירים אחרית. ווילכע קטני כדי דער רמב"ם זאל מאכן עני סענס. וואס וועל איך טון? מ'קען נישט קיין סאך טון. פיר אבער אויס. קוק וואס דער רמב"ם זאגט.

ר' יואל אשר: פיר אויס דעם רמב"ם.

ר' יצחק: בין שנתקדשה בפניו בין שנתקדשה שלא בפניו, נישט קיין חילוק. אפילו דער טאטע שטייט דארט, וועסטו טראכטן אפשר איז ער מסכים? ניין, מ'דארף פארשטיין. לכאורה די גאנצע הלכה איז פשוט, בטחות הפשיטות, פאר דעם וואס האט געלערנט די כללים ביז יעצט. די תירוץ איז אז אין די גמרא, און אזוי אויך אין די ראשונים, די פוסקים איז בכלל נישט אזוי קלאר, ווייל ס'איז דא וואס זאגן אז ס'איז דא פארשידענע אופנים וואס מ'קען טראכטן אז דער טאטע איז יא מסכים, אדער אפשר האט ער שפעטער מסכים געווען, ארבעט עס אויכעט, וכו' וכו'. די אלע זאכן וואס דער רמב"ם זאגט דא, אז אפילו נאכדעם, דאס איז געפסק'נט לויט א גרויסע שיטה וואס דער רמב"ם האט פארשטאנען. ס'וואלט געקענט זיין אנדערש, ס'איז דא סברות צו זאגן אנדערש, בפרט די בעפארנאוווע און אזוי ווייטער. און אים, דער רמב"ם פסק'נט אבער אינגאנצן אז ס'העלפט נישט גארנישט, און וועגן דעם איז ער מדגיש, אפילו ס'איז נתגרשה, וואלט איינער געזאגט ניין, עם כל זה, ס'הייסט א שטיקל גט, אפשר הייסט עס יא א גרושה, איז אסורה לכהן, וכדומה. דאס איז אלעס מחלוקת'ן.

ר' יואל אשר: דער מהרי"ק ווייל לערנען אזוי, איך האב שנעל דא געזען, אז דער מהרי"ק ווייל זאגן אזוי, אז אויב דער טאטע איז דארטן און זי איז מסכים און דער טאטע איז מסכים, אבער ס'איז פונקט נישט אזוי געשטאנען,

ר' יצחק: אבער אויב מ'דארף ארייַנלייגן א גאנצע זאך,

ר' יואל אשר: אבער אויב דער טאטע איז דארטן, מ'איז מקדש, זי נעמט קידושין אלס קטנה, וועון דער טאטע איז דארטן, איז נאר אויב זי איז מעכב אדער אויב דער טאטע איז מעכב. אויבביידע זענען מסכים, קענען זיי יא עס אננעמען ווי קידושין.

ר' יצחק: הא דכתיב אז דער טאטע איז מקדש את בתו,

ר' יואל אשר: ניין? ניין, אז דער טאטע איז מקדש את בתו, איז פשט אז דער טאטע באקומט די קידושין, דא באקומט זי עס. ס'שטייט נישט אזא זאך.

ר' יצחק: דו ווילסט זאגן אז זי באקומט עס,

ר' יואל אשר: אבער ס'ווערט דאך נעמען איר ניקח מזה. ניין, אבער דער מאן רעדט זיך איין אז ער דיעלט אז דער מקנה איז די פרוי.

ר' יצחק: דו קענסט זיך איינרעדן וואס דו ווילסט.

ר' יואל אשר: די פרוי איז די קנין. ניין, ער דארף דילן מיט'ן מקנה. יעצט איז דאך די זכות מקנה איז

ר' יצחק: איינער וואס דער טאטע איז נישט זוכע. אין רמב"ם שטייט נישט גארנישט. דער רמב"ם איז דא מעתיק א סלאגאן פון די גמרא, ס'קומט נישט אריין. לויט ווי דער רמב"ם פסק'נט אז ס'איז אינגאנצן דער טאטע, אז די אלע חששות זענען נישט נוגע, קומט נישט אריין די ליי.

ר' יואל אשר: און ער זאגט "אינה אסורה על הכהן", שטייט אז ס'איז נישט גארנישט געווען.

ר' יצחק: סאו די שטיקל בין היא ובין אביה יכולין לעכב, אלע פוסקים האבן נישט פארשטאנען וואס דער רמב"ם זאגט. יעדער איינער קומט אויס צו א תורה. סאו איך האב אן אלטע מנהג פון רש"י הקדוש, אז מ'ווייסט נישט עפעס, זאגט מען "איני יודע". ס'איז דא פון אויסקראצן. די היינטיגע מפרשים, אלע ארטסקראלס און מבוארים, האבן א מנהג אז אפילו ווען עפעס שטימט נישט, מ'קראצט עפעס אריין. זאגט מען, מ'פארשטייט נישט. ס'איז דא פארשידענע טעאריעס, ס'איז נישט קלאר וואס דער רמב"ם ווייל דא זאגן, און דער היילינגער רמב"ם האט שוין נישט פארשטאנען, ער האט געשריבן "וצריך עיון". אז אויב דער היילינגער רמב"ם האט נישט פארשטאנען,

ר' יואל אשר: דארף איך נישט פארשטיין.

הלכה ו: ספק בוגרת

ר' יואל אשר: אונז ווייסן אז אונז זענען נישט א חלק פון די תלמוד, סאו אונז מאכן נישט חסורי מחסרא והכי קתני. אונז זענען פשוט'ע למדנים און זאגן וואס ס'זעט אונז אויס. מ'קען נאך לייגן, ווען א ספר מאכט אן אייגענע חסורי מחסרא והכי קתני, איז פשט אז ער איז א קאנטיניועישאן פון די גמרא.

ווערט דאך געפרעגט. היתה הבת ספק בוגרת, וואס טוט זיך א ספק? ס'איז א ספק צי זי האט געהאט סימנים. בין שקידשה אביה שלא לדעתה,

ר' יצחק: בין שקידשה היא עצמה שלא לדעת אביה.

ר' יואל אשר: אויף ביידע וועגן איז דא א ספק, ווייל ס'איז ממש א ספק. אויב דער טאטע נעמט קידושין ווייל ער מיינט זי איז נאך א קטנה, אדער ווייל זי נעמט ווייל זי מיינט זי איז שוין א גדולה, איז א ספק.

ר' יצחק: ביידע זייטן איז א ספק.

ר' יואל אשר: וואס דארף מען?

ר' יצחק: לפיכך צריכה גט מספק. ער גייט שפעטער זאגן כללים, און ער גייט זאגן אז אלעמאל ווען ער זאגט ספק מיינט עס דאס.

ר' יואל אשר: זייער גוט.

הלכה ז: שליחות בקידושין

ר' יואל אשר: ביז יעצט האבן מיר אונז גערעדט די גראדע וועג ווען דער מאן געבט פאר די פרוי, אדער דער מאן געבט פאר די טאטע לכל הפחות. דא גייען מיר אונז לערנען וועגן שליחות. מ'קען אויך נעמען אן אנדערע מענטש און מאכן א שליח.

זאגט דער רמב"ם, יש לאיש, דער מאן האט די רעכט אדער די כח, ער קען מאכן א שליח לקדש לו אשה, מאכן א שליח וואס זאל מקדש זיין. דער שליח, ס'קען זיין אז ער קען... ער האט מחליט געווען, אדער ער טראכט פון א געוויסע פרוי, אשה פלונית, אדער קען ער איר אפילו זאגן, גיי זיין מקדש איינע פון די פרויען, עני.

ר' יצחק: דאס הייסט אז דער שליח האט א רעכט מחליט צו זיין,

ר' יואל אשר: און על דא זה האט ער מסכים געווען. יא. ס'איז זייער אנדערש צו צוויי מיני זאכן. ביי די צווייטע, ממש געבט ער אויף אזוי ווי זיין רשות אויף זיך. איך בין מסכים אויף וואס דו גייסט טון.

ר' יצחק: אז ביי יעדע קנין קענסטו אזוי מאכן.

ר' יואל אשר: גיי קויף מיר א שטיקל פלייש, איך קען ארויסקוקן. וכן האשה הגדולה...

ר' יצחק: הייסט די ערשטע רופט מען א שליח להולכה, רייט?

ר' יואל אשר: און דא רעדט מען די פרוי, די אשה המתקדשת, קען אויך מאכן א שליח לקבל קידושיה. בין מאיש פלוני, בין מאיש משאר האנשים.

ר' יצחק: די זעלבע זאך. ווייל אונז רופן דאס א שליח לקבלה, יא? יא.

ר' יואל אשר: וכן? וכן.

שליח לקבלה וכשרות שליחות בקידושין

שליח לקבלה — אשה וטאטע

ר' יואל אשר: וכן האשה הגדולה עושה שליח לקבל קידושיה, בין מאיש פלוני בין מאיש משאר האנשים.

ר' יצחק: די זעלבע זאך. אונז רופן דאס א שליח לקבלה, יא?

ר' יואל אשר: וכן האב עושה שליח לקבל קידושי בתו כשהיא ברשותו. און וויאזוי...

ר' יצחק: נאך א זאך,

ר' יואל אשר: אז דער טאטע וואס האט די רעכט איבער די טאכטער קען אויך מאכן די טאכטער זאל אליין זיין די שליח אדער אליין די מקבל, מקבל. ואומר האב לבתו הקטנה צאי וקבלי קידושיך. אין אזא פאל וועט די טאכטער זיין... וואס?

דיסקוסיע: ווי קען א קטנה זיין שליח?

ר' יצחק: וויאזוי קען זי זיין שליח?

ר' יואל אשר: האבן מיר נישט דא געלערנט אז ס'איז דא עני דין שליח, אז ס'דארף זיין א גדול א שליח?

ר' יצחק: אוודאי דארף עס זיין א גדול.

ר' יואל אשר: אבער האבן מיר דאס נאכנישט געזען.

ר' יצחק: אונז גייען זען די נעקסטע שטיקל. אבער דא איז דאס א חידוש, אז ס'הייסט ביי יד אביה, וויבאלד אז די קטנה איז רשות אביה, ס'איז כאילו ס'קומט אן גלייך צום טאטן. ס'איז נישט ממש די זעלבע דין פון שליחות. אזוי מוז זיין.

ר' יואל אשר: ס'איז אנדערש, יא.

ר' יצחק: מפרשים זענען אים מסביר.

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אין אזא פאל וועט דער טאטע זיין די מקנה, זי איז די קנין און די שליח.

הלכה ט"ו — עדים ביי מינוי שליח

ר' יואל אשר: אקעי. זאגט דער רמב"ם, **כל העושה שליח לקבל הקידושין**, שוין, דער וואס מאכט א שליח, **צריך לעשותו בפני שני עדים**. מ'דארף צוויי עדים אז ער האט געמאכט די שליחות.

ר' יצחק: לקבל, קבלה. סיי ווען די פרוי מאכט א שליח, סיי ווען דער טאטע מאכט א שליח, דארף דאס ווערן געמאכט בפני עדים. דאס איז דער רמב"ם'ס חידוש, דער רמב"ם'ס סברא, אז שליחות פון קבלה דארף האבן עדים.

ר' יואל אשר: ווייל שליחות פון קבלה איז זייער אנדערש ווי שליחות פון הולכה, ווייל שליחות פון קבלה איז שוין געטון געווארן די גאנצע קידושין

ר' יצחק: ווען ער באקומט עס. און שליח להולכה... מילא,

ר' יואל אשר: שליח להולכה... נאכאמאל. שליח להולכה, גייט דער שליח אנקומען און ער גייט געבן די קידושין פאר די פרוי. דעמאלטס דארף אויך אוודאי זיין עדים. ווען דער שליח געבט עס איבער פאר די פרוי? יא, אוודאי. ווייל דעמאלטס איז די מעשה קנין. די שליח קבלה איז א מעשה קנין, ווייל ווען דער שליח באקומט די קידושין, דעמאלטס געשעט די קנין. ווען זאגט מען למשל די ברכה? ווען ער געבט עס פאר די שליח קבלה.

ר' יצחק: יא, אוודאי. נישט ווען ער געבט עס פאר די שליח להולכה.

ר' יואל אשר: ממילא דארף מען האבן אן עדות. ס'שטימט זייער גוט פארוואס מ'דארף האבן אן עדות.

דיסקוסיע: ווען דארף מען די עדים?

ר' יצחק: "כל העושה שליח לקבל הקידושין" מיינט בשעת ער

ר' יואל אשר: איז ממנה דעם שליח.

ר' יצחק: אוודאי. ווען ער איז ממנה דעם שליח. דער רמב"ם האט אנגעהויבן...

ר' יואל אשר: ניין, אפשר מיינט דער רמב"ם "צריך לעשותו בפני שני עדים" איז ווען מ'טוט די קידושין, דארף מען האבן שני עדים, ווייל דעמאלטס איז געשען די מעשה קנין.

ר' יצחק: מ'קען נישט אריינלערנען אין

ר' יואל אשר: די טייטש פון די רמב"ם? ניין, ניין, ניין, מ'קען נישט, מ'קען נישט.

שליח להולכה דארף נישט עדים

ר' יצחק: **אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה,**

ר' יואל אשר: **אינו צריך לעשותו בעדים.**

ר' יצחק: ווען אן איש מאכט א שליח צו קידושין, דארף מען נישט מאכן עדים אז ער מאכט יענעם א שליח. זאגט דער רמב"ם, **שאין מקום לעדים**

בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר. ס'איז נישט דא קיין נושא פון עדים. ס'וואלט יא געקענט זיין אזא קעיס וואס ס'פעלט אויס עדים. למשל, אז דער מאן איז מכחיש, אז דער מאן זאגט, "איך האב קיינמאל נישט געשיקט", דעמאלטס וועט מען דארפן רופן עדים אין בית דין צו וויסן וואס איז געשען.

ר' יואל אשר: אבל לפיכך אם הודו השליח והמשלח,

ר' יצחק: אויב זיי זענען בײדע מודה אז

ר' יואל אשר: ס'איז טאקע געווען אז ער האט אים געשיקט און אז ער האט געטון די קידושין בשליחותו, **אינן צריכין עדים, כמו שליח הגט, וכמו שליח שהרשהו להפריש לו תרומה וכיוצא בהן.** ווי א שליח וואס מ'האט אים מרשה געווען, מ'האט אים געגעבן רשות אז ער זאל זיין דער וואס איז מפריש תרומה, איז געגוג אז די בײדע זענען מסכים.

ר' יצחק: בכל שלוחו של אדם כמותו.

ר' יואל אשר: ביי אלע הלכות איז די הלכה א שלוחו של אדם כמותו. איינמאל בײדע זענען מודה, איז שלוחו של אדם כמותו,

ר' יצחק: ואינו צריך עדים.

ר' יואל אשר: אבער מה שאין כן, ווען מ'מאכט א שליח לקבלה דארף מען יא. דער רמב"ם זאגט נישט פארוואס.

דיסקוסיע: פארוואס דער חילוק צווישן שליח לקבלה און שליח להולכה?

ר' יצחק: דער רמב"ם איז מער מסביר די צווייטע צד, אז צו מאכן א שליח דארף מען נישט געווענליך קיין עדים. ס'איז דא א ספעציעלע הלכה פון שליח לקבלה אז ס'דארף יא עדים. דער רמב"ם זאגט נישט פארוואס. דער רמב"ם'ס מנהג איז בכלל נישט אויסצוזאגן די טעמי המצוות, די טעמי ההלכות, סאו מ'מעג לערנען רמב"ם אן וויסן פארוואס. אבער אזוי זאגט דער הייליגער רמב"ם. דער רמב"ם זאגט אז שליח לקבלה דארף נישט קיין עדים. דארף יא עדים, סארי, שליח לקבלה דארף יא עדים, און שליח להולכה און עני אנדערע שליחות אין די תורה, באופן כללי שליחות, די מינוי השליח דארף נישט קיין עדים. אוודאי די קידושין אליינס, ווען מ'געבט עס פאר די שליח,

ר' יואל אשר: ווען דער שליח געבט עס, דאס איז נישט קיין ספק אז ס'דארף עדים. די חידוש איז אז ווען מ'מאכט א שליח, ווייל ווען די פרוי שיקט א שליח לקבלה איז עס נישט נאר לויט די אמיתת הדבר,

ר' יצחק: נאר ס'איז עפעס מער פון דעם,

ר' יואל אשר: ס'איז צו מקבל זיין די קידושין. מה שאין כן ווען דער שליח פון די מאן, יא, איז וואס? איז נאר צו טון א מעשה, איז נאר צו טון עפעס, נישט צו טון א קנין,

ר' יצחק: ווייל די קנין געשעט ווען ער גייט

ר' יואל אשר: געבן די קידושין פאר

ר' יצחק: די פרוי גייט ווערן א קנין.

דער ראב"ד'ס מחלוקת

ר' יצחק: דער ראב"ד איז מחולק דערויף, און דער ראב"ד האלט אז ביי בײדע דארף מען שליחות. דארף מען נישט עדים מיינסטו? דארף מען יא עדים. ביי בײדע דארף מען יא. דער ראב"ד זאגט, עדים, ער ברענגט א ראיה,

ר' יואל אשר: פארוואס איז עס נישט אזוי ווי אנדערע וואס איז געגוג די הודאה פון די שליח און די משלח?

ר' יצחק: זאגט דער הייליגער ראב"ד, ווען דו שיקסט א גט אדער דו שיקסט תרומה, ביי גט זאגט דער רמב"ם, "בפני נכתב ובפני נחתם", זעסטו דאך אז דער שליח שטייט מיט יענעמ'ס גט. אדער ביי תרומה זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: ס'איז נישט שייך קיין דין אין עדים בתרומה.

ר' יצחק: אבער קידושין, וואס מ'דארף עדים, ס'איז דאך דא א דין אז קידושין דארף זיין פאר עדים, טאמער אזוי דארף סיי שליח להולכה און סיי שליח לקבלה דארפן עדים.

ר' יואל אשר: סאו אויב דער ראב"ד גייט לשיטתו עד הסוף, וועט ער טאקע ביי עדים ביי קידושין על ידי שטר נישט דארפן?

ר' יצחק: ניין, ער זאגט נאר אז ס'איז נישט קיין ראיה, אבער איך ווייס נישט צו ער האלט אזוי למעשה, אז דאס איז די סברא. על כל פנים, דאס איז די הלכה פון די רמב"ם. ס'איז נישט אזוי קלאר פארוואס זאל זיין די חילוק. איך ווייס נישט אויב אפילו דער רמב"ם האט געוואוסט, ס'שטייט אין די משנה און אין די גמרא, האט דער רמב"ם פארשטאנען אז אזוי שטייט אין די גמרא, זאל מען דארפן אזוי טון. אקעי? איך ווייס נישט פארוואס. בסדר? איך ווייס נישט פארוואס. דאס הייסט, אין אנדערע ווערטער, איך וויל דא זאגן די כלל ההלכה. יעדער איינער איז מודה אז א שליח לקבלה דארף עדים. דער רמב"ם'ס חידוש איז אז א שליח להולכה דארף נישט, און ער האט א ראיה פון די ירושלמי מיט אזעלכע זאכן. אבער פארוואס זאל זיין טאקע די חילוק איז טאקע שווער. די סברא אז בײדע דארפן עדים מאכט סענס. די סברא אז נאר די הולכה דארף נישט עדים און די קבלה דארף יא, דער רמב"ם זאגט נישט קיין סברא.

וויטערע דיסקוסיע איבער דעם חילוק

ר' יואל אשר: לאמיר טראכטן אזוי, ווען ווען דער... ווען די פרוי שיקט א שליח, דער שליח טרעפט דעם מאן וואס וויל געבן די קידושין, דעמאלטס געשעט די קידושין. און ביי דעם קען מען שוין אויך נישט העלפן, למשל אז זי האט נאכדעם מיישב געווען אז זי וויל נישט. זי איז שוין געפארן אין גאנג. א מאן שיקט און ער זאגט, "טרעף א פרוי און

ר' יצחק: געב איר די רינגל." ווען דער שליח געבט פאר די פרוי די רינגל, ווערט זי מקודש. ס'איז נישט קיין שום חילוק.

ר' יואל אשר: ער געבט עס במקום דעם מאן, און דא באקומט זי עס במקום די פרוי. איך ווייס טאקע נישט וואו... עפעס איז דא עפעס א דרגא'דיגע חילוק וואס די רמב"ם האט געזאגט.

ר' יצחק: דו דמיונ'סט א גאנצע צייט, ס'איז דא א חילוק. איך ווייס נישט וועלכע חילוק ס'איז דא. זאלסט מיר מוחל זיין. אפשר האסטו עפעס איינער דא?

ר' יואל אשר: זאלסטו זאגן דעם רמב"ם ווייטער.

ר' יצחק: אפשר האסטו עפעס איינער דא?

ר' יואל אשר: דו האסט דאך געזאגט דו האסט געשטייט געזאגט. הלכה ט"ז. ניין, איך האב עס נאכנישט קלאר. איך קען עס נישט אנפינפוינטן. ווייטער.

דיגרעסיע: מכירת חמץ און שליחות

ר' יצחק: איך זאג, וועגן די סיבה וואס שליח שיש לו תרומה דארף נישט קיין שום דאס, איז פארוואס איך פיר מיך צו... איך האב א גרויסע מכירת חמץ קאמפיין אנליין, ווייל מענטשן זענען צוגעוואוינט צו עפעס א מעמד פון מקבל זיין קנין פאר די... דער רב איז א שליח. שליחות דארף נישט זיין קיין שום שליחות, דארף נישט זיין קיין שום פארמעל זאך. ס'איז גענוג אז בײדע זענען מודה.

ר' יואל אשר: ווי פשטות, יא.

ר' יצחק: אזוי ווי מ'זאל זאגן. זאגט דער רמב"ם ווייטער.

ר' יואל אשר: אזוי ווי דער רמב"ם, יעדער איינער איז מודה. ס'איז נישט קיין ספק אזא שליחות, באופן כללי, ס'דארף נישט קיין איידעם, נאר אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, להודיע אמיתת הדבר.

ר' יצחק: יעצט ווייסט נישט יעצט פון צווי מיני בריאה.

ר' יואל אשר: קידושין איז אנדערש, ווייל ס'איז דאך דא א דין אז קידושין דארף אן איידעם,

ר' יצחק: דאס איז דאך דא אין גיטין. אבער מה שאין כן מצוות אזוי ווי תרומה, ס'איז דאך נישט דא קיין דין אז ס'דארף זיין אן אידעם אדער עניטינג אז מ'האט מבער געווען די חמץ אדער סיי וואס. זאגט דער רמב"ם ווייטער. אונז ווייסן שוין פון צוויי מיני בריות יעצט, אונז ווייסן פון שליח און עד. קען דער זעלבער מענטש זיין ביידע? ער קען זיין אזא אנדרוגנעס, אזא צוויי דיפארציפן? יא, השליח נעשה עד. לפיכך אם עשה שנים שלוחיו לקדש לו אשה.

השליח נעשה עד

ר' יואל אשר: לפיכך אם עשה שנים שלוחיו לקדש לו אשה.

ר' יצחק: מאכט צוויי מענטשן שליחים. מ'זאגט נישט שליחות שלאגן כמותו אזוי ווייט. א מענטש אליינס קען דאך נישט זיין זיין אייגענע עד, אבער א שליח קען יא זיין.

ר' יואל אשר: כמותו מיינט ביי די קנין, נישט אז ער ווערט יעצט עד. **לפיכך אם עשה שנים שלוחיו לקדש לו אשה והלכו. הן הן שלוחיו והן עדי הקידושין, ואינן צריכין לקדשה לו בפני שנים אחרים.** זאגט דער רמב"ם ווייטער, יעצט גייט דער רמב"ם לערנען דינים פון שליחות,

ר' יצחק: ווער איז פסול פאר שליחות.

ווער איז כשר פאר שליחות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **הכל כשרין לשליחות**. הכל, דאס מיינט יעדער איינער. יעצט גייט ער למעשה זאגן רוב מענטשן נישט, נאר יודן, מענער, גדולים, יודישע מענער גדולים. אלע אנדערע אכט ביליאן מענטשן נישט.

ר' יצחק: ס'איז א לשון נאר אזוי, אלע מענטשן, אלע מענטשן זענען יודישע מענער גדולים,

ר' יואל אשר: ס'איז דא אפאר פאני מענטשן וואס זענען נישט. אמת, דער רמב"ם זאגט אזוי, יא, די גאנצע וועלט דארף בעיקר די חכמים. זאגט דער רמב"ם ווייטער, **חוץ מחרש שוטה וקטן**.

ר' יצחק: אקעי, ניין, דעמאלטס איז ער נישט קיין בן דעת. דאס איז א קלארע וועג פון זאגן די הלכה, יעדער חוץ פון די דריי,

ר' יואל אשר: דעטס אלל. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל חוץ פון די דריי, און די דריי האט יעדער איינער אן אנדערע סיבה. ס'איז נישט חס ושלום דא ראסיסטיש אז אן עבד איז אזוי ווי א חרש שוטה וקטן. ניין, ס'איז דא געוויסע מינים, דינים. חרש שוטה וקטן איז פשוט ווייל זיי זענען נישט קיין בני דעת. דער שליח דארף זיין א בר דעת,

ר' יצחק: ער דארף וויסן וואס ער טוט. ער דארף וויסן ער טוט די חלות קידושין. א חלות קידושין קען נישט מאכן קיין שוטה אדער א ביימל אדער א ראבאט.

פסול פון גוי

ר' יואל אשר: און דער גוי, **לפי שאינו בן ברית**, ער איז נישט א בן ברית. לאמיר קודם זאגן וואס דער רמב"ם זאגט. דער רמב"ם זאגט ווייל אזוי שטייט, דער רמב"ם זאגט נישט די טעם, ער זאגט **ונאמר**, שטייט אין פסוק **כן תרימו גם אתם**, און פון דעם פסוק לערנט מען ארויס אז א שליח קען זיין דער וואס געבט די תרומה,

ר' יצחק: לרבות את השליח.

ר' יואל אשר: און אז ס'שטייט **ומה אתם**, איז פשט אז דער שליח דארף זיין עפעס ענליך צו דיר, ער דארף זיין אזוי ווי אתם. **ומה אתם בני ברית, אף שלוחכם בן ברית, להוציא את הגוי.** איך מיין, אויב מ'וויל יא זאגן א סברא, ליגט עס אין די ווארט אליין. ער איז נישט קיין... ס'הייסט די קידושין איז בתוך די ברית. די קידושין איז אן אינסייד זאך.

שליחות בקידושין — דיני שליח, נוסח אמירה, ומצוה בו יותר מבשלוחו

פסול גוי ועבד לשליחות קידושין — דרשת "כן תרימו גם אתם"

ר' יואל אשר: לאמיר קודם זאגן וואס דער רמב"ם זאגט. דער רמב"ם זאגט נישט די טעם, ער זאגט בנאמנות. ס'שטייט אין פסוק "כן תרימו גם אתם", און פון דעם פסוק לערנט מען ארויס אז א שליח קען זיין דער וואס געבט די תרומה.

ר' יצחק: "לרבות את השליח".

ר' יואל אשר: און אז ס'שטייט "מה אתם", איז פשט אז דער שליח דארף זיין עפעס ענליך צו דיר, ער דארף זיין אזוי ווי "אתם". "מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בן ברית, להוציא את הגוי".

איך מיין, אויב מ'וויל יא זאגן א סברא, ליגט עס אין די ווארט אליין. ס'טייטש, די קידושין איז בתוך די ברית. די קידושין איז אן "אינסייד" זאך, ס'איז עפעס א זאך וואס געשעט אין אונזער "פעמילי". און אז דו ביסט נישט אין די ברית, איז נישט קיין קידושין. ס'איז נישט קיין קנין וואס איז אן "אינטערנעשאנעל", "יוניווערסעל" קנין, אזוויו איינער צאלט פאר א קו. ס'איז מער "וויט-אין" די ברית ווי דעם.

ר' יצחק: באלד וועט מען זען צו פאר א גוי העלפט. יא, ס'איז א שליח.

ר' יואל אשר: אבל העבד...

ר' יצחק: ער זאגט אז בן ברית מיינט ער האט נישט געהאט קיין ברית מילה, ווי איך האב שפעטער געזאגט.

ר' יואל אשר: ניין, נישט ברית מילה. ברית הר סיני, ברית פון אידן. רייט.

ר' יצחק: ער איז נישט קיין איד.

ר' יואל אשר: ס'שטייט נישט ערלים, ס'שטייט גוים.

ר' יצחק: רייט.

דיון: חילוק צווישן גוי און עבד לענין שליחות

ר' יואל אשר: אבער אן עבד איז א סיפור ביי זיך. אן עבד איז דאך אריין אין די ברית.

ר' יצחק: א גוי קען נישט זיין קיין שליח פאר דבר שבממון אויכעט נישט, אזוי איז משמע. א גוי קען נישט זיין קיין שליח פאר קיין שום זאך. שליחות ארבעט נישט אויף גוים, ס'ארבעט נאר אויף אידן. אבער נישט ווען קידושין איז ספעציעל. די נעקסטע לעוועל איז די ספעציעלע זאך פון קידושין. יא.

ר' יואל אשר: מפורש'ע רמב"ם. יא, אבער ווען ס'דארף זיין א געוויסע דין, ער קען בויען פאר דיר די סוכה.

ר' יצחק: ניין, ניין.

ר' יואל אשר: ער קען. יא, וואלט נישט געווען מיין שמועס. ער קען שלעפן פאר דיר פעקלעך. ער קען זיין א שליח, טעכניש. אבער ווען מ'דארף האבן א חלות, א קנין וועט ער אויך טאקע נישט קענען מאכן.

ר' יצחק: אהא. ער קען נישט מאכן קיין קנין. ער זאגט א גוי, ער איז נישט קאנעקטעד אין שייכות צו די ברית.

ר' יואל אשר: ער איז נישט קיין אונזערער.

ר' יצחק: אבל העבד.

ר' יואל אשר: דער עבד איז דאך אריינגעקומען אין די ברית. אן עבד דארף דאך דורכגיין מילה. און והראיה, ער קען אפילו זיין א שליח לדבר שבממון, און ס'איז נישטא די פראבלעם אז ער איז... "כן תרימו גם אתם" עקסקלודירט אים נישט.

אבל הרי הוא פסול לשליחות הקידושין והגיטין פאר אן אנדערע סיבה, לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין. היות אז אויף אים איז נישטא די דיני גיטין וקידושין, ער איז נישט די רעגולערע, א שפחה למשל איז נישט קיין רעגולערע אשת איש, און אן עבד האט נישט די רעכט צו אליין מקדש זיין א פרוי, ער האט נישט א חלק בתורת גיטין וקידושין, ממילא קען ער נישט זיין א...

ס'איז אינטערעסאנט, דא דארף מען נישט א פסוק צו וואס. און דערפאר טראכט איך יא, די זאך איז, אזוי ווי א שליח דארף זיין באלאנגן צו די זאך.

ר' יצחק: ער באלאנגט, אבער ס'האט נישט מיט די זאך. דאס זאג איך דיר.

ר' יואל אשר: פריער איז די זאך געווען אידן, אז דו האסט נישט עפעס מיט אידן. און דא איז די זאך אז דו האסט גארנישט מיט קידושין, דו האסט גארנישט מיט די... ס'איז אן אינסיידער אויף אן אינסיידער. ס'איז א...

ר' יצחק: איך וויל נישט וואס איז אינסיידער. בקיצור, ווייטער.

הלכה ב — נוסח אמירה ביי שליח האיש

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען וויאזוי ס'ארבעט פראקטיש טעכניש, וויאזוי מאכט מען א קידושין מיט א שליח.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, **"שליח האיש שקידש"** – אויב דער מאן שיקט א שליח, **"אומר לה"** – זאגט דער שליח, **"הרי את מקודשת לפלוני בכסף זה"** – מיט די געלט זאלסטו זיין מקודש צו דעם פלוני, דער משלח.

ר' יצחק: **"או בשטר זה"**.

דיון: חילוק צווישן כסף און שטר ביי שליחות

ר' יואל אשר: שטייט דא, ביי שטר פריער איז נישט געשטאנען אז מ'דארף זאגן.

ר' יצחק: און דא שטייט יא אז מ'דארף זאגן.

ר' יואל אשר: ווייל דא פעלט אויס עס צו זאגן, ווייל ער געבט דיר עס נישט. ווען ער שרייבט עס לשם האשה און על דעתה, און ער געבט עס איר, איז אלעס גוט. אבער דא געבט ער דיר עס נישט.

ר' יצחק: סאו אויב א שליח פון א שטר...

ר' יואל אשר: ווען מ'שרייבט עס דארף טאקע זיין על דעתה, דאס איז אויך אינטערעסאנט, אויך ווען מ'שיקט דורך א שליח דארף זיין על דעתה.

ר' יצחק: מ'האט געשריבן די שטר על דעתה, די שליחות דארף נישט זיין על דעתה. די שטר דארף מען שרייבן...

ר' יואל אשר: זי דארף וויסן בשעת ווען מ'שרייבט די שטר.

ר' יצחק: ס'טייטש די שליחות דארף זי מסכים זיין. ער קאלט איר אן אין...

ר' יואל אשר: פאון און פרעגט איר, דארף איר שיקן א טעלעגראם, יא? נישט קיין חילוק. ניין, אז ווען ס'שטייט "זאל זיין מקודש עני פרוי אויף די וועלט", ביי כסף קען ער גיין אויף טיר צו טיר דורכגיין און נעמען א פרוי. ביי שטר קען ער דאס נישט טון.

ר' יצחק: אמת. די חידוש דא, דער רמב"ם פארענטפערט נאר די קשיא, אבער ער זאגט אז קידושין זאגט מקודשת לי.

ר' יואל אשר: מ'קען דאך נישט זאגן לפלוני.

ר' יצחק: א שליח איז נישט אזוי שליח ווייטער, ער איז נישט אזוי קיין מוסר צו זאגן מקודשת לי. ער זאגט מקודשת לפלוני.

ר' יואל אשר: ניין, וואס איך מיין צו זאגן איז, למשל, אויב אויף די שטר שטייט יא די נעמען, פריער האט עס געשטאנען אז ס'דארף נישט. אויב ס'שטייט למשל אויף די שטר, די פרוי איז מקודש צו דעם מאן, אפשר דער שליח נישט דארף מען זאגן, ווייל ס'שטייט שוין אין די שטר אז ס'איז לפלוני. אויב איז נאר דא א פראקטישע פראבלעם וועגן לפלוני...

ר' יצחק: ס'מיינט נישט אז ער דארף זאגן, ער דארף שרייבן די שטר. דער שליח קען שרייבן די שטר אויכעט. דו האסט פארגעסט פון די גאנצע זאך. ער איז א שליח, ער קען שרייבן אליינס די שטר. ער דארף נישט דער מאן זאל שרייבן די שטר, ער דארף נישט שלעפן א שטר פון יענעם. ער קען אליינס שרייבן די שטר, איבער... אויב ער מאכט א שטר על דעתיה.

ר' יואל אשר: איך הער.

ר' יצחק: ער קען אפילו דעסיידן אליין פון וועם צו מאכן א שטר, דעמאלטס וועט ער שרייבן די שטר לשם אותה האשה.

ר' יואל אשר: איך הער.

הלכה ג — נוסח אמירה ביי שליח האשה

ר' יואל אשר: **"ואם שליח האשה"**, דאס איז ווען דער שליח האשה מקדש. וואס טוט זיך ווען דער שליח האשה קומט מקבל זיין קידושין? דארף דער מאן אדער דער טאטע זאגן פאר די שליח, **"הרי פלונית ששלחה אותך מקודשת לי"**, די פרוי וואס האט דיר משלח געווען, די פרוי וואס האט דיר געשיקט, **"והוא אומר לו קידשתיה לך"**. אוי, ער דארף זאגן אזוי ווי זאגן א רעסיט. ער דארף זאגן, יא, איך האב עס מקבל געווען פאר דיר.

דיון: דין אמירה פון דעם מקבל

ר' יצחק: הגם אז ס'איז נישטא אזא אמירה פון די מקבל געוועינליך.

ר' יואל אשר: אבער דא איז עס אלס שליח. ער דארף עס, כולי, מ'דארף וויסן אז ער איז אוועיר אז ער טוט עס פאר איר.

ר' יצחק: איך ווייס נישט וואס דאס מיינט, יא. ס'איז א נייע דין אמירה?

ר' יואל אשר: אה, ער גייט זאגן אז עוסקים בענין העלפט אויך.

ר' יצחק: יא, זעסט? אקעי.

ר' יואל אשר: ס'דארף זיין קלאר. ס'דארף זיין קלאר. אויב ס'איז קלאר אויף אנדערע וועגן, אפשר העלפט עס אויך. אבער די פוינט איז די פלוני, און נישט אז די שליח זאל מיינען אז ער האט באקומען. ער קען נישט זאגן, "אה, יא, שכוח, איך האב עס באקומען." ער קען עס זאגן פאר יענעם.

ר' יצחק: דאס איז וואס ער זאגט, ער קען זאגן, אויב ער זאגט "לי".

ר' יואל אשר: וועט עס ווערן אים, אויב זי איז מסכים, יא.

הלכה ד — קידושין על ידי האב

ר' יואל אשר: **"וכן המקדש על ידי האב"**, ער איז נאר א מסיג גבול, וויאזוי הייסט עס? "המקדש על ידי האב", ער שיקט סתם א מענטש.

ר' יצחק: עני קידושין על ידי האב.

ר' יואל אשר: **"אומר לו הרי בתך פלונית מקודשת לי, והוא אומר לו קידשתיה לך"**.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם, וועגן דעם איז דער אב מקדש את בתו. דו האסט מיך געפרעגט פארוואס ער זאגט "האב מקדש את בתו", ס'איז דאך דער אב מקבל קידושי בתו.

ר' יואל אשר: דער תירוץ איז ווייל ער זאגט "קידשתיה לך". אקעי, בעצם יעדער שליח זאגט עס. אמת.

ר' יצחק: ביי יעדן שליח, א שליח איז מקדש. קענסטו זאגן אז א שליח מקדש את האשה.

דין שתיקה כהודאה ביי קידושין

ר' יואל אשר: **"ואם אמר האב או השליח"**, ער האט נישט געזאגט "קידשתיה" נאר ער האט געזאגט **"הין"**, **"דיו"**. און יעצט זאגט דער רמב"ם נאך א גרעסערע חידוש, אפילו ער האט עס אויסגעדריקט בשתיקה. ס'איז דא א וועג פון זאגן "הן" דורך זאגן, און ס'איז דא אויך שתיקה כהודאה, איך ווייס. ער זאגט נישט שאקלען מיט די קאפ אדער עפעס.

ר' יצחק: אבער א מין שתיקה וואס איז כהודאה.

ר' יואל אשר: **"ואם היו עסוקין בענין"** אויב מ'רעדט וועגן דעם, אז יעדער איינער ווייסט אז "לסיבה זו התכנסנו", און מ'איז עוסק אין דעם, **"ונתן לאב או לשליח ולא פירש ולא אמר דבר"**, איז אויך דיו, אזוי ווי מיר האבן געלערנט ביי געוועינליכע קידושין.

"ואם קידש בשטר", זאגט דער רמב"ם, **"אינו כותבו אלא מדעת האב או מדעת השליח"**.

ר' יצחק: דאס רעדט ער פון דעת השליח לקבלה.

ר' יואל אשר: די זעלבע זאך. אזוי ווי די פרוי, אזוי ווי דער שטר דארף זיין על דעת האשה, דאס איז ווען זי איז א גדולה, ווען זי איז א קטנה איז דעת האב, און ווען ס'איז דא דורך א שליח איז דעת השליח.

"וכן בכל הדברים כולן של קידושין".

ר' יצחק: אלע אנדערע תנאים וואס...

ר' יואל אשר: מיר האבן פריער געלערנט, **"דין האיש עם האשה כדין שליח עם שליח או עם האב".**

הלכה ה — מצוה בו יותר מבשלוחו

ר' יואל אשר: ביז יעצט האבן מיר אונז געלערנט היכי תמצא, וואס מאכט זיך ביי אלע מיני קאמפליקעישאנס פון אלע מיני מענטשן. יעצט גייט דער רמב"ם זאגן, אן ערליכער איד וואס וויל טון אלעס וואס ס'שטייט, דער רמב"ם זאל עס טון אזוי: **"מצוה שיקדש אדם אשתו בעצמו יתר מעל ידי שלוחו"**. ס'איז א גרעסערע מצוה אז ער זאל עס טון אליין ווי דורך א שליח.

און ער ברענגט א לשון, דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט דער רמב"ם, ווען א מענטש איז זיך אליין מתעסק במצוות האט עס א מער שלימות ווי ווען ער געבט עס פאר א צווייטן מענטש צו טון. ס'איז עפעס א שלימות פון טון די מצוה.

ר' יצחק: דאס האט מער שייכות מיט די מצוה שבקידושין. ס'איז זייער אינטערעסאנט.

ר' יואל אשר: אזוי ווי מ'גייט שפעטער זען, ס'איז דא א מצוה, ס'איז דא א ברכת המצוה וואס מ'וועט שוין זען. ס'איז א מצוה. דאס הייסט, ביז יעצט האבן מיר גערעדט וועגן די חלק הקנין שבקידושין.

ר' יצחק: די טעכנישע.

ר' יואל אשר: אבער ס'איז דאך אויך דא א מצוה, ס'איז דאך אויך דא א מצוה אזויווי שאקלען לולב. ס'איז זייער אנדערש. אין לולב דארף מען גיין זוכן א לולב. דא איז א מצוה אז ווען מ'וויל טרעפן א ווייב זאל מען עס טון באופן קידושין. אבער ס'איז דאך אלץ א מצוה, למעשה ווען מ'טוט עס איז עס א מצוה.

ר' יצחק: רייט, אבער ס'איז דא דא נאך א ריזען, אזוויי מיר גייען זען. קודם כל איז דא דער ענין פון מצוה, און נאכדעם איז דא דער צווייטער ריזען, וואס דער רמב"ם גייט עס מסביר זיין בעיסיקלי אין די ענדע פון די הלכה.

ר' יואל אשר: **"וכן מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה יתר מעל ידי שליח"**, אז זי זאל זיין דער וואס באקומט די קידושין. דו זעעסט אז זי האט אויך די מצוה, רייט? זאגט דער רמב"ם.

ר' יצחק: **"ואף על פי שיש רשות לאב לקדש..."**

הלכה ו — אין ראוי לקדש בתו כשהיא קטנה

ר' יואל אשר: **"בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי שירצה"** — איך האב דיר פריער געזאגט אז דער טאטע האט רשות צו מקדש זיין זיין טאכטער כשהיא נערה לכל מי שירצה — מיינט אז ער האט רשות מדין קנינים, מדין בעלות, מיינט נישט אז ס'איז א זאך, ווען מ'רעדט וויאזוי א איד זאל זיך אויפפירן.

ר' יצחק: איז נישט קיין גוטע זאך.

ר' יואל אשר: **"אין ראוי לעשות כן, אלא מצות חכמים שלא יקדש אדם את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה"**. א מענטש זאל נישט מקדש זיין זיין טאכטער כשהיא קטנה, ער זאל צו ווארטן ביז זי ווערט גרויס, און זי זאל זאגן "בפלוני אני רוצה".

דיון: חילוק צווישן מצוה דאורייתא און מצות חכמים

ר' יצחק: פארוואס איז דא א חילוק? פריער איז דא א מצוה, דאס הייסט מדין מדאורייתא איז דא א מצוה ווייל מצוה בו יותר מבשלוחו. אויף דעם איז דא די חכמים האבן געזאגט. איך מיין אז ס'קען זיין די סוד איז אז דאס האט זיך געוויס געטוישט. אמאל איז געווען דער מנהג מער אז אלע טאטעס פלעגן מקדש זיין זייערע טעכטער, אזוויי ס'שטייט "את בתי נתתי לאיש הזה", ס'איז געווען נארמאל. שפעטער איז געווארן אנדערש דער מנהג, האבן די חכמים געמאכט א תקנה, אזוויי געזאגט, א מצוה אז מ'זאל עס נישט טון, פארשטייסט?

ר' יואל אשר: אבער בעצם איז דא, ווייל די זעלבע סיבה וואס שטייט מצוה על האשה שתתקדש, אויף די חלק דארף זי... ניין, ס'איז נישט די זעלבע חלק. ניין, מ'קען זאגן אזוי, ווי לאנג זי איז א קטנה האט זי נאכנישט די מצוה. ממילא, ווייל ס'איז נאכנישט דא די חיוב, איז אויך נישט דא די מצוה פון עס טון אליין. אבער מ'קען אפשר זאגן, שטופ עס אפ ביז איך וועל האבן די מצוה אליין. אבער דאס איז אן אנדערע זאך. דאס איז אן ענין אז "עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה". א פראקטישע זאך, ווי די חכמים האבן געזאגט אז ס'גייט ברענגען דיזעסטערס בעיסיקלי.

ר' יצחק: ס'איז נישט אן ענין פון... אלע חסידישע טאטעס היינט פירן זיך אלץ, זיי פרעגן נישט די טאכטער צו זי איז רוצה.

ר' יואל אשר: זיי פרעגן מיר נישט גענוג. ניין.

ר' יצחק: איך זאג דאס נאר ארויסצוברענגען, אז די תקנת החכמים נישט צו מקדש זיין קטנות, דאס איז נישט אזא שטארקע זאך ווי מצוה בו יותר מבשלוחו. פארוואס נישט? ווייל געווענליך א טאטע פארשטייט דאך יא וועמען איז גוט פאר זיין טאכטער. מ'רעדט דאך אפשר א חיה רעה א טאטע וואס ער מאכט א שידוך סתם פאר מער געלט. דאס וואס שטייט דא "עד שתגדיל", דאס איז א געוויסע הידור. ס'איז נישט אזוי פריער מצוה אפשר. מיט דאורייתא איז אפילו בעסער.

ר' יואל אשר: פארשטייסט? אבער איך זאג, דאס איז אבער אויך... ס'קען זיין אבער אויך נוגע, ס'טייטש, קענסטו נאך אלץ זאגן אז א הידור מצוה איז נאך אלץ דא, ווייל למעשה ווען זי...

ר' יצחק: גייט זיין גרויס גייט זי טון די מצוה בו. די טאטע האט די מצוה בו.

ר' יואל אשר: זי קען פאדערן, "טאטי, איך וויל האבן די מצוה. איך האב א רשות". אויב א קינד זאגט פאר די טאטע, לאמיר זאגן ס'איז נישט דא די תקנות חכמים "עד שתגדיל", קען די טאכטער זאגן, "טאטי, איך האב די מצוה. ווארט צו ביז איך באקום די מצוה." "מצוה בו יותר מבשלוחו".

ר' יצחק: די טאטע האט די מצוה בו יותר מבשלוחו. אה.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין.

קידושין: איסור מקדש זיין א קטנה, עד שיראנה, די דריי אופנים פון קידושין, און מקדש בלא שידוך

הלכה: "וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה"

ר' יואל אשר: ס'קען זיין אבער אויך נוגע, דאס הייסט, דו קענסט נאך אלץ זאגן אז א הידור מצוה איז נאך אלץ דא, ווייל למעשה ווען זי גייט זיין

ר' יצחק: גרויס גייט זי טון די מצוה בו. די טאטע האט די מצוה בו.

ר' יואל אשר: זי קען פאדערן, "טאטי, איך וויל האבן די מצוה. איך האב א רשות." אויב א קינד זאגט פאר די טאטע, לאמיר זאגן ס'איז נישט דא די תקנת חכמים עד שתגדיל, קען די טאכטער זאגן, "טאטי, איך האב די מצוה. ווארט צו ביז איך באקום די מצוה." אפשר האב איך מצוה בו יותר מבשלוחו.

ר' יצחק: דער טאטע האט די מצוה בו יותר מבשלוחו. ס'איז זיינס.

ר' יואל אשר: האט ער די מצוה.

ר' יצחק: וואספארא מצוה איז? די מצוה איז קידושין.

ר' יואל אשר: דער טאטע איז מקדש די מצוה.

ר' יצחק: ער מאכט אויך די זעלבע ברכה.

ר' יואל אשר: **"וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה."**

ר' יצחק: דאס הייסט, דאס איז נישט נאר א הלכה אויף די טאטע, נאר סתם אזוי.

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין וועג. ס'איז אן איסור אויף א מענטש, כאילו...

ר' יצחק: נאכאמאל, מקדש זיין א קטנה קען מען נאר מיט די טאטע.

ר' יואל אשר: זיי האבן געווארנט די טאטעס, און זיי ווארענען אויך די מענטשן. מענטשן, בחורים וואס גייען ארויס זוכן א מיידל, אפילו אויב דו טרעפסט עפעס א מאן וואס איז נישט מקפיד אויף די תקנת חכמים, ביסטו אויך מחויב מיט די תקנת חכמים עד שתגדיל ותאמר.

הלכה: "ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו"

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו."** וואס זעט אויס צו זיין, אין די גמרא זאגט מען, נו, עד שיראנה, יא, ער זאל נושא חן זיין ביי אים. פארוואס?

ר' יצחק: סאו, אין אנדערע ווערטער, די חסידים וואס זאגן אז יראנה מיינט מ'זאל געבן א קוק, ס'איז נישט אמת. יראנה מיינט צו זאגן, אויסשעקן. דער רמב"ם איז מסביר.

ר' יואל אשר: **"עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו."** די חסידים וועלן אויך זאגן כשרה מיינט אז זי איז אן ערליכע, כשרה. נישט כשרה בעיניו. פארדעם האט דער רמב"ם געשריבן "בעיניו", נישט כשרה אז זי איז כשרה, זי האט א הכשר פון די עדה החרדית. איר קענט דאך נישט וויסן אויב יענער איז פרום, אבער זי זעט אויס כשרה. אקעי. כשרה מיינט נישט כשר, סתם כשר הדבר לפני המלך. יא, ס'מיינט מסכים, יא, א נושא חן. **"שמא לא תמצא חן בעיניו."** פארוואס? אונז האבן מורא אזוי, שמא לא תמצא חן בעיניו.

ר' יצחק: און דעמאלטס קען זיין צוויי סורות.

ר' יואל אשר: אדער עס קען ארויסקומען צוויי ווארסט קעיס סענעריאוס. **"מגרשה"** - ער וועט איר גט'ן, ווייל די נישט מוצא חן זיין וועט פירן צו א גט, אדער אפשר גייט דא מיט די שיטה, אזוויו מ'פסק'נט אין די הלכה אז מ'קען גט'ן פאר נישט נושא חן זיין. **"או שוכב עמה והוא שונאה"** - טויג ווייטער נישט. ס'איז פון די בני תשע מדות, דער רמב"ם רעכנט אויס בני תשע מדות. איך מיין, ער זאגט דאך על

ר' יצחק: כל פנים אז מ'טאר נישט מבולבל זיין מתוך שנאה. דאס איז שוין ווייטער אן ענין פון מדרבנן, לאו, ס'איז נישט קיין איסור תורה.

הלכה: די דריי אופנים פון קידושין - כסף, שטר, ביאה

ר' יואל אשר: יעצט גייט דער רמב"ם זאגן נאך א זאך, נאך א זאך וואס מ'טוט נישט.

ר' יואל אשר: יא, זאגט דער רמב"ם, המקדש בביאה, ער האט פריער געזאגט אז איינע פון די דריי וועגן איז מקדש זיין בביאה. ס'איז טאקע אזוי אז ס'איז קידושי תורה. וכן בשטר מתקדשת בו מן התורה. איך האלט נאך פאר דעם, יא. דער רמב"ם זאגט, די דריי וועגן וואס מיר האבן פריער געזאגט איז מן התורה.

ר' יצחק: כשם שגומר ומגרש. פאר ווייטער.

ר' יואל אשר: וכן בשטר מתקדשת בו מן התורה, כשם שגומר ומגרש, שנאמר "וכתב לה ספר", איז דא אויף דעם, אין די גמרא ווערט עס גערופן מקיש הויה ליציאה, אז די פסוק דארטן גייט אויף גירשין, אבער אויך באופן רמז גייט עס אויך אויף קידושין, אז ס'קען אויך זיין גומר ומכניס. אויב א שטר איז גענוג גוט פאר'ן מוציא זיין,

ר' יצחק: קען עס אויך מקיש הויה זיין.

דיסקוסיע: די גירסא וועגן כסף - מן התורה אדער מדברי סופרים?

ר' יואל אשר: וכן הכסף, דא איז דא די צוויי גרסאות, אזוי ווי מיר האבן געלערנט פרק א', אבער די גרסא דא איז אז כסף איז אויך דין תורה, ופירושו מדברי סופרים, אנדערש ווי די אנדערע צוויי וואס אויך די פירוש איז קלאר אין די תורה. דא איז דא נאך צוגעלייגט א פירוש מדברי סופרים, שנאמר "כי יקח איש אשה", און די חכמים האבן געזאגט אז "כי יקח" קען מען אויך טייטשן כסף, ואמרו חכמים ליקוחין יהיו בכסף. דאס וואס "כי יקח איש אשה" מיינט, קיחה קען מיינען ביאה איז פשוט, יא? ניין,

ר' יצחק: ניין, דאס שטייט נישט. וואו דען שטייט ביאה? דאס שטייט "ובעלה" אין די נעקסטע פסוק.

ר' יואל אשר: אבער מיר ווייסן, "כי יקח" מיינט אז די קיחה איז א מצוה.

ר' יצחק: די גמרא האט אזוי, דער רמב"ם האט געלערנט פון די גמרא. אקעי.

ר' יואל אשר: "כי יקח איש אשה". ואמרו חכמים, ליקוחין יהיו בכסף, שנאמר "נתתי כסף השדה קח ממני". חכמים דרש'ענען אז די ווארט לקיחה מיינט כסף, איז כסף אויכעט א דין תורה. אין די אנדערע גרסה איז געשטאנען "והכסף מדברי סופרים", אבער דער רמב"ם האט עס מן הסתם צוריקגעטוישט. פריער, אויך דא האט ער

ר' יצחק: נאכאמאל קלאר געמאכט די פירושים. צו ס'מיינט א חילוק, ווייל דער רמב"ם מיינט דא ארויסצוברענגען פארקערט אז ס'ארבעט יא בכל הדעות. נאר וואס דער רמב"ם איז מפרש דא איז אז ס'ארבעט מן התורה, אבער די חכמים האבן עס אויסגעטראפן דעם פירוש. דאס איז דער טייטש.

ר' יואל אשר: ניין, אבער קוק אויך, למעשה דער עיקר קידושין איז בכסף.

ר' יצחק: רייט, רייט, דאס זאג איך, "פירושו מדברי סופרים" מיינט נישט צו זאגן אז ס'איז... וואס טייטש "פירושו מדברי סופרים"? ס'מיינט אז די סופרים האבן עס מחדש געווען. משה רבינו האט נישט געוואוסט פון קידושי כסף.

ר' יואל אשר: איך זאג אז כסף דין תורה.

ר' יצחק: דער רמב"ם מיינט אז ס'ארבעט מן התורה. ס'איז א תורה'דיגע הלכה, ס'ארבעט, אבער די חכמים האבן עס מפרש געווען, זיי האבן עס ארויסגענומען פון די תורה. דער רמב"ם האט דאך א כלל אז אפילו ווען די חכמים לערנען עפעס אויס פון די תורה וואס איז א דאורייתא, איז עס מדברי סופרים.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, אפילו...

ר' יצחק: דברי סופרים קענען אפן ברירה זיין דאורייתא. דאס מיינט אז דו קענסט זיך דינגען אויף דעם. דו דארפסט עס נישט... משה רבינו האט נישט געוואוסט דערפון. פאר די חכמים האבן מפרש געווען אזוי,

ר' יואל אשר: איז נישט געווען אזוי. אפשר איז געווען די הלכה, מ'האט נישט געוואוסט. נאר וואס דען?

ר' יצחק: ס'איז אונז מחייב מיט דין ווייל ס'איז אונז מחייב מיט דין פירוש התורה.

ר' יואל אשר: פירוש התורה דארף מען פאלגן.

ר' יצחק: אבער די חכמים האבן עס געגעבן א תוקף פון דין תורה. ניין, זיי האבן עס נישט געגעבן קיין תוקף, ס'איז לכתחילה אזוי. זיי טענה'ן אז ס'שטייט עפעס אין די תורה. ווען די חכמים טענה'ן אז ס'שטייט עפעס אין די תורה, איז עס וואס, מדאורייתא אדער מדרבנן? ס'איז מדאורייתא.

ר' יואל אשר: מדאורייתא על פי חכמים, אונז גלייבן די חכמים.

ר' יצחק: דו קענסט זיך דינגען אויף זיי, דו קענסט מאכן א נייע בית דין. דער רמב"ם זאגט, א בית דין קען חולק זיין על בית דין חבירו, נאר אויף תקנות קען מען נישט חולק זיין. דו קענסט מאכן א נייע בית דין און פסק'ענען אז דו פסק'נסט נישט אזוי.

ר' יואל אשר: ס'ארבעט נישט.

ר' יצחק: נאר פאר תקנות דארף עס זיין. דאורייתא דארף עס נישט זיין. אזוי זאגט דער רמב"ם אין ליסט.

הלכה: מנהג ישראל - כסף/שוה כסף, שטר יא, ביאה ניין

ר' יואל אשר: אקעי, זאגט דער רמב"ם אזוי, **"אף על פי שעיקר הדברים כן הוא"**. על כל פנים,

ר' יצחק: דאס איז אלעס א הקדמה צו דעם. די אלע זאכן זענען מדאורייתא פונקט אזוי גוט, ס'איז נישט דא קיין שום חילוק. דא האלט מען דאך נישט ביי די עיקר הדין, דא האלט מען שוין ביי די צורת המצוה וויאזוי מ'זאל עס טון.

ר' יואל אשר: דאס איז ווי דער רמב"ם וויל צוריקקומען. ער זאגט, הגם ס'איז מדאורייתא, אבער למעשה **"נהגו כל ישראל"** צו טון וואס? **"בכסף או בשוה כסף". "וכן אם רצה לקדש בשטר"**, אויך מעג מען. דאס הייסט, די מנהג ישראל איז כסף אדער שוה כסף. שטר ארבעט אויך, ווייל ס'איז אויך א מצוה, און מ'האט עס קיינמאל נישט גע'אסר'ט אויף שוה כסף.

ר' יצחק: די מנהג איז אדער געלט אדער שוה כסף.

ר' יואל אשר: אזוי איז א מנהג. דאס הייסט שוה כסף. און מ'קען אויך מיט די שטר. אבער די ערשטע זאך וואס ער האט

ר' יצחק: אויסגערעכנט אין קידושי תורה, **"אבל אין מקדשין בביאה לכתחילה"**. און נישט נאר דאס,

ר' יואל אשר: נאר די חכמים האבן עס גע'אסר'ט. די חכמים האבן געמאכט אויף דעם א שטראף. וואס הייסט מכות מרדות? **"והמקדש בביאה מכין אותו מכת מרדות". "כדי"**. ס'איז נישט שיין, ער גיבט א מכת מרדות. "כדי". ס'איז נישט שיין, ער ברענגט פאר א רגע נאר. אקעי, לאמיר ענדיגן. פארוואס? **כדי שלא יהיו ישראל פרוצין בדבר זה**, אידן זאלן נישט זיין פרוץ אין דעם ענין וואס הייסט ביאה. אויב מ'וועט קענען מקדש זיין בביאה, וועט עס זיין א הפקר'דיגע זאך. **אבל אם בא עליה לשם קידושין קידושיו קידושין גמורין**, אויב איינער טוט עס, אפילו יעצט, ארבעט עס, די פרוי וועט ווערן מקודש, אבער ער וועט באקומען פעטש פאר'ן עס טון באופן זה.

פירוש "מכת מרדות"

ר' יואל אשר: ער זאגט, "מרדות" ברענגט ער צוויי טייטשן. ער זאגט אז ארמית, די ווארט "מרדות" איז די זעלבע ווארט ווי "יסר" אין לשון הקודש, אזויווי "מייסרם אותם", מ'געבט פעטש. "מרדות" איז א לשון רדוי, א לשון פון פעטש. אדער, ער ברענגט פון איינע פון די גאונים, אז ס'איז אזוי ווי א הכרזה, "מורד זה בדברי תורה", מ'געבט אים מכות פאר די מרידה וואס ער האט געטון. אקעי?

הלכה: מקדש בלא שידוך / מקדש בשוק

ר' יואל אשר: אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער, נאך ענליך צו דעם וואס די חכמים האבן מתקן געווען אז קידושין דארף האבן עפעס א געוויסע אידלקייט. **וכן המקדש בלא שידוך**, וואס אנדערש וואס מ'האט עס פארדעם אנגעטראגן, **או המקדש בשוק**, איינער מקדש אין די גאס, עפעס אזא רענדאם וועג, **אף על פי שקידושיו קידושין גמורין**, איז אבער **מכין אותו מכת מרדות**, און מ'געבט אים מכת מרדות **כדי שלא יהיה דבר זה הרגל לזנות**, ווייל די זאך קען צופירן צו זנות, מרגיל זיין לזנות. פארוואס?

ר' יצחק: דאס אז מ'גייט צו צו א פרעמדע פרוי,

ר' יואל אשר: אדער אז מ'טוט עס בשוק, **וידמה לקדשה שהיתה קודם מתן תורה.** דו געדענקסט דאך אז א קדשה האט אויך א געוויסע פארמעליטי.

דיסקוסיע: וואס מיינט "שידוך"?

ר' יצחק: מ'דארף זיך איינשרייבן דארט ביי די סעקרעטערי פון די קדשה, וואטעווער, מ'דארף צאלן געלט. ס'איז נישט סתם ווערטל. האט דער רמב"ם געטראכט אז א מענטש קען קידושין, אבער ס'איז נישט קיין אפיציעלע קידושין, נישט קיין שידוכים. איך ווייס נישט וואס ס'איז טייטש, דער רמב"ם איז נישט מסביר וואס מיינט שידוך, ביי די וועי. וואטעווער שידוך מיינט, אפשר מיינט עס מ'דארף רעדן מיט איר טאטע, איך ווייס נישט. איך האב געזען אז ער איז משדך אחריה,

ר' יואל אשר: קען מיינען ער גייט איר נאך. דאס וואס מ'האט געזאגט, ער זאגט איר, ער בעט איר אז ער וויל חתונה האבן מיט איר. דו דארפסט פארשטיין,

ר' יצחק: קידושין מוז זיין מרצונה, דאס איז נישט די ווארט. ס'מוז זיין עפעס מער פון דעם. ס'איז קלאר אז זי מוז מסכים זיין. איך וויל דאס שמועסן פארדעם.

ר' יואל אשר: יא, אבער איך דארף נישט מסכים זיין יעצט ווען איך געב דיר די רינגל. מ'דארף רעדן דערוועגן, יא. ווי זאגסטו מ'רעדט היינט די שיעור?

ר' יצחק: וואס איז די שיעור? ס'איז נישט די זעלבע זאך פון עד שיראנה. דו פארשטייסט וואס איך זאג? שידוך מיינט עפעס, I don't know what it means. ווייל איך... פארשטייסטו וואס איך פרעג דיך? ניין. אקעי.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם איז אבער מסביר... וואס? פריער האבן אונז דיסקאסט דאס,

ר' יצחק: וואס אונז רופן ווערן א שידוך און אזוי. יא, אבער דאס איז נישט וואס ס'מיינט. וואס אונז רופן איז ממש אירוסין לפי דעתי. דאס הייסט, די אידיע. אבער אין די גמרא, ווען מ'זאגט א שידוך, מיינט עס עפעס. I don't know what it means. פארשטייסט?

ר' יואל אשר: ס'מיינט עפעס אפשמועסן,

ר' יצחק: אבער איך זאג אז דו ווייסט נישט וואס דו האסט אפגעשמועסט.

ר' יואל אשר: אבער נישט אז איך געב דיר א רינגל און בשעת די קידושין איז דא די אפשמועסעכץ און די זען, עפעס דארף זיין סטעפס פאר דעם, סטעפס פאר דעם פון אפשמועסן אז מ'גייט חתונה האבן און זי זאל מסכים זיין.

ר' יצחק: ס'איז נישט קלאר וואס די טייטש איז די מחילה, איך ווייס נישט וואס עברי טייטש, איך ווייס נישט וואס די גמרא רעדט ווען מ'טוט אויף דעם, ווען מ'רעדט פון דעם. אבער וואס דער רמב"ם מיינט ווייס איך. דער רמב"ם פארשטראכט אז אויב ס'איז סתם א פארמאליטי קידושין, אויף קדישא האט אויך געקענט, סך הכל, די אנדערע פארשטייסט, סך הכל די קדישות וואלטן געדארפט צולייגן א... שטעל דיר פאר, דו ווילסט מאכן א קדישא בזמן הזה, זייער פשוט, ס'זאל שטיין דארט א פייל מיט ריקלעך, און אויפ'ן וועג ארויס א פייל פארן גיטן, ס'זאל זיין כשר ווי עשר אין די גאנצע זאך. זאגט דער רמב"ם, ניין, דאס טו נישט. דאס איז דער רמב"ם'ס אידיעל.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם זאגט, דו זאלסט נישט מיינען אז קדישן איז אויטאמאטיש די פארקערטע פון קדישא. ס'קען זיין א מקדש וואס איז אויך א קדישא.

ר' יצחק: דאס הייסט, דאס איז דא אזוי ווי די מחלוקת פון די פארמאליטי פון קדישן מיט די רביאל.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין ענווה בשעת התורה. ס'טייטש, דו האסט געטון קידושין וואס ארבעט, אבער דו האסט געטון על מעשה מגינה, אזוי ווי מקדש זיין בביזה, א מעשה מגינה, ווייל די ערשטע מאל וואס דו ביסט מיט איר איז די בעילה אליין, אנשטאט די הקדמה, די נעמען פאר דעם. מיינט די אלע זאכן, זייער ענליך צו די, אזוי ווי מפייס זיין

ברכת אירוסין: מחלוקת רמב"ם וראב"ד, נוסח הברכה, ומנהג הכוס

מחלוקת רמב"ם וראב"ד: ברכה קודם או אחר הקידושין

דברי הרמב"ם – ברכה עובר לעשייתן

ר' יואל אשר: יעצט, איינמאל אונז ווייסן וועגן די חלק המצוה שבו, אזויווי יעדע מצוה איז דא א ברכה, איז דא אויך דא א ברכה, זאגט דער רמב"ם אזוי:

"כל המקדש אשה בין בעצמו בין על ידי שליח צריך לברך קודם הקידושין", דארף מען מאכן א ברכה פאר די קידושין. ווער דארף מאכן די ברכה? דער וואס איז מקדש, **"הוא או שלוחו"**, און נאכדעם וואס ער גייט מאכן די ברכה, דעמאלטס מקדש, **"כדרך שמברכין קודם כל המצוות"**.

זאגט דער רמב"ם, **"ואם קידש ולא בירך"**, אויב ער האט געווען מקדש און נישט געמאכט די ברכה, **"לא יברך אחר הקידושין"**, זאל נישט מאכן א ברכה נאך קידושין, **"שזו ברכה לבטלה". "מה שנעשה כבר נעשה"**. אזויווי דער רמב"ם אייביג, אז מצוות דארף מען טון עובר לעשייתן, סאו פאר מ'טוט.

שיטת הראב"ד – ברכה אחר הקידושין

ר' יצחק: אבער דער הייליגער ראב"ד איז מחולק. זאגט דער הייליגער ראב"ד, **"אין אנו אומרים כך, אלא מקדש ואחר כך מברך"**.

פארוואס זאגט דער ראב"ד פארוואס? מ'קען דאך נישט אזוי טון. וואס איז אויב ער וועט זאגן "הרי את מקודשת", און זי וועט זאגן "ניין, איך וויל נישט"? איז דאך אויס, ס'איז דאך תלוי בדעת אחרים. ממילא טענה'ט דער ראב"ד אז ס'מוז זיין די ברכה פאר די קידושין.

און אזוי אויך זאגט דער הייליגער רא"ש.

טענת הרא"ש – ברכת השבח, נישט ברכת המצוות

ר' יצחק: און דער רא"ש בכלל טענה'ט, אויב איך געדענק, אז ווער האט דאך געזאגט פאר דעם רמב"ם אז די ברכה איז א ברכת המצוות? ס'איז א ברכת השבח. דו זעסט דאך, מ'רעדט נישט נאר אין א קידושין, מ'זאגט "אשר קדשנו", מ'זאגט נאך זאכן. קען דאס איז סתם א ברכת השבח. ממילא,

ר' יואל אשר: בכלל נאך ברכת המצות וואס האט שבח והודאה. נאכאמאל,

ר' יצחק: ס'איז דא אזא זאך וואס הייסט ברכת המצות, איז אויף דעם איז דא הלכות אויב לית ראיתון. ס'איז דא אזא זאך וואס הייסט ברכת השבח, וואס מ'קען זאגן אז ס'האט נישט קיין אויב לית ראיתון,

ר' יואל אשר: ס'איז נישטא די אלע קאר. איך זאג, דאס אז ס'שטייט דערין א לשון שבח, זאגט מען אויך נישט אז ס'איז נישט קיין ברכת המצות, ווייל ס'איז דא ברכת המצות וואס האבן שבח. יא.

ר' יצחק: למשל וועלכע? אפשר איז טאקע אויך נישט קיין ברכת המצוה. די צווייטע ברכה, אפשר די ערשטע איז אשר קדשנו מצותיו, נישט נאר דעם, טענה'ט דער ראש, מ'זאגט בכלל נישט וועלכע מצוה, מ'זאגט עפעס א לא תשא, ודולד ובני הראות.

ר' יואל אשר: לאמיר גיין ווייטער, יא.

המנהג למעשה

ר' יצחק: עניוועיס, מ'דארף דאס וויסן, ווייל אונז פירן נישט צו זאגן די ברכה פאר קדושין, אונז מאכן טאקע די ברכה נאכדעם.

ר' יואל אשר: פארוואס? ארי מקודשת לי, אה, נאכאמאל זאגט דער רב די ברכה אזוי ווי דער רמ"א. לויט דער רמ"א, ס'איז א ברכה לבטל.

ר' יצחק: ניין, ווי אונטער יונס? סארי, איך בין צומעשט. וויאזוי גייט ביי אונז? זאגט מען קודם די ברכה?

ר' יואל אשר: זאגט מען קודם די ברכה, יא.

ר' יצחק: זאגט מען קודם די ברכה, יא.

ר' יואל אשר: זאגט מען קודם די ברכה. אונז האבן נישט מורא פאר דער ראב"ד'ס חשש

ר' יצחק: אז ער גייט מפטל זיין די קדושין.

ר' יואל אשר: אקעי, ס'איז דאך נישט עכט שוש. איינמאל מ'האט געזאגט אז מ'זאל עס נישט טון בשוק און מ'זאל עס נאר טון באופן בשידוך, איז דאך ווייטער נישט נוגע די חששא. ניין,

ר' יצחק: דער ראב"ד זאגט אלע לומדות אז א דבר התלוי בדף החרות איז דעמאלטס די ברכה נאכדעם. ס'איז דא אסאך מאל וואס דבר התלוי מאכט מען בכלל נישט קיין ברכה. למשל דאס איז איינע פון די ספרים וואס מ'געבט נישט צדקה. דער רב האט דאך געהאלטן אז די הכניסה ברית של אברהם אבינו איז אויך א ברכת המצות.

ר' יואל אשר: אפשר דעם טאטן ארויסטשעקן?

ר' יצחק: ניין, ס'איז דאך געשען די ברית מילה. דער מוהל מאכט דאך די ברית מילה. אפשר דער טאטע מאכט עס אליינס, קען עס טאקע מאכן פארדעם.

ר' יואל אשר: אקעי, למעשה אזוי זאגט דער רמב"ם אויף די ברכה לבטלה. זאגט דער רמב"ם, כיצד מברך? וואס איז די ברכה?

ר' יצחק: איך זאג מיר אז לאו למעשה איז נישט קיין ברכה לבטלה, אונז פסק'נען נישט אזוי אויף דעם רמב"ם. אויב ס'געשעט, מאכט מען נאכדעם די ברכה.

נוסח ברכת אירוסין

לשון הברכה לפי הרמב"ם

ר' יואל אשר: וואס איז די ברכה? זאגט דער רמב"ם אזוי: מ'זאגט **ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו והבדילנו מן העריות**, אזוי ווי דער אייבערשטער זאגט דעם פסוק והבדלתם מכל העמים. ס'איז דא א לשון ביי עריות,

ר' יצחק: ס'איז דא א לשון פון הבדלה. אין אונזער סידור שטייט וצונו על העריות. דער רמב"ן'ס לשון מאכט אביסל מער סענס, ווייל ס'איז נישט צונו אלע עריות, ס'איז צונו נגד האריות.

ר' יואל אשר: וואס איז די לשון?

ר' יצחק: לא לאריות.

ר' יואל אשר: אבער ובדילנו איז א לשון, ס'איז דא א לשון אין פסוק

ר' יצחק: אין איש פון איש פון בירה? יא, יא. דער רמב"ן זאגט דאך אזוי ביי א ספר קדושה.

ביאור "ואסר לנו את הארוסות"

ר' יואל אשר: ואסר לנו את הארוסות, דאס איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דאס איז אן איש דרבנן,

ר' יצחק: וואס מיר וועלן זען שפעטער,

ר' יואל אשר: אז מ'זאל נאכנישט וואוינען מיט די אריתה אן חופה.

ר' יצחק: דאס איז א טעות. ס'איז נישט א טעות, ס'איז דא מפרשים, אבער פשוט'ע טייטש, ואסר לנו את הארוסות מיינט צו זאגן יענעם'ס אריתה. נישט מיין אייגענע אריסה.

ר' יואל אשר: וואס איז די כניסה לבעל עד ברכה וחופה? כלה אסירה לבעלה בלא חפה וקדושה?

ר' יצחק: נאכאמאל, ניין, איך זאג דיר וואס ס'מיינט. אסר אריסה מיינט על פי פשט.

ר' יואל אשר: וואס הארית לנו אפילו?

ר' יצחק: ניין, לנו מיינט אונז אידן. דאס הייסט דער אייבערשטער האט געמאכט א חידוש.

ר' יואל אשר: איך זאג דיר פשוט, פשט איך האב גערעכט, קוק, די נעקסטע שטאט איז געווען, לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין,

ר' יצחק: נשיאות איז אנטקעגן די אריות. איך בין נישט מסכים, מ'מאכט נישט קיין ברכות אויף מצות הרבנים. דער פשט איז, מיר האבן געלערנט אין די הלכה פרק א', דער אייבערשטער האט מחדש געווען א גרויסע חידוש במתן תורה אז וואס? אז נישט נאר א נשיאה איז אסור לבא עליה אש תשיש, נאר אש תשיש ווערט מען בשעת קדושין. דאס איז דאך א ברכת הקדושין. איז מען מסביר, דאס איז שוואך, אז דער אייבערשטער האט אונז מבדיל געווען די אריות, און אזוי ווייט מבדיל געווען. אז אפילו א ריסה פון א צווייטער איד איז אסור אנדער. אזוי מיין איך איז דער פשוט'ער פשט. איך זע נישט אויס אז דער אנדערער פשט איז א דוחק גדול.

ר' יואל אשר: רייט, ווייל דער אנדערער פשט איז מישט מען א דאורייתא מיט א דרבנן. אבער מ'קען מישן א דאורייתא מיט א דרבנן. אונז וויסן מצוותיו צו פאלגן די תורה, מצוותיו צו פאלגן די מצוה פון לא תעשה, ווי די רמב"ם האט געזאגט פריער.

ר' יצחק: ס'איז זייער רחוק,

ר' יואל אשר: אמת. ניין, אבער אזוי שטימט אויך, והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה ווי קומט דא אריין חופה? ווען דו זאגסט חופה האסטו אויך געזאגט אדרבנן. ניין, בקדושין. אבער חופה האסטו אויך געזאגט אדרבנן.

ווערט ער לנו מיינט דער אייבערשטער און די חכמים האבן מתיר געווען די אורייתא קידושין, און די חכמים האבן געלעגט ליה חופה. נישט מסכים. איך מיין אריתות און חופה וקידושין, ס'איז משמע מתוך א הכשר פון די ווערטער. נו נו, מיר זענען ביידע אחרונים.

חתימת הברכה

ר' יואל אשר: ברוך אתה יי מקדש ישראל. אונז זאגן מקדש עמו ישראל די חופה וקידושין, אבער דער רמב"ם זאגט מקדש ישראל. ס'איז זייער אינטערעסאנט ווי קומט אריין מקדש ישראל, וועגן דעם אפשר שטימט עס אזוי ווי דער רמ"א, אויב ס'איז א ברכת השבח. איז מען געגאנגען צו אזא פיוטיגע זאך, אז דער אייבערשטער האט מקדש געווען די אידן ביי מעמד הר סיני?

ר' יצחק: ניין, ניין, דאס איז נישט פשט. דער אייבערשטער האט מקדש געווען די אידן מיט די מצוה. דאס איז עברי טייטש.

ר' יואל אשר: אה, ער האט מקדש די אידן מיט מצוות. ער האט געגעבן פאר די אידן מצוות.

ר' יצחק: אזוי ווי מ'זאגט, אשר קדשנו במצותיו. דאס איז עברי טייטש. מקדש ישראל. דאס איז פשוט'ע פשט. וואס קענסטו צולייגן? דאס וואס מיר לייגן צו...

ר' יואל אשר: אה, געוועגליך ביי די מצוה שטייט על השחיטה אדער על המילה. פארוואס זאל מען נישט זאגן על הקדושין? ברוך אתה ה'.

ר' יצחק: ווייל דאס איז טאקע די ראיה פון די ראש, אז ס'איז נישט קיין ברכת המצוה. ס'איז א גוטע ראיה.

ר' יואל אשר: אקעי. זאגט דער רמב"ם,

ר' יצחק: זאגט ער א לענגערער, א שענערע ברכה. וואס איז די פראבלעם? א שענערע ברכה.

ווער זאגט די ברכה

ר' יואל אשר: זו ברכת אירוסין, דאס איז די ברכה פון אירוסאן. לויט דער רמב"ם, אזוי איז זיכער לויט דער רמב"ם, אפשר נישט לויט דער רא"ש, איז זיכער דארף דער מקדש זאגן די ברכה. אדער שליח מיינט ער ווען מ'איז מקדש אדער שליח, אבער מצות פון בושם בשליחו מאכט ער עס אליינס.

אונזער מנהג איז אז דער בעל מסדר קדושה מאכט די ברכה, און דער רמ"א, נישט דער רמ"א, אבער די מפרשים זאגן אז דאס איז ווייל ס'איז דא חתנים וואס קענען נישט די ברכה. סאו אויב כדי זיי זענען נישט פארשעמען, מאכט א צווייטער די ברכה. אזוי, יא. אזוי מ'האט געלערנט, יא?

ר' יואל אשר: יא. דער רמב"ם האט אויך נישט געשריבן ווייטער לנו את הנשואות לנו. אויב וואלט מען געזאגט הנשואות לנו, וואס איז לנו את הארוסות? וואלט אויך געמיינט ארוסות לנו.

ר' יצחק: איך הער. אקעי. איך וויס נישט.

מנהג כוס של יין

דברי הרמב"ם

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **זו היא ברכת אירוסין, ונהגו העם** ס'איז דא א מנהג **להסדיר ברכה זו על כוס של יין או של שיכר.**

ר' יצחק: ביי די וועי, דו געדענקסט אז דער רמב"ם אין די לשון דא איז געשטאנען אז די מצוה פון קידושין איז מ'זאל מאכן כתובה וקידושין, הגם אז כתובה איז מיט דרבנן? ס'קען זיין אז דאס הותר קומט מיט די גאנצע סדר, איי, די דיטייל איז דרבנן? אדער נישט מעכב. אקעי. ס'איז דאך זיכער אז... עניוועי, דאס איז דער ברכת הערנס, איך וויס נישט וואס דער שטיקל זאגט דא. אוודאי, נאר דאס איז דען. אפשר מיינט ער צו זאגן אז דאס איז מחויב, אבער דער שפעטער איז נאר א מנהג.

דיון: ברכת אירוסין און חופה

ר' יואל אשר: איך טראכט נאר למשל, די ברכה איז א סעט ברכה. דער רמב"ם זאגט נישט אז די ברכה מאכט מען נאר אויב מען טוט דעמאלטס חופה. ער זאגט, עניוועי, אפילו אויב מען טוט קידושין און מען גייט טון חופה עפעס אן אנדערע מאל, זאגט מען דא, ווייל ס'איז א חלק פון די נצחי ברכה. ס'איז נישט א ברכת המצוה אויף דעם וואס איך טו יעצט. איך זאג שוין נאך א שטיקל ערהי אפשר. איך זאג דער רמב"ם, ווען א מנטש מאכט די ברכה זו יעקב, וואס טוט זיך ווען א מנטש מאכט די ברכה נישט ווען ער איז ביי די חופה, און שפעטער מאכט ער חופה,

ר' יצחק: ווייל דער רמב"ם גייט שפעטער זאגן ביי די חופה. אונז מאכן נישט בשעת קידושין מיט חופה האבן נישט קיין שייכות.

ר' יואל אשר: אונז האבן יא די זאך אז אונז טוען חופה, מ'רופט עס חופה ווייל ס'הייסט די מאן'ס, גבי ס'איז אן הקדמות,

ר' יצחק: די מאן'ס הויז. העלא, העלא, דאס איז נשיאין. אונז מאכן קידושין און נשיאין אויף די זעלבע צייט, אדער איינס נאכן צווייטן, וואטעווער. די קידושין מאכט מען שוין אונטער די חופה, באט ס'פעלט נישט אויס. קידושין האט נישט מיט די חופה. דאס איז נישט קיין ברכה אויף די חופה.

ר' יואל אשר: די ברכה מאכט מען אויף ווען ס'איז נישט ביי די חופה, און מ'מאכט עס אויף קידושין, און מ'זאגט דא ווערט ער אן...

ר' יצחק: יא, אבער ס'איז דא עקסטערע ברכות נשיאין. ס'איז דא עקסטערע ברכות אויף דעם.

סדר הברכות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמ"א ווייטער, ונהגו העם להסדיר ברכה זו על כוס של יין או של שיכר. אז מ'איז מסדר די ברכה, מ'טוט עס מיט א כוס, אזוי ווי כוס של ברכה וואס מ'איז מסדר ברכת המזון על הכוס. ממילא די לשון וואס מ'זאל מסדר זיין, איך מיין אויך ביי הבדלה אדער אנדערע פלעצער, להסדר על הכוס.

זאגט דער רמב"ם, **אם יש שם יין מברך על היין תחילה.** וויאזוי טוט מען? איינמאל וואס ס'איז שוין דא א כוס, איז שוין דא אפאר ברכות יעצט. הייבט זיך אן די שאלה, וויאזוי טוט מען עס? מאך קודם די ברכה אויף די יין, **ואחר כך מברך ברכת אירוסין, ואחר כך מקדש**, און דאס געבט ער די רינגל. **ואם אין שם יין ולא שיכר**, דעמאלטס מאכט מען די ברכה בפני עצמה אן דעם. דאס הייסט,

ר' יצחק: ווייל דו גייסט נאך א מנהג, ס'איז א מנהג. דאס מיינט אפשר צו זאגן, ס'איז נאר אז די יין איז נישט מעכב.

ר' יואל אשר: ניין, מ'זאל נישט טון א פס אנשטאט דעם, איך ווייס נישט וואס איז א פאל.

ר' יצחק: אפשר יא? איך ווייס נישט, ס'איז נישט נוגע. ס'איז דא עפעס אזא זאך צו מאכן א ברכה עד א כוס.

ר' יואל אשר: עפעס א חשיבות, עפעס א קביעות,

ר' יצחק: יא. ס'שטייט נישט אין די רמב"ם אז

ר' יואל אשר: מ'דארף טרינקען פון די כוס.

ר' יצחק: אונז פירן זיך אז מ'טרינקט און מ'געבט פאר די חתן, פאר די כלה צו טרינקען. פאר די כלה פעלט זיכער נישט אויס, אפשר פאר די חתן, ווייל אויב ס'איז דא א טענה אז אפשר, פארשטייסטו, דער בעל מסדר קדושה דארף בעצם מוציא זיין דעם חתן מיט די ברכה, ווייל ס'וועט דאך זיין חיוב צו מאכן די ברכה, ממילא אפשר דארף ער טרינקען, אבער... פארשטייסטו וואס איך זאג? יא.

דיון: פת אנשטאט יין

ר' יצחק: ער ברענגט טאקע אז ס'איז געווען וואס מ'זאגט אז מ'דארף מאכן על הפס. און דער רמב"ם פרעגט נישט רבי נת תשובה, וועגן דעם זאגט ער ווייסט נישט אז ס'קומט אריין פת. קידוש קומט אריין ווייל ס'איז א מקום סעודה. אפשר אין הבדלה אויכעט? אה, פארקערט, הבדלה נישט. בקיצור, ס'איז נישטא אזא זאך פת. דאס איז דער חידוש.

חזרה לדיון קודם: קידושין בביאה והאידיאל

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם, ניין, דאס טו נישט. דאס איז דער רמב"ם'ס אידיאל.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם זאגט, זאלסט נישט מיינען אז קידושין איז אויטאמאטיש די פארקערטע פון קדשה. ס'קען זיין א מקדש וואס איז אויך א קדשה.

ר' יצחק: דאס הייסט, דאס איז דא אזויווי די מחלוקת פון די פארמאליטי פון קידושין מיט די ריעל קידושין.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין ענוה ברשות התורה אזא. ס'טייטש, דו האסט געטון קידושין וואס ארבעט, אבער דו האסט געטון א מעשה מגונה. אזויווי מקדש זיין בביאה איז א מעשה מגונה, ווייל די ערשטע מאל וואס דו ביסט מיט איר איז די ביאה אליין, אנשטאט די הקדמה, די נעמען פארדעם. און די אלע זאכן זענען זייער ענליך צו דעם, אזויווי מפייס זיין, יא, מצוה לפייס את אשתו, די פארדעם, ס'זאל נישט זיין א גראבע זאך, זאכן זאלן נישט זיין גראב.

ר' יצחק: אקעי? עקזעקטלי, אבער דאס איז נישט לפייס. לפייס, ווייטער קען מען מפייס זיין א קדשה אויכעט. ס'מיינט אז ס'מוז זיין עפעס א ריעל חתונה געהאט, פארשטייסט? דאס איז עפעס דיווארט. נישט קדשה, נאר חתונה געהאט.

מנהג הטבעת

ר' יואל אשר: זייער גוט. סאו למעשה, די מנהג איז צו געבן דורך כסף או שוה כסף. ער ברענגט אז דער רמ"א זאגט אז מ'זאל מקדש זיין מיט א טבעת, און ס'איז דא א טעם על פי תיקוני הזוהר. דער רמ"א זאגט נישט אז ס'איז דא א טעם תיקוני הזוהר. ער לייגט עס צו, אמת?

ר' יצחק: אבער די פשוט'ע טעם איז אזויווי דער ספר החינוך, ער ברענגט דארט אויך, אזוי האלט מען די טבעת, מען געדענקט אז מען האט דאך חתונה געהאט,

ר' יואל אשר: אזוי איז די פשוט'ע פשט.

ר' יצחק: אזוי איז אנגענומען. זאגט דער רמב"ם ווייטער.

סיום פרק ג' פון הלכות קידושין

ר' יואל אשר: געוואלדיג, מיר גייען ענדיגן פרק ג'.

ר' יצחק: איז פרק ג' פון הלכות קידושין.

Generated by Shiur Upload Automation